FENNTARTHATÓSÁGOT TÁMOGATÓ INNOVATÍV PROJEKT-ADAPTÁCIÓ ÉS NEMZETKÖZI JÓGYAKORLAT ELEMZÉS

A tanulmány az EFOP-1.5.2-16-2017-00003 azonosító számú, „Humán szolgáltatások fejlesztése a Tátika-Rezi térségben” című pályázat keretein belül az Európai Unió támogatásával készült.

Absztrakt

A tanulmányban bemutatott hazai és nemzetközi jó példák mindegyikének közös jellemzője, hogy helyi erőforrásokra és a térségben élők találékonyságára építve, közös erőfeszítéssel, különböző szektorok szereplői tartós együttműködéssel megoldást találtak saját problémáik kezelésére.

Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata megbízásából írta és gyűjtötte: Huszti Levente
Közreműködtek : Dombi Gábor, Gedai Endre, Dr. Sasvári Péter és Urbanovics Anna
A tanulmány összeállításához felhasználsára kerültek az EU-s intézmények, az EMVA projektek, és az OECD LEED program jógyakorlat gyűjteményei, az Útajövőbe és a Humusz közösségi oldalak írásai
Gyenesdiás, 2019.

ELŐZMÉNYEK ÉS A TANULMÁNY ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA 3

A HELYI FEJLESZTÉSEK ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE 5

A szocializmus évtizedeinek hosszú távú hatása a hazai vidék fejlődésére 6
A térségi együttműködés megalapozása: a társadalmi tőke, mint belső forrás 7
A szociális gazdasági kezdeményezések és szolgáltatások erősítése 9
Kitekintés a jövőbe : az Európai Unió okos falvak („smart villages") kezdeményezése 9

TÁTIKA-REZI TÉRSÉGÉNEK HUMÁN KÖZPONTÚ JELLEMZÉSE 13

SIKERES MAGYAR FALVAK 22

TEMATIKA 22
IDŐSÜGYEK 23
Biri Önkormányzata 23
Szarvas Önkormányzata 23
SZEGREGÁCIÓ MEGSZÜNTETÉSE, SZEGÉNYSÉG ELLENI KÜZDELEM, ROMA FELZÁRKÓZTATÁS 24
Gyulaj Önkormányzata 24
Gilvánfa Önkormányzata 25
Jászfényszaru Önkormányzata 26
Tiszaszentmártoni példa 27
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS 27
Komlóska Önkormányzata 27
Hernádszentandrás Önkormányzata 28
Tündérkertek mozgalom – Tündérkert Viszákon 29
KÖZÖSSÉGI KOMPOSZTÁLÁS 29
Társasházi komposztálás Újpalotán 30
Közösségi komposztálás Kaposmentén 30
Hol működik megtekinthető közösségi komposztálás mintaprojekt? 32
ENERGIATUDATOS ÖNKORMÁNYZATOK 32
Derekegyház Önkormányzata 32
Újszilvás Önkormányzata 33
Nagypáli Önkormányzata 34
Alsómocsolád Önkormányzata 34

NEMZETKÖZI JÓ GYAKORLATOK 36

HELYI SZOLGÁLTATÓ KÖZPONTOK LÉTREHOZÁSA – A KÖZÖSSÉGI KAPCSOLATOK MEGERŐSÍTÉSE EGY BELGA FALUBAN 36
KÖZÖSSÉGI MUNKAHELY LÉTREHOZÁSA A VIDÉKI KATALÓNIA TERÜLETÉN (SPANYOLORSZÁG) 39
Folyamatos támogatás és fejlődés 42
EGÉSZSÉGÜGY ÉS ÁPOLÁS 44
AZ OTTHONI ÁPOLÁS ÉS GONDOZÁS SZOLGÁLTATÁS FEJLESZTÉSE A TECHNOLÓGIA SEGÍTSÉGÉVEL SVÉDORSZÁGBAN 45
A magas színvonalú ápoláshoz szükséges magas szintű technológia 46
BIZTONSÁGOS OTTHONOK KIALAKÍTÁSA AZ IDŐSEKNEK FINNORSZÁGBAN 48
Hosszútávú hatások 48
Tanulságok 50
OKTATÁS ÉS KÉPZÉS 51
Online képzés az elfoglalt osztrák gazdák számára 53
A DIGITÁLIS ÁTMENETRE FELKÉSZÍTŐ ISKOLA, DORDOGNE, FRANCIAORSZÁG 56
A jelenlegi helyzet mérése 56
Digitális menetrend 58
MOBILITÁS ÉS LOGISZTIKA 59
SZERVEZETT STOPPOLÁS A FRANCIAORSZÁGI VIDÉKI MOBILITÁS JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN 61
Folyamatos bővülés 62
HUMÁN SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE SPANYOLORSZÁG RITKÁN LAKOTT TELEPÜLÉSEIN 63
Szociális logisztika 64
A kezdeményezés elismerése 66
VIDÉKI INSPIRÁCIÓ EU-S DÍJRA JELÖLT MINTAPROJEKT 67
DIGITÁLIS KIREKESZTÉS ELLENI KÜZDELEM 67
Tanulságok és ajánlások 68

A BEMUTATOTT PROJEKTEKBŐL LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK 70

MELLÉKLETEK 73

I. A JAPÁN FALU, AHOL NEM AKARNAK HULLADÉKOT TERMELNI 73

II. A BELÜGYMINISZTÉRIUM ÁLTAL KÉSZÍTETT ÖNKORMÁNYZATI JÓGYAKORLAT GYŰJTEMÉNY 74

TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS 75
HIVATALI MŰKÖDÉS 76
KOMMUNIKÁCIÓ A LAKOSSÁGGAL 78
EGYÜTTMŰKÖDÉS 81
INKLÚZIÓ 83
LAKOSSÁGMEGTARTÁS 83

III. FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK 85

WEBHELYEK ÉS LINKEK GYŰJTEMÉNYE 85
KIADVÁNYOK 87
TOVÁBBI CIKKEK 91

Dehát melyik az a kő, amely a hidat tartja? – kérdezi a Kublai kán.
- A hidat nem az egyik, vagy a másik kő tartja – feleli Marco Polo – hanem a belőlük formálódó ív vonala.
Kublai kán hallgat, gondolkodik, majd ezt fűzi hozzá az elhangzottakhoz:
- Akkor miért beszélsz nekem a kövekről? Engem csak az ív érdekel.
Polo így felel:
- Kövek nélkül nincsen ív.

(részlet Italo Calvino: Láthatatlan városok című könyvéből)

Előzmények és a tanulmány elkészítésének célja

Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata konzorcium vezetőként a környező hét település: Karmacs, Rezi, Várvölgy, Vindronyafok, Vindornyalak, Zalaszántó önkormányzataival összefogva sikerrel pályázott az Emberi Erőforrások Minisztériumához, így a Minisztérium EU Fejlesztések Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárságával 2018. január 3-án támogatási szerződést kötött EFOP- 1.5.2-16-2017-00003. szerződésszámon „Humán szolgáltatások fejlesztése a Tátika- Rezi térségben" című projekt megvalósítására.

A pályázat tevékenységeit, intézkedéseit és a tervezett főbb fejlesztési irányokat meghatározó alap dokumentum, a Helyi Emberi Erőforrás Fejlesztési Terv (HEEFT). A HEEFT egyértelműen rendelkezik jelen tanulmány céljairól: a projekt részeként elkészül egy *„fenntarthatóságot támogató innovatív projekt-adaptáció és nemzetközi jógyakorlat elemzés. Ennek keretében sikeres közösségfejlesztési, térségi humán kapacitásfejlesztési jó példákból készült elemzésből a mentor hálózat és önkéntesek bevonásával a legjobbnak ítélt megoldást szeretnénk új kezdeményezésként, a projekt hozzáadott értékeként adaptálni. (...) E tevékenység keretein belül odáig szeretnénk eljutni, hogy képet alkothassunk más sikeres kistérségi kezdeményezésről, tudjunk róla kommunikálni, hírt adni..."*

A tanulmányban bemutatott hazai és nemzetközi jó példák mindegyikének közös jellemzője, hogy helyi erőforrásokra és a térségben élők találékonyságára építve, közös erőfeszítéssel, különböző szektorokhoz tartozók tartós együttműködésére építve találtak megoldást az adott térség vagy mikrótérség problémáira. Rossz példákat éppúgy lehetett volna gyűjteni, és bemutatásuk sok esetben éppoly hasznos tanulságként szolgálhatna, de a kiválasztott példákkal a megbízás szerint ösztönözni, motiválni és inspirálni szeretnénk a felelősen gondolkodó és nyitott térségi szereplőket. Bőven van mire építenie a Tátika-Rezi térségében élőknek, hogy a helyi közösségek megerősítésével, közös célokat kitűzve mozgósítsák természeti, kulturális és humán erőforrásaikat. Az ehhez felhasznált eszközök között kényesen ügyeltünk arra, hogy minél több

infokommunikációs technológiai megoldás ötvözetével megvalósított projekt is bekerüljön a válogatásba, hiszen a globális trendek a digitalizálás felgyorsulására és az ahhoz való alkalmazkodás fontosságára intenek.

A tanulmány első részében jellemezzük a térség adottságait humán központú területi statisztikák segítségével, majd bemutatjuk azokat az alapvető szakirodalomban fellelt kereteket, ami a helyi fejlesztéseket leginkább meghatározzák. Ezt követően előbb hazai jó példák és sikeres térségi együttműködések kerülnek bemutatásra a humán fejlesztések illusztrálására. Ezt követően a tanulmány hangsúlyosabb, tartalmilag legbővebb részében olyan nemzetközi példák kerülnek elemzésre és rövid bemutatásra, amelyek a térség jellemzésben feltárt és kiemelt tendenciák valamelyikére nyújthatnak válasz lehetőséget humán szolgáltatásfejlesztés, gazdaságfejlesztés, integrált falu -és vidékfejlesztés eszközrendszerének segítségével – kivétel nélkül valamilyen újítást helyezve a bemutatás középpontjába, kiemelve azokat a tanulságokat, adaptálható részeket, melyekről szerző-társaimmal úgy ítéltük, hogy követendő például szolgálhat Tátika-Rezi térségének humán fejlesztéseihez.

A bemutatott projektekre vonatkozó információk nyilvános forrásokból származnak. A gyűjtés jelen időszakában és módszertani keretein belül nincs mód azok utólagos ellenőrzésére és hitelesítésére. A nemzetközi projektek és jó gyakorlatok kiválasztásakor az Európai Unió projektkereső szolgáltatásában fellelt, hiteles angol nyelvű leírásokat vettük a tartalom alapjául. A projektek honlapján talált további információkkal és a projektekről megjelent angol nyelvű tudományos cikkekkel egybevetve alakult ki a végleges bemutatás. Így lehetséges, hogy a megoldások utóélete időnként nem igazolja a reményeket és a megvalósítás kezdeti sikereit. Ami a kudarcokat illeti, azokból legalább annyit lehet tanulni, mint a sikerekből. Az előbbiek segítenek végiggondolni a kockázatokat.

A jó gyakorlat (good /best practice) célok elérésének, problémák megoldásának bevált, sikeres, újszerű (széles körben még nem elterjedt), a hagyományos megoldásokhoz képest kreatív módja, gyakran kísérleti fejlesztések eredménye. A jó gyakorlatok gyűjtése, értékelése, elismerése és terjesztése a fejlesztés egyik nagyon fontos módszere, technikája, aminek lényege a valamiben élenjárók követése. A stratégiaalkotásban a jó gyakorlatok ismerete és követése, adott körülményekre történő adaptálása az akciók, programok tervezésénél válik fontossá. Megkönnyíti a megoldások keresését, ill. megtalálását. Nagyon fontos, hogy az ú.n. jó megoldás gyűjtő és terjesztő rendszerekben a gyakorlatok egységes és kellően részletes, szemléletes leírása álljon rendelkezésre, azok valóságtartalma és aktualitása ellenőrzött legyen. Az ilyen célú szolgáltatások akkor fenntarthatóak, ha a jó gyakorlatok közzétevői érdekeltek a tudás, tapasztalat átadásában.
Forrás: https://trello.com/b/P1kUASvc/hka-online-közösségi-oldal-helyi-fejlesztési-tudástár

A helyi fejlesztések elméleti és módszertani háttere

A helyi fejlesztés széles körű fogalom a hazai és nemzetközi szakirodalomban, ami leginkább egy olyan összefüggő folyamatnak tekinthető, amelyen keresztül bizonyos számú intézmény és/vagy helyi vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet vagy lakos az adott térségben mozgósítja saját magát annak érdekében, hogy a lehető legjobb módon, helyi erőforrásaira támaszkodva erősítse és stabilizálja, illetve javítsa saját működését (Greffe, 1989). Úgy tekinthetünk a helyi kezdeményezésekre, mint a helyi szereplők alulról építkező kísérlete, mely a jövedelmek, a foglalkoztatási lehetőségek és az életminőség javítására irányulnak, válaszul a makró szintű elégtelen piaci viszonyok és a nemzeti szintű kormányzati politikák hiányosságaira. Különösen igaz ez a megközelítés a fejletlen területeken és az olyan strukturális kiigazítás alatt álló ágazatok esetében, mint amilyen a humán szolgáltatások fejlesztése. A sikeres helyi fejlesztések és kezdeményezések kiemelkedő mértékben hozzájárulhatnak a helyi részvétel és a demokrácia gyakorlati kiépüléséhez és megerősítéséhez, ezáltal képesek pozitívan visszahatni a magasabb térségi szintek működésére és szabályozási folyamataira.

A helyi fejlesztési együttműködések megvalósításában sok különböző társadalmi szereplő vesz részt. Számos esetben kulcs szerepet játszanak a helyi és regionális önkormányzatok, valamint a központi kormányzati szervek dekoncentrált vagy decentralizált képviselői. A társadalmi szereplők közé tartoznak a munkaadók, vállalkozások, a közösségi és önkéntes szervezetek, a szakszervezetek, a szövetkezetek, a fejlesztési ügynökségek, az egyetemek stb. Az érintett szereplők összetétele és relatív befolyása országonként és területenként változó, amint arra a nemzetközi példák elemzésénél is kitérünk. A helyi lakosság és az ügynökségek hálózatainak bevonása azonban kulcsfontosságú szerepet játszik a helyi fejlesztési megközelítések kialakításában. Az ilyen típusú megközelítés jelentős mértékben kapcsolódik az önsegítés, a vezetés, a részvétel, az együttműködés és a bizalom fogalmához.

Az OECD[1] (1993) a sikeres helyi fejlesztések azonosításához szükséges számos jellemző tulajdonságot megfogalmaz, mely a jelen tanulmány keretében bemutatott jó gyakorlatok kiválasztásának szempontjait is kifejezetten inspirálta:

- A hangsúly a „fejlesztés” (tág, strukturális és minőségi) fogalmán, valamint az új tevékenységek generálására való képességén van (szemben a pusztán mennyiségi növekedéssel).

[1] A **Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet** (angolul *Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD) párizsi székhelyű nemzetközi gazdasági szervezet. Magyarország 1996 óta a tagja. Az OECD globális szervezet, melynek célja az, hogy segítse a tagállamok kormányait a lehető legjobb gazdasági és szociális politika kialakításában és értékelésében. Jogelődje 1948-ban alakult meg egy meghatározott feladat, a Marshall-terv kivitelezésére Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet (OEEC) névvel.

- A különböző helyi szinteken a nemzetközi példákban a gazdasági és történelmi feltételek sokfélesége miatt rendkívül differenciált folyamatok és útvonalak koncepcióján alapul a jó gyakorlatok megvalósítása.
- A helyi adottságok biztosítják a fejlesztési folyamat kialakítását, beleértve a döntési szinteket és a lehetséges erőforrások kiaknázását. A kezdeményezések egyértelműen helyi szintűek, a helyi problémákra és célkitűzésekre reagáló, a helyi lakosság/érintettek által kezdeményezett és megvalósítandó célokat szolgálják.
- A sikeres helyi fejlesztések alapvető jellemzője, hogy olyan helyi szereplők sokaságát képes mozgósítani, akik a helyi programokat vagy stratégiákat és azok szervezeti kereteit saját maguk megtervezik, fejlesztik és lépésenként végrehajtják.
- A sikeres helyi fejlesztések kivétel nélkül arra törekszenek, hogy hosszú távon kiépítsék és stabilizálják a fejlesztési folyamatokat azáltal, hogy a térségre leginkább jellemző gazdasági és társadalmi dinamikát, tendenciákat, valamint a szereplők magatartását képes reálisan meghatározni, és ezáltal javítja a helyi kapacitásoknak azon képességét, ami a helyi közösséget érő külső eseményekre való reagálás hatékonyságát fokozza (lásd: gazdasági világválság).
- A helyi gazdasági fejlődésre vonatkozó valamennyi sikeres stratégia és megvalósított jó példa egyedülálló, mivel az adott terület körülményein és jellemzőin alapulnak; a helyi eszközökre épülnek, és kezelik az erősségeket és a gyengeségeket. Ezek gyakran a hosszú távú fejlődésre vonatkozó elképzelések tárgyát képezik, ami pedig a különböző érdekelt fél által kifejtett nézetektől és céloktól, valamint az ezek között megtárgyalt kompromisszumoktól függenek.

A bemutatott hazai és nemzetközi jó gyakorlatok legalább bizonyos mértékben arra törekszenek, hogy a növekedés és versenyképesség fő mozgatórugóit helyi szinten ösztönözzék, ennek legfőbb összetevői többek között (de nem kizárólag): **meglévő készségek felismerése és fejlesztése, innováció, vállalkozói készségek fejlesztése és társadalmi kohézió erősítése.**

A szocializmus évtizedeinek hosszú távú hatása a hazai vidék fejlődésére

A második világháborút követően a falvakban hagyományosan kiépült helyi iparos, kereskedelmi, felvásárlói és más szolgáltatói – gazdasági tevékenységek régóta fennálló hagyományait lerombolták, mesterségesen megszakították és államosították folyamataikat, infrastrukturális javaikat. 1940 végén és 1950 elején ezek a hagyományos tevékenységek és falusi „szolgáltatások” már szigorú politikai és adminisztratív ellenőrzés alatt álltak. A helyi gazdasági és társadalmi

szervezetek helyzete jelentősen csökkent, mivel a kedvezőtlen politikai, jogi és pénzügyi feltételek szinte teljesen megakadályozták azok szabad működését. A kommunista hatóságok számos helyi közösséget, alapítványt, iparoskört, szövetséget és a többi önkéntes szervezetet megfosztottak azok legnagyobb erősségétől – nevezetesen a demokratikus elvek alapján a helyi szükségletekre alapozott szükségletek kielégítésének képességétől. Ennek eredményeként a szociális gazdaság intézményrendszerének negatív hatásai mai napig áthatják a vidéki Magyarország helyi közösségeinek működését:

- A jótékonyság, jótékonykodás, a kölcsönösség elvén alapuló helyi szerveződések, az önsegítés és az önkéntes munka kultúrájának részleges vagy teljes felszámolása.
- A társadalmi, közösségi kezdeményezések drámai visszaesése.
- A civil társadalmi szervezetek állami infrastruktúrába való bevonása és az állami infrastruktúrába való kényszerű beépítése.
- Erőszakkal bevezetett szövetkezetek és a részvétel kikényszerítése olyan kvázi-közösségi és helyi gazdasági együttműködések elszaporodásához vezetett, amelyek az állam hatékony manipulatív eszközei voltak ugyan, de ennek megfelelően negatív hatást gyakoroltak a társadalom tőkére, a hagyományos helyi bizalmi rendszerekre és a kisközösségek összetartására.

Következésképpen ezek a tényezők a társadalmi tőke és az együttműködési hajlandóság szintjének csökkenéséhez, sőt, a közösségi és gazdasági együttműködésekkel szembeni bizalmatlanság kialakulásához vezettek, ami hozzájárul a növekvő társadalmi atomizálódás kialakulásához. A helyi lakosság közügyekbe történő bevonásának visszaszorítása nagymértékben hozzájárult a civil társadalmi kezdeményezések gyengüléséhez és zsugorodásához.

Ezek nélkül az előzmények nélkül értelmezhetetlen bármilyen nemzetközi jó gyakorlat adaptálásának kísérlete. A tagállami példák olyan helyi kezdeményezések, ahol jellemzően a II. világháborút követően jóléti társadalmak által szervezett igazgatási környezetben, különösebb megszakítás nélkül, hagyományokra építve fejlődhettek tovább a kisközösségek – ami óriási különbség és előny a hazai adottságokhoz viszonyítva.

A térségi együttműködés megalapozása: a társadalmi tőke, mint belső forrás

Napjaink folyamatosan változó gazdaságában az úgynevezett immateriális tényezők, mint például a tudás és a bizalom, kulcsfontosságú szerepet játszanak az olyan hagyományosabb tényezők mellett, mint a föld, a pénzügyi tőke és a munkaerő. A bizalom most egyre fontosabb szerepet játszik, és számos nemzetközi szervezet ezt a minőséget szociális vagy társadalmi tőkeként

értékeli. Mai körülmények között a gazdasági, társadalmi, környezeti válsághelyzetek gyorsan és figyelmeztetés nélkül érkeznek, így ezzel arányosan megnő a helyi közösségek ellenálló-önfenntartó képességének fontossága. A különböző forrásból kiinduló válságok által megérintett területeken a bizalom döntő fontosságú, mivel nem alakul ki a helyi szereplők közötti együttműködés, ha összeütközésbe kerülnek egymással, vagy még rosszabb lesz, hogy megpróbálják kihasználni a helyzetet mások kárára.

A nemzetközi példák gyűjtése során egyértelművé vált, hogy a helyi közösségeken belüli és helyi közösségek közötti bizalom kiépülése az alapja a sikeres együttműködéseknek, ami nem csupán konkrét szociális megoldások kidolgozásához szükséges: hatással van az olyan gazdasági projektekre, amelyek a pénzügyi beruházásokat, az adott települések tőkevonzó képességét és turisztikai vagy foglalkoztatási együttműködéseiket érintik.

A vidéki területeken a társadalmi vagy közösségi tőkére mélyen a helyi kultúrával és szokásokkal kapcsolatos megközelítésként kell tekinteni, mint a helyi cselekvőképesség alapja. Ez a helyi kultúra alkalmas új értékek és együttműködések újrateremtésére a gazdasági és szociális szférában. Az adott térség, így például a Tátika-Rezi térsége kapcsán a térségi identitás és kultúra értelmezése távol áll a szűken vett szabadidős vagy szórakozási lehetőségektől.

La Rioja autonóm vidéki spanyol közösség mintegy 250 000 lakossal, amelyet régi vidéki hagyományok jellemeznek. Ezek a mezőgazdasági termeléshez kötődő hagyományok adják a térség foglalkoztatási és jelenlegi gazdasági alapjait, különös tekintettel a bortermesztésre, a zöldségtermesztésre és a gyümölcstermesztésre. Ez az autonóm közösség úgy döntött, hogy gazdasági fejlődését a kulturális fejlődéshez köti, amelynek célja a hagyományok és az eredeti kézműves-iparos tevékenységek felelevenítése, illetve mindezeket a kulturális erőforrásokat, helyi hagyományokat a gazdasági fejlődés jövőbeni szolgálatába állítja. Létrehoztak egy szociális gazdasági szervezetet, a Rioja-i Alapítványt, amelynek koordinációjával öt település összehangolt programja bontakozott ki. A helyi önkormányzatok tevékenységei elsősorban a kézművesipar rehabilitálására, a régi kézműves készségek elsajátítására, újra tanulására és a kézműves valamint régi iparos szövetkezetek létrehozásának ösztönzésére irányultak. Számos sikeres kezdeményezésükről bővebben itt olvasható információ: https://www.bankia.com/en/communication/news/bankia-caja-rioja-foundation-social-projects-associations-rioja.html

A szociális gazdasági kezdeményezések és szolgáltatások erősítése

A bemutatott példák alátámasztják annak a megoldásnak a létjogosultságát, miszerint **a helyi szolgáltatások erősítése és a szociális gazdaság kialakításának támogatása komoly lehetőséget kínálnak a helyi fejlesztések és együttműködések sikeréhez,** különös tekintettel azok önfenntartó, gazdasági működésének megalapozásához, amely új jövőképet és további erőforrásokat biztosít a szociális és humán szolgáltatások fejlesztéséhez. Mindezt oly módon teszi, hogy kiszélesíti a helyi gazdaság és munkaerőpiac szerkezetét azáltal, hogy kezeli a helyi szinten kielégítetlen társadalmi igényeket és új termékeket illetve szolgáltatásokat állít elő. Összefoglalva, a szociális gazdaság erősítése a szóban forgó humán szolgáltatások fejlesztése kapcsán hozzáadott értéket teremt:

- Fontos a helyi önkormányzati viszonyokkal és érdekekkel kapcsolatos semlegessége, ezáltal a fenntartható fejlődés elemeinek bevezetésére való képessége.
- A szociális gazdaság képes arra, hogy egyszerre több célkitűzést kövessen, és így feltételez egy alapvetően többdimenziós, komplex fejlesztési stratégiát – erre kiváló példa a LEADER program elterjedése EU-szerte, és a program hatására létrejött helyi szövetségek vidékfejlesztési stratégiáinak tervezési gyakorlata és megvalósítása.

A helyi partnerségek, egyesületek és szociális vállalkozások munkanélküliség elleni küzdelemben való bevonásának ösztönzése (ugyanakkor a helyi szolgáltatások terén mutatkozó hiányosságok pótlásával egyidejűleg) új generációs, alacsony kapacitással működő, uniós támogatásoktól függő szervezetek sorát hozták létre az országban és más tagállamokban egyaránt. A sikeres, fenntartható és önerőből működni képes helyi szerveződések közös jellemzői között kiemelkedik azon képességük, hogy hálózatokat hoznak létre maguk körül, vagy meglévő hálózatokhoz kapcsolódnak (regionális, országos vagy nemzetközi), amin keresztül elérik az információcsere és érdekérvényesítési igényüket és a hozzáférnek a bevált gyakorlatok megosztásához, megismeréséhez.

Kitekintés a jövőbe : az Európai Unió okos falvak („smart villages”) kezdeményezése

Az „Európai Unió akcióterve az intelligens falvakért” nyilatkozat[2] kimondja, hogy a jövő európai falvainak fejlesztésekor kiemelten kell építeni a digitális kommunikációs technológiák, az innovációk és a lakosság javára fordítható innovatív megoldások és szolgáltatások jobb

[2] https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/looking-ahead/rur-dev-small-villages_en.pdf

kihasználására. Többszörösen igaz ez a humán szolgáltatások fejlesztésére is, ahogy majd a bemutatott példákon keresztül ezt látni fogjuk a későbbiekben.

Az EU okos falvai kezdeményezése körül kibontakozó szakmai egyeztetések és tagállami programok azt sugallják, hogy **a jövő falvainak össze kell hangolniuk a különböző szolgáltatásaikat és programjaikat annak érdekében, hogy stratégiai megközelítéseket dolgozzanak ki a helyi problémák megoldására,** ideértve az emberi erőforrás, a beruházások, helyi gazdaság és természeti erőforrások fenntartható fejlesztését is.

Az okos falvak egy nemrég létrehozott EU-s vidékfejlesztési terminológiával meghatározva olyan vidéki közösségeket jelent, amelyek helyi környezetükben intelligens megoldásokat dolgoznak ki a kihívások és felismert problémáik kezelésére. Ezek a meglévő helyi erősségeken és lehetőségeiken alapulnak, ezáltal hozzájárulnak a fenntartható fejlesztés folyamataihoz. A részvételen alapuló megközelítés során az okos falvak arra törekszenek, hogy stratégiákat dolgozzanak ki és hajtsanak végre gazdasági, társadalmi és környezeti körülményeik javítása érdekében, különösen **az innováció előmozdítása és a digitális technológiák által kínált megoldások integrálása révén.** Az intelligens falvak törekszenek arra, hogy a vidéki és városi területek más közösségeivel és szereplőivel szoros együttműködéseket alakítsanak ki. Az okos falvak stratégiái és azok végrehajtása a meglévő kezdeményezésekre építhet, valamint állami és magánforrásokból is finanszírozható.

Számos tagállam van, akik már felismerték **a digitalizáció és innováció adta lehetőségek bekapcsolását a vidékfejlesztés eszköztárába.** Ezek közül említünk néhányat, hiszen a 2021-től kezdődő uniós programozási időszakban jó eséllyel **ezekben az országokban találhatjuk meg korunk digitális átalakulásához leginkább alkalmazkodni képes falvak működő példáit.**

- A belső térségre vonatkozó stratégia (Olaszország): A belső területekre vonatkozó stratégia az egyik legátfogóbb és legintegráltabb uniós tagállami stratégia az elnéptelenedés és a szolgáltatásokhoz való alacsony hozzáférés problémájának kezelésére. Olaszország belső, hegyekkel sűrűn szabdalt, öregedő lakossággal és ritka népsűrűséggel jellemezhető térségeinek halmozott problémáira a telekommunikáció és számítástechnika legkorszerűbb technológiai megoldásait hívják segítségül. Mind a négy EU-s pénzügyi alapot központilag összekapcsolják a helyi fejlesztést és a szolgáltatási innovációt és digitális szolgáltatások kialakítását támogató nemzeti finanszírozással 72 kísérleti területen. A tervek szerint mintegy 1 milliárd EUR összegű célzott beruházást terveznek, a helyi adottságokból kiinduló megközelítés alkalmazásával, amely összefogja a különböző ágazatokat és kormányzati szinteket. A helyi polgármesterek térségi szövetségei általában a programok

vezetői, míg a LEADER helyi akciócsoportok különféle szerepeket tölthetnek be, a projekttervezéstől kezdve egészen az EMVA-intézkedések közvetlen végrehajtásáig.

- Nemzeti digitalizálási stratégia (Finnország): Az ország egészére kiterjesztett program a vidékfejlesztési alap támogatásával valósul meg, célja a vidéki digitális szolgáltatások fejlesztése és a kísérletek előmozdítása. A megoldások figyelembe veszik a digitális és területi helyi és regionális jellemzőket, javítják a vidéki polgárok és vállalkozások munkakörülményeit, valamint új vitalitási és növekedési kilátásokat teremtenek az üzleti közösség számára a vidéki területeken, és ezáltal Finnország számára. Az intézkedések regionális szinten kiterjedt telekommunikációs kapcsolatokat és hozzáférhető e-szolgáltatásokat, valamint a felhasználás előfeltételeit fogják fejleszteni; de a kiemelt célok között szerepel a helyi közlekedés hatékonyságának növelése és az új vidéki mobilitási szolgáltatások feltételeinek megteremtése; a távoli hozzáférés előmozdítása és a vidéki digitális vállalkozások feltételeinek támogatása. Összesen 212 projektet támogatnak a vidéki területek digitalizálásában (kb. 23 millió EUR), valamint több mint 1 400, a vidéki humán szolgáltatásokat támogató projektet terveznek megvalósítani.
- A vidéki területekre vonatkozó mesterterv (Ausztria):2017-ben a Mezőgazdasági Minisztérium közös stratégiai keretet biztosító tervet dolgozott ki a vidéki területekre vonatkozóan. Elismeri a vidéki területek mélyen húzódó problémáit és lehetőségeit, például a vidéki régiók élhető területként való pozicionálását, a munka és a lakóhely minden generáció számára való biztosítását, a meglévő szolgáltatási struktúrák fenntartását és digitalizációját, amelyek hozzájárulnak a regionális gazdasági versenyképesség megerősítéséhez, a helyi és regionális szint közötti stratégiai együttműködéshez, a LEADER program további regionális erősségeinek kihasználásához, valamint a települések és a helyi érdekelt felek közötti együttműködés ösztönző rendszereihez. A stratégiai terv végrehajtása hamarosan megkezdődik, potenciálisan a „regionális kormányzás” köré épülő központi témára összpontosítva, ahol az „intelligens falvak” koncepciója fontos szerepet játszhat. Emellett az intelligens falvakkal kapcsolatos kezdeményezések nagy részét már meglévő programok, például a LEADER program kiépült helyi alapszolgáltatásaira építve hajtják végre.
- Nemzeti vidékfejlesztési politika (Svédország):2018. júniusában a svéd parlament jóváhagyta „A nemzeti vidékfejlesztési politikát”, amely hosszú távú nemzeti célkitűzéseket határoz meg olyan kérdések integrált módon történő támogatására, mint a vállalkozás, a foglalkoztatás, a lakhatás és a jólét biztosítása.

Ezeknek az innovatív kezdeményezéseknek a pénzügyi forrása tagállamonként változó: néha maga a falusi közösség (pl. Braemar, Skócia), néha pedig az önkormányzat vagy önkormányzati társulás (pl. Belen, Flanders település) teremti meg a pénzügyi kereteket. Más országokban kutatóintézet (pl. német „digitális falvak") vagy a magánszektor (pl. portugál „digitális falvak") léphet be finanszírozóként. A helyi közösségek azonban minden esetben központi szerepet játszanak. **A példák új szolgáltatások kialakítására, az egészségügyre, az oktatásra, a mobilitásra, turisztikai szolgáltatások bevezetésére, az energia ellátásra és magának a falunak a digitalizálására, telekommunikációs eszközökkel történő „felokosítására" vonatkoznak.** Ezek a kezdeményezések jelentős hatást gyakorolhatnak a vidéki élet minőségére. Az „okos" vagy „intelligens" falvak helyi programjának megvalósulását támogató stratégiák inspiráló példákat tudnak nyújtani más tagállamok döntéshozói számára az „intelligens falvak" sokkal szélesebb körű koncepciójának kialakításához és meghonosításához, ezért jelen tanulmány keretében az új trendhez igazodva igyekeztünk több praktikus, működő megoldást bemutatni.

Az európai „intelligens falvak" kezdeményezések bizonyos objektív jellemzőkkel bírnak:

- Az emberekről, a vidéken élő polgárokról van szó, akik olyan gyakorlati megoldásokat keresnek, amelyek megváltoztathatják településüket. Ügyelni kell arra, hogy a méltányosság és a hatékonysági célkitűzések kiegyensúlyozottak legyenek.
- Csak meghatározott esetben építenek a digitális technológiák használatára – nem pedig azért, mert „ez most a divat". Az intelligens falvak úgy alakítják a digitális technológiákat testre szabottan, hogy jobban szolgálják a helyi közösségek igényeit.
- Jellemzően a falvak határain túlmutatóan gondolkodnak. Számos kezdeményezés van folyamatban: a környező vidékek, a falvak csoportjai, a kisvárosok és a városokhoz vezető kapcsolatok, digitális és telekommunikációs szolgáltatások megerősítésére és kifejlesztésére vonatkozóan.
- Ezek az együttműködések és szövetségek új formáinak építését is jelentik – a mezőgazdasági termelők és más vidéki szereplők, az önkormányzatok, a magánszektor és a civil társadalom között, az alulról felfelé és a felülről lefelé történő építkezés alternatívájaként, vagy azok támogatását szolgálva.
- A helyiek gondolkodásmódjáról van szó. Nincs egységes modell vagy „kész" megoldás. A sikeres projektek számba veszik a helyi eszközöket, a rendelkezésre álló legjobb tudásra támaszkodnak és ezáltal átütő változást idéznek elő.

A vidékfejlesztési programok sokoldalú eszköztárat biztosítanak, amely jelentős költségvetést tartalmaz. Amikor a vidékfejlesztési intézkedések stratégiai célokra használják őket, az átalakulási folyamat minden szakaszában támogatni tudják az intelligens falvakban élőket: a kezdeti ötlettől

a sikeres felfutásig. Számos vidékfejlesztési program támogatja az alulról felfelé irányuló tervezést, a szervezést, a képzést, a technikai segítségnyújtást, a kísérleti projekteket és az innovatív projektek finanszírozását.
Az intelligens falvak katalizátorként is használják a vidékfejlesztési politikát, hogy más pénzügyi és emberi erőforrásokat mozgósítsanak. Néhány tagállamban már működő példák vannak, ahol a vidékfejlesztési programokat felhasználják arra, hogy sokszorozó ún. multiplikátor hatást fejtsenek ki más uniós, nemzeti és magánalapokból származó támogatásokkal együtt, és ezzel támogatják az intelligens falvak kezdeményezéseket olyan területeken is, mint a megújuló energia, a széles sávú internet kiépítése, humán szolgáltatások fejlesztése vagy a mobilitás. Mielőtt a konkrét hazai és nemzetközi példákat bemutatnánk, vessünk egy pillantást a Tátika-Rezi térség célterületén jelenleg tapasztalható humán folyamatokra!

Tátika-Rezi térségének humán központú jellemzése

A vizsgált, Veszprém és Zala megye határán elhelyezkedő nyolc községi jogállású Zala megyei projektterület a Keszthelyi-fennsík bazaltcsúcsai között festői természeti környezetben, tradicionális szőlő és bortermelő vidéken, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben helyezkedik el. A projektvidék északi-nyugati területi pozíciójának közepén Zalaszántó, közvetlenül mellette nyugati irányban északról délre haladva Vindornyalak, Vindornyafok és Karmacs, Zalaszántótól délre Rezi található. A községtől keleti irányban a Balaton-felvidéki nemzeti park területe felett Várvölgy és Vállus fekszik, dél felé a konzorciumot vezető legnagyobb település, Gyenesdiás nagyközségnél kiérünk a Balaton partvonalához. A projektterület a természeti és környezeti értékek mellett számos kulturális, vallási és történelmi emléket őriz, ezek közül kiemelkedő a 13-ik században épült Rezi, illetve a Zalaszántó melletti Tátika-vár, a községben elhelyezkedő gótikus hatású római katolikus plébániatemplom. Számos egyéb helyi érték mellett kiemelhető a falu határában épített, Európában egyedülálló módon eredeti Buddha ereklyét magába foglaló sztupa, a gyenesdiási Festetics-kilátó, a vállusi pálos kolostor-rom, a vindornyalaki barokk stílusú Hertelendy-kúria, ami egyben a település polgármesteri hivatala, vagy a kőkeresztek. A települések részei az Magyarországot a Kőszeg melletti Írott-kőtől a Füzéren túl emelkedő Nagy-Milicig átszelő 1164 km-es Országos Kéktúra útvonalnak.

A projekttelepülések általános leíró jellemzését humánközelítések szerinti népességstatisztikai optika alapján végezzük el 2010 és 2017 évek összehasonlításában, közel 90 indikátor segítségével.[3]

A nyolc település mintegy 155 km² területen terül el, a legnagyobb terület, közel 38 km² Zalaszántóhoz tartozik, a legkisebb Vindornyafok, illetve Vindornyalak, 3,5 és 4,5 km² kiterjedéssel. A területi átlag 19,4 km², Zalaszántó mellett átlag feletti a területmérete Rezi, Várvölgy és Vállus községeknek, az átlag közelében találjuk Gyenesdiást, átlag alatt az említett két kisközség mellett Karmacs található. A népsűrűség 50 fő/ km² körüli, kevesebb, mint fele az országosnak.

2010 és 2017 összehasonlításában az állandóan ott lakó népesség közel fele, mintegy 46-48 %-a a városi jogállásra aspiráló Gyenesdiáson él, ez átlagban mintegy 1900 főt jelent. A két év összehasonlításában Csaknem minden hetedik lakos Rezi, legalább minden nyolcadik várvölgyi, minden kilencedik zalaszántói illetőségű. Legalább minden tizenegyedik mikro-térségbeli ember él Karmacson, és mindössze csak 1-2 % a részesedése a helyi népességből a vállusi, a vindornyafoki és a vindornyalaki lakosságnak. Ezeken a településeken a két év átlagában mintegy 123 fő élt. A legkisebb lélekszámú település kevesebb, mint 100 fővel Vinydornyalak. A mikro-térség állandó népességszáma 2010 és 2017 összehasonlításában is masszívan meghaladja a 8 ezer főt, sőt, 162 fővel magasabb is 2017-ben, mint 2010-ben volt, de a népesség számbeli növekedése mégsem jellemző mind a nyolc településre, és ahol növekedés látszik ott sem egyenletes megoszlású a települések közötti növekmény. Valójában csak Gyenesdiás és Rezi község népessége növekedett érdemben, míg Várvölgy népessége minimális pozitív elmozdulás mellett, és Vindornyafoké minimális negatív érték mellett stagnált, **Zalaszántó, Vindornyalak, Vállus és Karmacs állandó népessége számottevően csökkent.** A községek adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma, úgynevezett lakónépessége érdemi elmozdulásokat nem mutat, 8 ezer fő körüli gyakoriságon áll 2010 és 2017 összehasonlításában, összességében azonban mérséklődő, népességveszteséget prognosztizál. Gyenesdiás, Rezi és Karmacs esetében növekvő, Vállus, Vindornyafok, Vindornyalak és Zalaszántó esetében csökkenő, Várvölgyön stagnál. **A lakónépesség csökkenése Zalaszántó esetében mérvadó, meghaladja a 100 főt.**

A lakosság nemek szerinti összetétele lényegi elmozdulások nélküli, 2010 és 2017 között kicsit a kiegyenlítődés felé mozdult el, de összességében továbbra is többséget alkotnak a nők. Minden

[3] Adatok forrása: Lechner Tudásközpont által működtetett Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR); hozzáférés regisztrált felhasználói jogosultság alapján.

száz lakosból átlagban 51 a nő, 49 férfi. Nőtöbbség Gyenesdiáson, Karmacson, Reziben, Vindornyalakon és Zalaszántón látszik, a férfiak Válluson, Várvölgyön, és Vindornyafokon alkotnak többséget, ahogyan 2010-ben úgy 2017-ben is.

A településeken élő lakosság által produkált születések száma 2010 és 2017 összehasonlításában kedvezőtlen egyenlegű, 2010-ben 59 élveszületést regisztráltak, 2017-ben 45-öt. A születések közel fele értelemszerűen a legnépesebb településhez, Gyenesdiáshoz köthető, a kis lélekszámú községekben, Válluson, Vindornyalakon és Vindornyafokon egy-egy születés történt, vagy egy sem. A halálozások összege 2010 és 2017-ben is egyforma, 95 fő. Lényeges elmozdulások a gyakoriságokban települési szinten nincsenek. Például Gyenesdiáson 2010-ben 36, hét évvel később 38, Reziben 2010 során 18, 2017-ben 13 halálozás történt, Zalaszántón pedig mindkét vizsgálati évben egyaránt 15. A kis lélekszámú településeken arányosan kevés a halálozás, Vindornyalakon sem 2010-ben, sem ’17-ben nem fordult elő. A születések és a halálozások abszolút egyenlege azonban érezhetően kedvezőtlenebb 2017-ben, mint 7 évvel korábban, -36 főről -50 főre növekedett, amit értelemszerűen a születésszámok csökkenése okozott. Az ezer lakosra vetített indexérték mikro-térségi szinten -4,32 ezrelékről -5,89 ezrelékre romlott. A legkedvezőtlenebb értékek Válluson és Zalaszántón tapinthatók ki, de a két összehasonlításban romlott Gyenesdiás indexe is.

A vizsgált mikro-térség településein, hasonlóan az országos, vagy akár a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben is tapasztalható általános trendekhez, a helyi népesség születések és halálozások egyenlegéből eredő fogyatkozása mellett annak **fokozatos elöregedése is zajlik.**

Az öregedés kapcsán egyedül **Gyenesdiás** mutatója volt pozitív 2010-ben, ekkor még 100 fiatalkorúra kevesebb, mint 100 időskorú jutott, ez a mérleg azonban már a múlté, Gyenesdiás népessége is előrehaladott mértékben öregedik. **A 15 év alatti lakosság száma 7 év alatt összességében 1216 főről 1086 főre csökkent, miközben a 65 éves és annál idősebb népesség száma 1352 főről 1681 főre növekedett.**

A fiatalkorú népesség csökkenése és az időskorú növekedése települési szinten jellemzően abszolút gyakoriságokban is kimutatható, de akad néhány trendjelleggel ellentétesnek tűnő mozgásirány is. Reziben a fiatalkorúak száma 2010 és 2017 összehasonlításában 168 főről 182 főre emelkedett, de ez mégsem változtatta meg az öregedési trendet, mert közben az időskorúak száma is 207 főről 241-re nőtt. Válluson az időskorúak száma csökkent 22 főről 19-re, de közben a fiataloké 15-ről 10-re mérséklődött, így ebben az esetben sem változott az öregedési tendencia. Végeredményben, míg 2010 során minden száz fiatalkorúra nem egészen 111 időskorú jutott, addig 7 évvel később már 155, vagyis **legalább másfélszer annyian vannak a projekt településeken az idősek, mint a legfiatalabbak.**

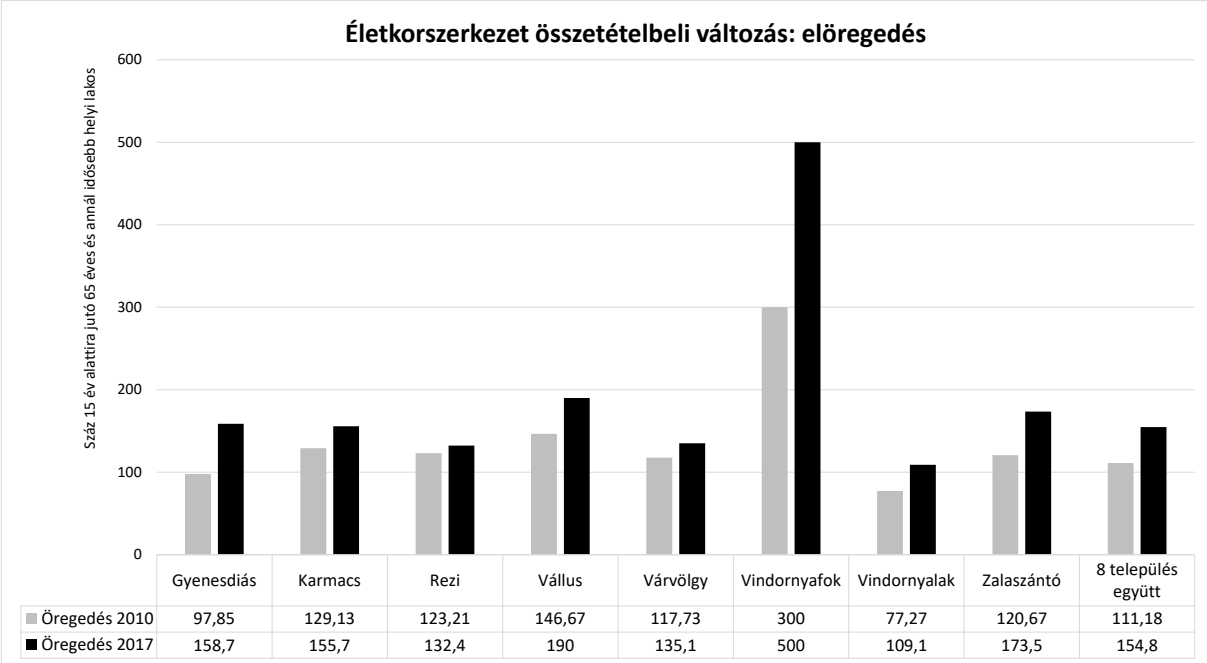

	Gyenesdiás	Karmacs	Rezi	Vállus	Várvölgy	Vindornyafok	Vindornyalak	Zalaszántó	8 település együtt
Öregedés 2010	97,85	129,13	123,21	146,67	117,73	300	77,27	120,67	111,18
Öregedés 2017	158,7	155,7	132,4	190	135,1	500	109,1	173,5	154,8

A népességváltozást befolyásoló különösen jelentős mutatószám a **vándorlás**, amely az állandó és ideiglenes belföldi helyzetváltoztatás adatai alapján mind 2010, mind 2017 összehasonlításában pozitív egyenleggel zárt. 2010-ben ezer lakosra 8,71 ≈ 9 fő, 2017-ben 9,27, vagyis ugyancsak ≈ 9 fős népességnyereség a mérleg. Pozitív belföldi vándorlási egyenleget Gyenesdiás, Vállus és Várvölgy tudott mindkét évben produkálni. Negatív egyenleget fordított pozitívra Karmacs és Rezi, illetve pozitív egyenleget változtatott 2010-hez képest 2017-ben negatív előjelűre Zalaszántó. Vindornyafok mindkét év metszetében negatív vándorlási előjelű település, ugyanakkor Vindornyalakon 2010-ben egyforma volt az elköltözők és a visszaérkezők száma, 2017-ben többen költöztek el a településről, mint ahányan oda érkeztek. Természetesen nem mindegy a vándorlásban részt vettek tömege sem, hiszen kis településeknél egy-két vándorló is jelentős ezrelékes értékek létrehozására képes. Összességében **mindkét évben Gyenesdiás vándorlási gyakoriságai mozgatják a mikro-térség számait, 2010-ben 213-an, 2017-ben 332-en érkeztek a településre, ezzel szemben 2010-ben 154-en 7 évvel későbbi metszet szerint 257-en költöztek el.**

Társadalmi jelzőmutató **a házasságkötés és a válás jelensége is, eszerint 2010 során gyakorlatilag ugyannyi házasságot kötöttek, mint amennyi válás történt a településeken, 17 házasság és 18 válás, 2017-ben 23 házasságkötés mellett 10 válást érvényesített a bíróság.** települési szinten Gyenesdiáson tapasztalható a legnagyobb tömegben előfordulási érték, ezek azonban mindkét évben kiegyenlítettek, a gyakoriságkülönbségeket a kis települések okozzák, ahol adott esetben egyáltalán nem történik válás, vagy házasságkötés sem.

A lakosság közel fele a 2011 évi népszámlálás adatai alapján házas családi állapotú, a nőtlenek-hajadonok aránya közel 30 %, özvegy legalább minden nyolcadik, elvált csaknem minden tizenegyedik helyi lakos.

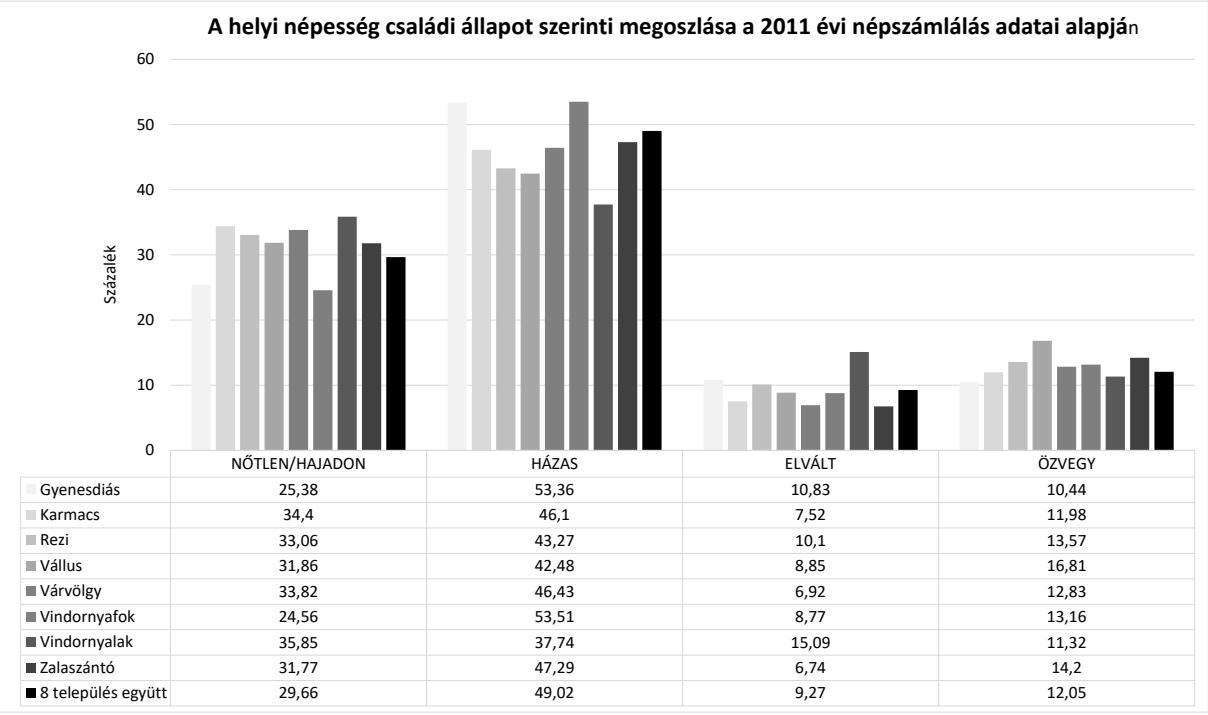

	NŐTLEN/HAJADON	HÁZAS	ELVÁLT	ÖZVEGY
Gyenesdiás	25,38	53,36	10,83	10,44
Karmacs	34,4	46,1	7,52	11,98
Rezi	33,06	43,27	10,1	13,57
Vállus	31,86	42,48	8,85	16,81
Várvölgy	33,82	46,43	6,92	12,83
Vindornyafok	24,56	53,51	8,77	13,16
Vindornyalak	35,85	37,74	15,09	11,32
Zalaszántó	31,77	47,29	6,74	14,2
8 település együtt	29,66	49,02	9,27	12,05

A házasok abszolút többséget alkotnak Gyenesdiáson és Vindornyafokon, de relatív többségben vannak minden településen. A nőtlenek-hajadonok aránya azon a két településen térségi szint alatti, ahol a házasok aránya meghaladja azt. Az özvegyek aránya Válluson, Reziben és Vindornyafokon magasabb a mikro-térségi szintnél, az elváltaké Vindornyalakon a legmagasabb, de térségi szint feletti Gyenesdiáson és Reziben is.

A családok száma a térségben megközelíti a 2200-at, ennek közel fele Gyenesdiáson található, a háztartások száma közel 3000, amelynek több mint kétötöde, több mint 1300 db gyenesdiási. **Az egyszemélyes háztartások aránya 26,5 %, a kétszemélyeseké mintegy 28 %, a háromszemélyeseké 20,7 %.** Az egy-három személyes háztartások hasonlóan az országos adatokhoz, az összes háztartás több mint háromnegyedét alkotják. Négyszemélyes háztartások az összes háztartás alig hatodát képezik, ötszemélyes háztartás legfeljebb minden tizenhatodik, hat, vagy annál többszemélyes háztartás már csak legfeljebb minden 42-ik háztartás lehet.

A száz családra jutó családtagok száma Várvölgyön és Zalaszántón eléri, vagy meghaladja a 300-at, de Rezin, Válluson, Vindornyalakon és Gyenesdiáson is magasabb, mint az országos 287-es indexérték. Az országos átlagot Karmacs állítja be, Vindornyafok országos érték alatti a maga 249-es indexével. A száz családra jutó összes gyermek száma országosan 107 fő volt 2011-ben, ehhez képest Vállus (126), Várvölgy (121), Vindornyalak (117), Rezi (117) és Zalaszántó (115) indexe is masszívan országos érték feletti, a legalacsonyabb ilyen érték Vindornyafokon mutatható ki, itt

59-es ez az index. A száz háztartásra jutó személyek száma országosan 236 fő, Vindornyafok (218) és Vindornyalak (219) kivételével minden településen magasabb az index, mikro-térségi szinten a legmagasabb, 300-as értéket Válluson mérték.

A népesség általános jellemzését a foglalkoztatás és munkanélküliség, valamint a jövedelmi viszonyok leíró ábrázolásával folytatjuk.

A 2011 évi népszámlálás adatai alapján a mikro-térségben foglalkoztatottak száma a teljes népesség több mint kétötödét, közel 41 %-át alkotta, ez összességében kedvezőbb arányt jelent, mint a 2011-es országos 39,7 %-os foglalkoztatottsági szintérték. A foglalkoztatottak mintegy háromnegyede szolgáltatási jellegű nemzetgazdasági ágazatokban dolgozott, mintegy ötöde valamilyen ipari ágazatban, illetve az építőiparban, alig 5 % a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban és állattartásban. A munkahelyükre naponta ingázó foglalkoztatottak alig több, mint hatodát alkották a foglalkoztatottak számának, vagyis a nagy többség helyben, utazás nélkül végezte a feladatait. **A foglalkoztatottak több mint harmadát Gyenesdiáson, mintegy 10 %-át Reziben tizenketted részét Zalaszántón detektáltuk, a maradék egy hatod arányt kitevő munkavállalói csoport a további öt településen rendeződik el. A helyi népesség közel negyede gazdaságilag inaktív, eltartott, ez az érték jól illeszkedik az országos, 24,9 %-os szinthez.** A gazdaságilag nem aktív népesség másik szegmensét az inaktív keresők, jellemzően a nyugdíjas réteg tagjai alkotják,[4] ezek aránya országosan 30 % körüli arányon állt 2011-ben, a vizsgált mikro-térségben ennél alacsonyabb, 28,5 % a feltárt érték. A nyilvántartott álláskeresők, munkanélküliek gyakorisága 439 fő volt a nyolc településen összesen, a foglalkoztatottak számához viszonyított munkanélküliségi ráta 13,6 %-os értéket mutat, ezzel szemben az országos ráta 14,4 % volt, a vizsgált településeken összességében alacsonyabb volt a munkanélküliség, mint országosan. Az eltartottak közel fele, a foglalkoztatottak 45 %-a, az inaktív keresők több mint kétötöde és a munkanélküliek 36 %-a gyenesdiási volt.

A munkaképes korúak[5] számához képest kifejezhető, úgynevezett relatív munkanélküliségi ráta 2010-ben 8,69 % volt a térségben, ez nem sokkal, de az országos index alatti (8,88 %) tartományban pozícionálódik. Az mikro-térség indexe 7 évvel később 3,44 %-ra mérséklődött, ami továbbra is országos szint alatti (3,88 %) értéknek felel meg.

A relatív munkanélküliségi ráta 2010-ben Karmacson, Reziben, Válluson, Várvölgyön, Vindornyalakon és Zalaszántón helyezkedett országos szint felett, Gyenesdiáson, illetve

[4] Inaktív keresők azok a személyek, akik az adatfelvétel eszmei időpontjában nem folytattak keresőtevékenységet, de valamilyen szociális, gyermekellátási, nyugellátási transzferjövedelemmel rendelkeztek, vagy egyéb, nem munkatevékenységgel párhuzamba hozható jövedelemmel bírtak.

[5] A 14-ik életévüket már betöltött, de a mindenkori az öregségi nyugdíjkorhatárt még el nem érők együttes gyakorisága.

Vindornyafokon volt alacsonyabb. Az országos szint alatti helyezkedést a munkavállalói tömegében helyi szinten meghatározó Gyenesdiás kedvezőbb értékei okozták. A 2017-re bekövetkezett rendkívül kedvező hatások rányomják a bélyegüket a térségi mutatóra, **a gyenesdiási munkanélküliségi ráta a munkavállalási korú népesség 2 %-a közelébe csökkent, ami értelemszerűen mintegy 'húzza magával' a mikro-térségi mutató alakulását is.** Települési szinten Vindornyafok kivételével minden településen látványos mérséklődés zajlott, Vindornyafokon ugyanakkor emelkedett rátaérték, de ezt abszolút gyakoriságokban kifejezve 4 helyett 7 fő nyilvántartott álláskeresői gyakoriságban kell értelmeznünk.

A jelenségek követő leírása érdekében kiszámoltuk a férfi és a női relatív munkanélküliségi rátát is.

A férfiak mikro-térségi relatív munkanélküliségi mutatója 2010-ben 8,78 %, 2017-ben 3,03 %, mindkét metszetben kedvezőbb az országos értéknél (2010-ben 9,3 %, 2017-ben 3,76 %). A férfi ráta 2010 során Reziben, Várvölgyön, Vindornyalakon és Zalaszántón volt magasabb az országos indexnél. 2017-re Vindornyafok kivételével minden településen radikálisan csökken, gyakorlatilag elhanyagolhatóvá vált. A női ráta térségi szinten 2010-ben kevéssel magasabb az országosnál, 8,61 %, szemben az országos 8,46 %-al, 2017 során ez az érték megfordult, a női munkanélküliségi ráta 3,86 %-ra csökkent, szemben az országos relatív 4 %-os szinttel. A legkedvezőtlenebb női ráta Vindornyalakon és Válluson alakult ki, és ez 2017-re sem tudott még érdemiekben csökkenni. A tömeggyakoriságokat magával vonó Gyenesdiás indexe közben ebben az esetben is nagyot csökkent, 6 % feletti értékről 2,5 % közelébe.

A pályakezdő munkanélküliek száma 2010-ben 31 fő volt, 7 évvel később 20 fő. A pályakezdők aránya a nyilvántartott álláskeresőkön belül 2010-ben 6,5 %, 2017-ben 10,5 %, arányaiban kedvezőtlenebb érték, még ha az abszolút gyakoriságokat tekintve számottevő csökkenés is következett be.

A munkanélküliek több mint négyötöde 2010-ben és 2017-ben is fizikai foglalkozású, ami azt jelenti, hogy a munkanélküliség drasztikus csökkenése nem változtatta meg az álláskeresők foglalkozásszerkezeti alaprendeződését, radikálisan mérséklődött gyakoriságtömegben, de megtartotta a kiinduló struktúrát.

A térségben élő népesség mintegy 45 %-a volt 2010-ben adófizető, 2017-re ez az arány a népességcsökkenés ellenére 47,5 %-ra növekedett, vagyis **csaknem minden második helyi lakos adófizető. Az egy lakosra jutó belföldi jövedelem 2010-ben közel 600 ezer Ft, 2017-ben több mint 919 ezer Ft** a mikro-térségben, ez várható módon mindkét metszet alapján jelentősen országos érték alatti összegnagyságrend. Az egy lakosra számított belföldi jövedelem minden 2010 és 2017-es települési metszet vonatkozásában elmarad az országos átlagtól, ami 2010-ben a közel

788 ezer Ft, 2017-ben pedig több mint 1,2 millió Ft. **A legkedvezőbb helyzetben Gyenesdiás lakossága van, amely 2010-ben közel 673 ezer Ft-os, 2017-ben csaknem 1 millió Ft-os egy lakosra vetített belföldi jövedelemindex volt képes előállítani. Jelentősen javított a pozícióin a térség legkisebb lélekszámú települése, Vindornyalak népessége, amely 2010-ben még csak alig 365 ezer Ft-os egy lakosra jutó összegnagyságrenddel szerepel az adatbázisban, míg 2017-re 1,2 millió Ft közelébe emelkedett,** amivel a legkedvezőbb pozíciót foglalta el, de még mindig országos átlag alatt. Az egy adófizetőre jutó összes adó ugyancsak várható módon mind 2010-ben mind 2017-ben lényegesen alacsonyabb a térség településein, mint az országos index. A mikro-térségi index 2010-ben közel 180 ezer Ft, 2017-ben több mint 271 ezer Ft, az országos érték 2010-ben 321 ezer Ft feletti összeg, 2017-ben 356 ezer Ft-ot is meghaladó. **Az egy adófizetőre jutó összes befizetett adó 2010-ben Válluson volt a legmagasabb, meghaladta a 276 ezer Ft-ot, 2017-ben Gyenesdiás lakossága vette át a vezető szerepet a maga egy lakosra jutó több mint 321 ezer Ft-os indexértékével. Figyelmet érdemel, hogy Vindornyalak lakossága ebben az esetben is látványos erősödésről tett tanúbizonyságot, 2010-ben még csak alig 124 ezer Ft-volt az egy lakosra jutó befizetett adó, 2017-ben azonban megközelítette a 276 ezer Ft-ot, csak Gyenesdiás előzte meg ebben a tekintetben a térség települései közül.**

A települések helyi társadalmának leíró jellemzését szociális és egészségügyi indikátorok tárgyalásával zárjuk, ebben a metszetben a rendelkezésre álló KSH adat-nomenklatúra változásai miatt nem minden esetben tudunk összehasonlító értelmezéseket tenni.

A nyolc településen Zalaszántó székhellyel működik családsegítő, illetve gyermekjóléti szolgálat. A szolgáltatást igénybe vevők köre olyan településekre is kiterjed, amelyek nem részei a jelen metszet szerinti vizsgálatnak. 2010-es adatok szerint a családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma több mint 180 fő volt, a gondozott kiskorúak száma 47 fő. A legtöbb ellátott felnőtt személy a vizsgált települések közül zalaszántói, de Rezi és Gyenesdiás esetében több mint 30 különböző esetet regisztráltak. A gondozott kiskorúak közel felét Rezi községben regisztrálták. A családsegítéssel összefüggő adatmetszet 2017-ből az adatleválogatás időpontjában nem került felvezetésre a TeIR rendszerben.[6] A szociális étkeztetésben részesülők száma 2010-ben 242 fő volt a 8 településen összesen, a kedvezményben részesülők több mint fele Reziben és Karmacson került ellátásra. 2017 során gyakorlatilag alig van elmozdulás az ebben a kedvezményben részesültek vonatkozásában, 231 fő részesült éves szinten ebben az ellátásban, és az ellátottak fel ebben az esetben is rezi, illetve karmacsi. Szünidei étkeztetésben 2017 év során 46 gyermek részesült, ezek több mint fele rezi gyermek. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban 77 fő

[6] 2019 június.

részesült 2010-ben, és 93 fő 2017-ben. Az ellátottak települési eloszlása relatíve kiegyenlített, a magasabb népességszám nem jelenti feltétlenül az ellátottak körének arányos bővülését. A legtöbb ellátott mindkét évben rezi illetőségű. A védelembe vett kiskorú gyermekek száma 2010-ben 18 fő, 2017-ben 27 fő. Mindkét metszetben Rezi község ellátottjai alkotják a számbeli többséget. A nyolc településből 2010-ben Gyenesdiáson és Zalaszántón üzemelt humán gyógyszertár, szervezett a helyi háziorvosi ellátás, Gyenesdiáson házi gyermekorvosi szolgálat is működik. A valamilyen testi, vagy szellemi **fogyatékkal élők száma a 2011-es népszámlálás adatai szerint 340 fő a vizsgált mikro-térségben, ez a helyi állandó népesség mintegy 4 %-át jelentette.** A fogyatékkal élők harmada gyenesdiási, közel egy-egy hatoda zalaszántói és rezi, minden hetedik várvölgyi és minden nyolcadik karmacsi lakos. Válluson, Vindornyafokon és Vindornyalakon együtt az összes fogyatékkal élő személy mintegy 6 %-a élt. Az idősek nappali otthonaiban ellátottak száma a térségben 2010-es adatok szerint egy, csak Gyenesdiáson található, az ellátottak száma 2010-ben és 2017-ben is 41 fő volt. Nappali ellátásban részesülő pszichiátriai, illetve szenvedélybeteg nem került a regiszterbe, ezeket a betegeket arra szakosodott járóbeteg ellátó központokban, illetve állandó felügyeletet igénylő eseténél intézményes keretek között kezelik, ilyen intézmény a vizsgált településeken nincsen.

Sikeres magyar falvak

közösségfejlesztés, fenntarthatóság, felzárkóztatás, innovatív megoldások

Az alábbi rövid gyűjteménybe olyan sikerkritériumok alapján válogattunk be hazai önkormányzati projekteket, amelyek a helyi közösség és szolgáltatások megteremtésére, az Európa 2020-ban megfogalmazott szociális kihívásokra – ezüst korosztály, fenntarthatóság, szegénység, szegregáció elleni küzdelem – adott innovatív helyi válaszokra nyújtanak kiváló példákat. A felsorolás nem teljeskörű, de ez a rövid kitekintés rávilágít arra, hogy **hazánkban is folyamatosan születnek új és újabb innovatív eredmények**, és sajnos kopnak meg régebben sikeresen működő tapasztalatok. Minden projektről részletesebb információk rendelkezésre állnak magyarul, így tanulmányi út keretében személyesen is megismerhetők. A felsorolás a projektek rövid bemutatásával az alapvető információkra korlátozódik.

Arra a kérdésre, hogy mitől sikeres egy falu vagy falvak alkotta térség, sokféle válasz adható. Lehet siker önmagában az is, ha az önkormányzat a település működését biztosítani tudja, vagy kihasználva a támogatási lehetőségeket, a települési infrastruktúra és szociális vagy humán szolgáltatások fejlesztésében ér el sikereket.

A tudományos igényességű önkormányzati sikerek egyik hiteles hazai forrása a Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Iroda (ÖKI) által végzett legfrissebb kutatás, ami elérhető a következő linken: http://bm-oki.hu/News/ViewFile?fileId=38
Az ÖKI a Közszolgáltatás- Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) keretében több kutatást is végzett az önkormányzati sikerek és jógyakorlatok témakörében. Valamivel korábban, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem kezdeményezésével indult a helyi Közösségi akadémiák hálózata is, ahol számtalan hazai jógyakorlat érhető el: https://trello.com/b/P1kUASvc/hka-online-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-oldal-helyi-fejleszt%C3%A9si-tud%C3%A1st%C3%A1r
https://trello.com/b/bBYozeGI/%C3%B6nkorm%C3%A1nyzati-j%C3%B3-gyakorlatok
A kezdeményezés vezetője Dr. Gáspár Mátyás.

Tematika

Igyekeztünk témakörök szerinti bontásban (idősügyek, fenntarthatóság, munkahelyteremtés, szegénység elleni küzdelem) összesíteni a különböző települési kezdeményezéseket, de az igazán

sikeres projektek jellemzően sokkal komplexebbek annál, minthogy egyetlen kiemelt témakörrel lehessen jellemezni.

Idősügyek

Idősbarát önkormányzatok – a legutóbbi díjazottak listája:

Biri Község Önkormányzata; Cegléd Város Önkormányzata; Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata; Hajdúnánás Városi Önkormányzat; Szarvas Város Önkormányzata; Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata

https://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/csalad-es-ifjusagugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/atadtak-az-idosbarat-onkormanyzat-es-az-idosekert-dijakat

Biri Önkormányzata

http://www.biri.hu/

Az Idősbarát Önkormányzat a kötelezően vállalt feladatokon (házi segítségnyújtás, tanyagondnoki szolgáltatás, szociális étkeztetés) túlmutató, a községre jellemző jógyakorlatai - egészség megőrzés támogatása, kiemelt figyelem a szépkorú lakosokra, programok, közösségszervezés az Estike Nyugdíjas Klubbon keresztül - nem pénzügyi támogatással, hanem odafigyeléssel, közös összefogással biztosítják a település időskorú lakosságának társadalmi részvételét.

Elérhetőség: **Biri Község Önkormányzata**
4235 Biri, Kossuth Lajos út 4.
Telefon/Fax: +36 42 265 237
E-mail: biriph@biri.hu és/vagy biriph@gmail.com
Polgármester: Almási Katalin
E-mail: polgarmester@biri.hu
Telefon: +36 20 512 24 07

Szarvas Önkormányzata

http://www.szarvas.hu/

Szarvas város szintén komplex egészségmegőrzési és az időskori elmagányosodást megelőző közösségépítő munkája alapján nyerte el az idősbarát önkormányzat címet. Bővebben: http://hir6.hu/cikk/143206/idosnek_lenni_jo_legalabbis_szarvason

De a csatolt 2013 újsághírből következik, hogy a város hosszú idő óta aktív az idős korosztály problémáinak feltárásában megoldásában.
http://www.newjsag.hu/2013/09/04/segitseg-az-idoseknek-enyhiteni-a-maganyt-novelni-a-biztonsagerzetet/
2019-ben csatlakozott a város a Magyarország legszebb konyhakertjei programhoz, ami újabb programmal és motivációval színesíti nyugdíjas korosztály szarvasi hétköznapjait.

Az idősügyi programok önkormányzati koordinátora: Aszódi Éva, a Szarvasi Polgármesteri Hivatal Hatósági és Szociális Osztályának osztályvezető-helyettese
Elérhetőség: aszodieva@szarvas.eu Tel.: 66/311-122/108
Polgármester: Babák Mihály
Email: polgarmester@szarvas.eu
Tel.: 66/311-122/116

A többi önkormányzati példát e témakörben „idősbarát önkormányzatokra" keresve, a fentiekhez hasonló nagyszerű példák részletes leírásával az interneten és települési honlapokon találhatjuk meg.

Szegregáció megszüntetése, szegénység elleni küzdelem, roma felzárkóztatás

Gyulaj Önkormányzata

http://www.gyulaj.hu/
Mottó: *„Gondoskodni a szegényekről nem kommunizmus, hanem evangélium."* - Ferenc pápa

Gyulaj szegénység és roma szegregáció felszámoló munkája hosszú múltra tekint vissza. Jól menedzselt projektek, jelentős mértékben a Magyar Máltai Szeretetszolgálat támogatásával. Gyulajon is működik közösségi akció csoport, roma mediátor, igazi mintafalu. Ízelítő a projektekből:
Gyulaj romatelep felszámolás: http://www.gyulaj.hu/index.php/komplex-telepprogram1
Gyulaji tanoda: https://maltai.hu/gyulajtanoda
A máltai szeretet szolgálat jelenlét programja: http://hetpecsetes.hu/GYULAJI_PROGRAM-o99

Hetedhét határ szociális szövetkezet: http://www.gyulaj.hu/index.php/hetedhet-hatar-szocialis-szovetkezet/153-hetedhet-hatar-szocialis-szovetkezet

De a nyúlunk a munkáért c. projektben is részt vettek http://www.nyulunkamunkaert.hu/ (a projekt a szegénység felszámolás eszközeként tekintett a nyúltartás támogatással történő beindítására).

Egyéb projektekkel kapcsolatos információk:

https://nmi.hu/megyei-iroda-hir/roma-kozossegek-fejlesztese-es-tarsadalmi-felzarkoztatasa-tolna-megyeben/

http://osszkep.hu/2016/04/ha-gyulajon-lehetett-mashol-is-lehet-interju-nemeth-nandorral/

http://tolnataj.eu/2018/10/09/hozzaadott-helyi-ertek-dij-palyazati-felhivas-gyulaj-mint-jo-pelda/

Kapcsolat

Cím : 7227 Gyulaj Szent Imre tér 1.

Tel.: 74 / 684-868

74 / 673-126

Fax :74 / 684-862

Polgármester : Selmeci László

Tel.: 74 / 684-864.

Jegyző : Horváthné Tóth Valéria

Tel.: 74 / 684-861

E-mail : jegyzo.gyulaj@tolna.net

Gilvánfa Önkormányzata

Gilvánfa, mint az ország legszegényebb települése is kísérletet tett a szegénység elleni küzdelemre, roma felzárkóztatásra, és vannak is „eredmények” pro és kontra.

http://onkormanyzat.mti.hu/intezmeny/1554/gilvanfa_kozseg_onkormanyzata

Előremutató:

http://www.or-zse.hu/gilvanfa2018-1.htm

https://24.hu/belfold/2014/12/23/tavolrol-nem-latni-mennyi-szeretet-lakik-a-romakban/

https://tablet.magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/izrael-nagykovete-az-egyik-legszegenyebb-magyar-faluban-84357?pageId=104

https://mazsihisz.hu/vakbarat_en/hirek-a-zsido-vilagbol/mazsihisz-hirek/a-zsido-egyetem-diakja-lesz-a-gilvanfai-bogdan-erika

http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/gilvanfai-nyitott-haz-tanoda

https://24.hu/kozelet/2017/05/21/azt-mondja-a-teve-egyre-konnyebb-lesz-de-a-lofaszt-lesz-konnyebb/

Szomorú tanulság - roma felzárkóztatás ügyében érdemes alaposan tájékozódni.

https://444.hu/2017/06/09/egy-falu-teljes-vezetese-ul-a-vadlottak-padjan

https://www.pecsistop.hu/tartalom/cikk/488252_ilyen_nincs_a_baranyai_falu_teljes_vezetese_a_vadlottak

https://24.hu/belfold/2018/11/28/gilvanfa-polgarmester-felfuggesztett-borton-bogdan-laszlo/

https://www.bama.hu/kozelet/buntetett-eloeletu-a-regi-uj-gilvanfai-polgarmester-117672/

- ***A LEADER program ösztönzésével országszerte létrejött akciócsoportok szintén*** szegregáció megszüntetése, szegénység elleni küzdelem, roma felzárkóztatás sikeresen alkalmazott eszközei.

Jászfényszaru Önkormányzata

http://jaszfenyszaru.hu/

A közösségi akciócsoportok (KACS) illetve az ezeket a programokat menedzselő roma mediátorok egyszerre kezelik a roma közösségekben felgyülemlő feszültséget, a roma közösségen belüli, és a roma közösség és a település egyéb közösségei közötti konfliktusokat, és ösztönzik a roma közösségek számára fontos célok önerőből történő megvalósítását, munkalehetőség megteremtését. Ennek keretében korrepetálták a gyerekeket a helyi roma közösségi házban, számos kulturális és családi programot szerveztek, civil szervezetet alapítottak, tanulmányutat szerveztek, ösztöndíj-rendszert dolgoztak ki az önkormányzattal közösen az általános iskolai tanulók motiválására, felújították a rászorulók házait a szegregátumban, tűzifaprogramot szerveztek.

Az önkormányzat támogatja, de nem dominálja a közösségi akciócsoportok munkáját, a településen működik a Fényszarui Cigányok Független Érdekegyeztető Szervezete, és a Fiatal Romák Országos Szövetsége Jászfényszarui Szervezete.

Mediátor: Mezei Zsolt, KACS vezető: Raffel Lajos

https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/csodalatos-videki-sikerek-ezek-az-akciocsoportok-elmondhatatlanul-sokat-tesznek-a-roma-kozossegekert-101715

http://jaszfenymuvhaz.hu/beszamolo/magyar-nemzeti-roma-platform-konferencia

http://romasajtokozpont.hu/atadtak-a-2017-es-roma-mediacios-dijakat/

Kapcsolat:

Polgármester: Győriné dr. Czeglédi Márta

E-mail: jaszfenyszaru1@vnet.hu

Tel.: 06-57/520-101

Fax: 06-57/520-103

Tiszaszentmártoni példa

http://www.tiszaszentmarton.hu/

Egy olyan települési példa, ahol dominánsan megjelentek a magánadományok, és a meglévő mezőgazdasági tapasztalatokra épülve alakult ki egy szociális szövetkezet. A Polgár Alapítvány kamatmentes kölcsönökkel segítette a fejlődést.

https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-falu-ahol-a-romak-sajat-magukat-huzzak-ki-a-bajbol-90814

https://www.google.com/search?q=tiszaszentm%C3%A1rton+romafelz%C3%A1rk%C3%B3ztat%C3%A1s&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e

A Polgár Alapítvány egyrészt szervezéssel, szakmai támogatással, kamatmentes hitelekkel segít a halmozottan hátrányos helyzetű települések (ön)foglalkoztatási programjainak létrehozásában. Sikeres projektjeik: Olaszliszka, Tiszakeszi, Tiszaszentmárton, Igrici.

Másrészt roma tehetséggondozással foglalkoznak - futball tehetségmentő és általános tehetség program. A speciális tehetségkutató módszerekkel kiválasztott gyerekek számára komplex tehetséggondozó szolgáltatásokat biztosítanak (ösztöndíj, mentor hálózat és támogatás).

Harmadrészt adománygyűjtéssel (élelmiszer, ruha, tanszer és egyéb) is segítik legelesettebbeket.

http://polgaralapitvany.hu/

http://romatehetseg.hu/

Fenntartható fejlődés

Komlóska Önkormányzata

https://www.komloska.hu/

Komlóska a zempléni adóparadicsom, valamikor így híresült el. A községet egykoron felszámolásra ítélték, ma mégis virágzó település. Adóparadicsommá azért váltak mert a törvények adta lehetőséggel eltörölték a helyi iparűzési adót, az építményadót, az idegenforgalmi és kommunális adókat, emellett egy napos ügyintézési határidőt vállaltak, viszont a gépjármű súlyadót beszedték, és mivel több mint 100 vállalat telepedet meg náluk, ebből is elég tisztes bevételük lett. Ezt a bevételt pályázatok önrészeként hasznosítva tudtak pályázati pénzeket

bevonni a település fejlesztésébe. 2014-ben európai falumegújítási díjat kapott a település. A polgármester Köteles László 1994 óta áll a település élén (akkor 21 éves volt).
Napjainkban is jó híre van a településnek, önfenntartó ökofalu,
http://utajovobe.eu/hirek/eu-tarsadalom-es-jog/5389-ezekben-a-falvakban-garantalt-a-siker-onellatas-teren
https://felvidek.ma/2011/09/komloska-az-onfenntarto-okofalu/
http://www.boon.hu/komloska-tobb-mint-jelkep/3994200

Kapcsolat:
Cím: 3937 Komlóska, Rákóczi Ferenc út 27.
Telefon, fax: +36 47 338 127; +36 47 538 013
E-mail: komloska@t-online.hu
Köteles László polgármester mobiltelefonja: (00 36) 30 938 3174

Hernádszentandrás Önkormányzata

http://www.hernadszentandras.hu/ http://www.bioszentandras.hu/

Borsodi kistelepülés, klasszikus halmozottan hátrányos helyzetből indult. A mai hírnevét a település önszervező képessége, a biogazdálkodásra épített gazdasági program, és az együttműködés által teremtett munkalehetőségek adják, és ezek által biztosít megélhetést és fejlődési lehetőséget. A település 2014-ben Európai Territoria Innovációs Díjat nyert, a Bioszentandrás projekt pedig 2015 őszén Milánóban Európa legjobb társadalmi innovációi között mutatkozhatott be.
A polgármester Üveges Gábor a fejlesztés motorja, az alábbi cikkek jól leírják a tevékenységét. A települést több szempont miatt is érdemes meglátogatni, a munkahelyteremtés, az együttműködésen alapuló gondolkodás a roma foglalkoztatási problémák megoldásában is segített. Természetesen itt is volt komplex telep program, közösségfejlesztés, programszervezés, de a település fejlődésének motorja a zöldségtermesztés, a kétkezi mezőgazdasági termelő munka.
https://igyislehet-lehetigyis.blog.hu/2017/07/24/1_ami_2_es_425_ami
https://emberiseg.hu/emberiseg/53560/

Kapcsolat:
Postacím: 3852 Hernádszentandrás Fő út 41.
Tel./Fax.: 06 46 456-201

E-mail: hernadszentandras@gmail.com, uveges.mail@gmail.com

Polgármester: Üveges Gábor

Jegyző: Nagyné Halmai Katalin

Tündérkertek mozgalom – Tündérkert Viszákon

https://www.viszak.hu/

Viszák őrségi kistelepülés, ahol a vidék varázsának hatására betelepülő művészek szervező munkájának, ötleteinek hatására pezsdült fel a település közösségi és kulturális élete, továbbá ennek köszönhető, hogy csatlakoztak az Tündérkertek mozgalomhoz, és szenteltek időt és fáradtságot őshonos gyümölcsfajok újratelepítésére, és ezzel együtt a helyi közösség újjáéptésére.
http://www.genmegorzes.hu/t%C3%BCnd%C3%A9rkertek-mozgalom-az-%C5%91shonos-gy%C3%BCm%C3%B6lcsf%C3%A1k-megment%C3%A9s%C3%A9%C3%A9rt.html
http://www.orseg.hu/hu/info/telepulesek/az-orseg-telepulesei/viszak.html
http://www.kulturpajta.hu/

Kapcsolat:
Cím: 932 Viszák, Fő u. 59.
Fax: (06-94) 426-016
Telefon: +36-94 426-016
Email: info@viszak.hu
Polgármester: Avas József

Közösségi komposztálás

Forrás[7]: https://humusz.hu/komposztalj/kozossegi-komposztalas

A közösségi és a házi komposztálás céljai azonosak: a keletkező növényi eredetű szerves anyagok helyi komposztálással történő kezelése és felhasználása, ezzel együtt a szerves anyagok hulladékká válásának elkerülése, ezen anyagok eltérítése-mentesítése a további kezeléstől: telepi komposztálástól, lerakástól, égetéstől. Sok helyen azonban a házi komposztálás a túlzottan kis ingatlanméret, a komposztálható hulladékok kis mennyisége és a saját kert hiánya miatt nem megvalósítható.

[7] *A közösségi komposztálásról szóló rész másodközlés, megegyezik az eredeti forrás szövegével!*

A **közösségi komposztálás során több háztartás szerves hulladékait használják a komposzt készítésére. Egy közösség összefogásával létesítenek komposztáló helyeket.** A kész komposztot közösen, vagy saját szükségleteiknek megfelelően, például virágágyás alá, balkonládákban használják fel. A hazai jogszabályok alapján a közösségi komposztálás a közösség saját növényi eredetű hulladékának helyben történő komposztálása és a kész komposzt saját célra történő felhasználása, amely tevékenység nem engedélyköteles.

Társasházi komposztálás Újpalotán

A komposztálás egy rugalmasan adaptálható technológia, így minden közösség számára létezik megfelelő megoldás. Ezzel együtt célszerű saját területen elhelyezni a közösségi komposztálót, és pontosan tisztázni az üzemeltetés feltételrendszerét. **A közösségi komposztálás igazi csapatmunkát igényel, építi a közösséget**, fontos, hogy mindenkinek legyen feladata (pl. koordináció, szervezés, komposzt átforgatása). Gyerekek is részt vehetnek benne, számos pozitív hatása mellett környezettudatos szemléletre neveli a gyerekeket. A közösségi komposztálás esetén **nagyon fontos egy, a komposztálásban jártas felelős személy, „komposztmester" kijelölése**, aki felügyeli a közösségi komposztáló működését. A közösségi komposztálás folyamata megegyezik a kerti komposztálásával. Viszont a háztartások méretétől, a lakások/házak számától és a kert/udvar méretétől függően kell megválasztani a gyűjtő- és érlelő edényeket. Ezeket és a további eszközöket a közösség közösen megvásárolhatja, ezzel pénzt spórolhatnak meg.

A közösségi komposztálás hatására jellemzően csökken a hulladéktárolókba kerülő hulladék mennyisége, hiszen a szerves frakció jelentős része komposztálásra kerül. Ezáltal lehetőség nyílik a hulladékszállítási költségek csökkentésére. Ezenkívül, azáltal is spórolhatnak, hogy nem kell virágföldet, esetleg műtrágyát venniük, felhasználhatják a keletkező komposztot.

Közösségi komposztálás Kaposmentén

Forrás : https://www.sokszinuvidek.hu/eletmod/koezoessegi-komposztalas-kaposmenten

A "Komposztoljunk!" című lakossági ismeretterjesztő kampány keretében komposztáló kast avattak Nagybajomban a Mesevár Óvoda és Bölcsőde kertjében

A Kaposmenti Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás azzal a céllal jött létre, hogy egy összetett, korszerű hulladékgazdálkodási rendszert építsen ki a 118 tagönkormányzat összefogásával. A szelektív hulladékgyűjtés mellett **kiemelt szerepet szán a komposztálásnak** és a hulladékmegelőzésnek is.

Ennek érdekében a Kaposmenti_ Hulladékgazdálkodási Program 11.500 db komposztládát biztosít a lakosság számára, hogy mindenki otthon állíthassa elő a zöld javakból készülő hasznos komposztot és zöld hulladék semmi esetre se kerüljön a kukába! A komposztáló kas segítségével nemcsak biztonságos táplálékot, teának való gyógynövényt tudnak termeszteni, hanem egy csapásra **harmadára(!) csökkenthetik a kukába kerülő szemét mennyiségét is!**

A nagybajomi Mesevár Óvodában épített komposztáló kas a gyermekek környezettudatosságát és egészséges életmódra nevelését hivatott erősíteni. A komposztálás folyamatának és a hulladékmegelőzés fontosságának megismerése mellett lehetőség nyílik a különböző fűszer-, és gyógynövények megismerésére és gondozásuk elsajátítására, egészséges élelmiszer előállítására és helyben felhasználására. Maga a komposztáló több mint egy köbméteres belső része képes feldolgozni és első osztályú komposztot készíteni az óvodában termelődő zöld hulladékokból, sőt, a szülők otthonról is hozhatnak zöld javakat a komposztálóba, tovább erősítve a projekt hatékonyságát!

Az egészséges életmódra nevelés kiemelt jelentőségű ebben az életkorban. A belső igény kialakítását a személyes példamutatással és megfelelő lehetőségek biztosításával próbálják elérni!

A komposztáló kas mellé hamarosan veteményeskertet is létesítenek, hogy még több zöldséget tudjanak helyben termeszteni.

Hol működik megtekinthető közösségi komposztálás mintaprojekt?

Budapesten: Humusz Szövetség (XI. kerület), Grund Kert (VIII. kerület), Albertfalvai Közösségi Kert (XI. kerület), Apollón kert (XV. kerület), Zengő kert (XIX. kerület), Első Kis-Pesti kert (XIX. kerület), Békási kert (III. kerület), Aranykatica kert (XIX. kerület), Árnyas kert (XIX. kerület), Amfikert (III. kerület), Herman Ottó Intézet (XXII. kerület)
Szentendre: Szélrózsa kert
Sopron: Hatvani út (Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.)
Fertőendréd: Új major (Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.)
Nagybajom: Mesevár Óvoda és Bölcsőde
Miskolc: Avasi Paradicsom Közösségi Kert
Nyíregyháza: Nyíregyházi Kosár Közösség
Debrecen: DE Közösségi Kert

Energiatudatos önkormányzatok

Derekegyház Önkormányzata

http://derekegyhaz.hu/website/

Derekegyház ambíciózus csongrádi település, ahol az önkormányzat a pályázati lehetőségeket kihasználva törekszik a község fejlesztésére és egy pezsgő közösségi élet megteremtésére. Az erőfeszítéseiket alapvetően siker kísérte. A pusztaötös – mint a térség 5 kistelepülésének összefogása önmagában is példaértékű, és van még derekegyházi palacsinta fesztivál is, mint sikeres kezdeményezés, illetve az önkormányzat sikereket ért el a fenntartható energiagazdálkodás terén is. A település több díjat is nyert, így 2014-ben többek között elnyerte az Európai Klíma Sztár díjat.

https://mtvsz.blog.hu/2018/12/01/egy_csongradi_kistelepules_peldat_mutat_energiaatmenetbol_derekegyhaz

http://magyarmezogazdasag.hu/2015/03/17/derekegyhaz-elni-akar-es-tud

https://www.delmagyar.hu/szentes_hirek/derekegyhaz_viragzo_falut_tervezunk/2040768/

http://kozossegek.atalakulo.hu/puszta-otos-elso-fellepese

Kapcsolat:

Cím: 6621 Derekegyház, Kossuth utca 4.

Tel.: 06-63/453-003, 06-63/453-019;

Fax: 06-63/453-003

Polgármester: Szabó István

Tel.: 06-63/453-019, 06-30/303-2220;

E-mail: hivatal@derekegyhaz.hu

Jegyző: Szecskó Tamás

Tel.: 06-63/453-003

E-mail: jegyzo@szegvar.hu

Újszilvás Önkormányzata

http://www.ujszilvas.hu/ujszilvas/

Újszilvás az környezettudatos energiahasználat egyik példaértékű, sikeres települése hazánkban. Az energiatudatosság nem csak az önkormányzati beruházásokban, hanem az oktatásban is megjelenik: napenergia hasznosításával érték el rendkívül jelentős sikereket. Turisztikai program lehetőség és közösségszervező szerepe is van a helyi pálinkafőzdének, ágyas pálinkában jó a nevük, számos étteremnek beszállítói.

https://www.csrhungary.eu/zold-kornyezet/energiafuggetlen-telepules-letezo-pelda-ujszilvas/

http://energiamozaik.tigaz.hu/magazin/fenntarthatosag/52/napkorona-bajnokok

https://hu.euronews.com/2018/12/13/energiatudatosabba-valtak-a-diakok-ujszilvason

http://www.hermanottointezet.hu/node/422614

http://www.bolyhos.hu/shop/web/palinkafestival.php

Kapcsolat:

Cím: 2768 Újszilvás, Szent István u. 6.

Tel.: (+36 53) 387-001

Fax: (+36 53) 587-519

E-mail: ujszilvas@ujszilvas.hu

Polgármester: **Dr. Petrányi Csaba**

Tel: (53) 387-001 / 11 mellék

E-mail: ujszilvaspolgm@gmail.com

Jegyző: Penczi Ildikó

Tel: (53) 387-001 / 12 mellék

Nagypáli Önkormányzata

http://nagypali.hu/

A zalai önkormányzat hosszú ideje dolgozik a klímaváltozás hatásainak mérséklésén, a fosszilis energiahordozók csökkenéséből adódó gondok elhárításán és a megújuló energiahordozók alkalmazásán. Ez a „zöld út a jövőbe" program, amely már számos eredménnyel segíti a községben élők életét. A napkollektorok és napelemek használata, a bioenergia hasznosítása, az energianövények telepítése ma már országos ismertséget szerzett a falunak.

2017. őszén az E.on pályázati felhívást hirdetett az Energy Globe Díj önkormányzati kategóriájában, amelyre olyan települések adhatták be megvalósult programjaikat, ahol nemcsak beszélnek a fenntarthatóságról, hanem már egy sikeresen megvalósított projekttel bizonyították is. Ezen a pályázaton önkormányzati kategóriában Nagypáli I. díjat nyert. Ezen kívül a számos elnyert díj közül kiemelhető az **Európai Falumegújítási Díj** - Nemzetközi falumegújítási mozgalom egyes területein elért különdíjban részesült.

http://nagypali.hu/nagypali-media/irott-sajto/zalai-hirlap

https://www.zala.hu/news/350/35/Helyi-termék-előállító-üzem-átadása-Nagypáliban

http://nagypali.hu/hireink/hirek-a-falu-eletebol/237-nemzetkozi-zsuri-latogatott-a-faluba

https://www.zaol.hu/kozelet/helyi-kozelet/nagypali-a-kornyezettudatos-falufejlesztesert-nyerte-el-az-elso-dijat-2436724/

Kapcsolat:

Cím: 8912 Nagypáli, Arany János u. 26

Telefonszám: 92/564-040

Fax: 92/564-040

E-mail: onkormanyzat@nagypali.hu;

Polgármester: Köcse Tibor

Jegyző: Szita Gabriella

Alsómocsolád Önkormányzata

http://alsomocsolad.hu/

A település több területen is kimagaslót alkotott a helyi közösségfejlesztés, szociális és társadalmi innováció terén, és hosszú idő óta jó példával jár elöl. Munkájuk eredményeként 2016-ban Tallinban a Minőség-Innováció díjat nyertek "Magunk kenyerén" nevet viselő helyi

gazdaságfejlesztési programban helyi fizetőeszközt bocsátott ki Rigac néven. A hivatalos fizetőeszközzel kizárólag Alsómocsolád közigazgatási területén lehet fizetni különböző helyi szolgáltatásokért, helyi termékekért. Legújabb projektjük keretében csatlakoztak a Smart Village – amiről a későbbiekben részletesen lesz szó – programhoz, és az alsómocsoládi polgármester kezdeményezésére a TÖOSZ is foglalkozik az „okos falvak" kérdésével.

http://www.kka.hu/_Kozossegi_Adattar/parolaar.nsf/b84c8c861998671e8525670c00815721/47bfd068fb700a7ec125758300382daf?OpenDocument

http://alsomocsolad.hu/?p=433

http://www.kofe.hu/_Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/b84c8c861998671e8525670c00815721/124a5edb71609d6dc125688d0040d7bb

https://hvg.hu/itthon/20170606_alsomocsolad_smart_village_okosfalu_baranya_kistelepules_dicso_laszlo_szanyi_tibor_eu_tamogatas

http://www.pafi.hu/_pafi/cikkek.nsf/nyomtat/981894870EC8D462C125804F0059E2BC?OpenDocument

https://docplayer.hu/40567618-Alsomocsolad-az-innovativ-vallalkozo-falu.html

http://töosz.hu/news/417/73/Okos-falvakrol-ertekeztek-a-ToOSZ-Innovativ-onkormanyzatok-Klubjaban/

http://www.ma.hu/uzlet/272113/Ket_magyar_palyazat_kapott_fodijat_a_MinosegInnovacio_nemzetkozi_versenyen

Kapcsolat:

Cím: 7345 Alsómocsolád, Széchenyi u.1.

Tel: 06 (72) 560-026, 06 (72) 451-701

Mobil: 06 (30) 916-4231

E-mail: mocsolad@t-online.hu

Polgármester: Dicső László

A hazai példatár számos elemmel bővíthető, néhány hivatkozást ezúton kiemelünk, amelyeken még további jópéldák kerülnek bemutatásra:

https://igyislehet-lehetigyis.blog.hu/

https://cselekvokozossegek.hu/

http://agoraresearch.hu/

https://mtvsz.blog.hu/

https://www.csrhungary.eu/

http://utajovobe.eu/

Nemzetközi jó gyakorlatok

Az alábbi kezdeményezések többsége az Európai Bizottság Európai Vidéki Hálózata (ENRD: https://enrd.ec.europa.eu) szervezete által korábban hitelesített és elismert, uniós forrásokból társfinanszírozott, hazánkban még nem ismert projektek eredményeit mutatja be.

Helyi szolgáltató központok létrehozása – a közösségi kapcsolatok megerősítése egy belga faluban

Amikor jelentős hálózattal rendelkező piaci szereplők és közszolgáltatók tevékenységeiket központosítják, ahogy ők mondják, „működésüket racionalizálják", az direkt módon a vidéki életminőség általános csökkenését jelentheti. Amikor a bankok, postahivatalok és még a helyi kiskereskedők is úgy döntenek, hogy véglegesen bezárják kapuikat, úgy tűnhet, hogy a szolgáltatások csökkenése a helyi lakosság hozzájárulása nélkül és kifejezetten az ő rovásukra történt. Zalaszántón például nemrég tanúi lehettünk ahogy közmeghallgatáson helyi lakosok elkeseredésüknek adtak hangot, amiért a Hévíz és Vidéke Takarékszövetkezet évtizedek óta működő fiókját gazdasági érdekekre hivatkozással bezárta a településen.

Hogyan őrzik meg a falvak az alapvető szolgáltatásaikat a leépítéssel és az elnéptelenedéssel szemben? Erre a problémakörre kerestünk jó megoldásokat első körben, hiszen a humán fejlesztések, a térség népességmegtartó képessége közvetlenül függ az elérhető szolgáltatások számától és minőségétől.

A szolgáltatások folytonossága

A vidéki területeken nyújtott minőségi szolgáltatások a politikai és szakmai viták előterébe kerültek az elmúlt évek során. Mivel a vidéki területeken az alacsony népsűrűség miatt bizonyos szolgáltatások nyújtása, illetve a szolgáltatások egy főre jutó költségei kifejezetten magasabbak mint a városokban, a vidéki szolgáltatások különösen sebezhetőnek bizonyulnak a gazdasági megszorítások miatt.

A szolgáltatások hozzáférhetősége döntő fontosságú a vidéki lakosok jóléte és a közösségek társadalmi és gazdasági ellenálló képessége szempontjából.

A közszolgáltatások hatékonyabb, piaci alapú működésének megteremtése segíthet ennek a negatív tendenciának az ellensúlyozásában. Egyes önkormányzati feladatokat, például a hóeltakarítást hatékonyabban biztosíthatják a helyi gazdálkodók, mint egy önkormányzat vagy állami útkezelő társaság. Hasonlóképpen, a helyi lakosság gyakran jobb ellátást biztosít az idősek

és a fogyatékkal élők számára, mint az állami szakszolgálatok munkatársai, akiknek nagy távolságokat kell megtenniük és nincs helyismeretük.

A közszolgálatot ellátó állami és a civil szervezetek közötti kapcsolatok is segíthetnek a szolgáltatások fenntartásában, például az önkéntes szervezetek által nyújtott, Nyugat-Európában elterjedt lakásszövetségek vagy könyvtári szolgáltatások elérhető áron biztosítják a helyi igények kiszolgálását.

Példa a szolgáltatás-szervező helyi központok és hálózatok létrehozására

Helyi szolgáltatásszervező központok kiépítése hatékony válaszlépésnek bizonyulhat az elöregedő népesség és elvándorló fiatalok, gazdasági lehetőségek bevonzása kapcsán a Tátika-Rezi térség humán szolgáltatás fejlesztéseinek megalapozásában. Ezek a központok a külföldi példák alapján fenn tudják tartani az alapvető lakossági szolgáltatásokat azáltal, hogy más szolgáltatásokkal kapcsolják össze őket, vagy támogatják azokat a vállalkozó szellemű kezdeményezéseket, amelyek célja új üzleti ötlet megvalósítása.

Az alábbi példa bemutatja, hogy egy belga falu hogyan hozott létre virágzó humán szolgáltató központot helyi összefogással.

Legfontosabb kihívás, hogy elérjék a szolgáltatásnyújtás életképességének fenntartásához szükséges kritikus tömeget. Fontos számba venni azokat a kezdeményezéseket, amelyek bizonyítottan jelentős szerepet játszhatnak az önkéntességben és fokozzák a társadalmi szerepvállalást, aminek következtében a szomszédok és helyben lakók segítenek egymásnak.

A szolgáltató központokat felruházhatjuk társadalmi és digitális innováció eszközeivel, ami kiváló példa arra, amit az intelligens falvak a közeli jövőben elérhetnek.

A belgiumi Westhoek falu helyi szolgáltató központját egy közösségi kezdeményezés hívta életre és működteti mind a mai napig. A virágzó helyi közösségi szervező központ számos szolgáltatást nyújt a helyi lakosoknak Belgium egy tipikusan elmaradott vidéki térségében Westhoek-ben és környékén élőknek. A projekt jelentősége nemcsak a mobilitással kapcsolatos kihívások legyőzéséről szól, ami a napi munkába járás nehézségeit és a humán szolgáltatások elérését nehezíti meg a környékén. A szolgáltató központ létrehozta a falu és térségének fókuszpontját is, amely minden korosztályt rövid időn belül egybekovácsolt.

A projekt egy korábbi kezdeményezésből indult ki, amely azoknak a nehézségeknek a feltárására alapult, amely a humán szolgáltatások elérését mutatta be olyan vidéki lakosok körében, akik nem rendelkeznek gépkocsival. A „Village Hub Beveren aan de Ijzer” című előzmény tény -és probléma feltáró projekt már a projekttervezés kezdetétől fogva bevonta a helyi lakosság széles rétegeit.

A fő elképzelés egy olyan szolgáltató központ létrehozása volt, amely a Beveren aan de Ijzer faluban megerősíti a társadalmi együttműködéseket és ehhez a közösségszervező munkához fizikai helyszínt biztosít. A szervező központ egy korábban bezárt étterem helyén került kialakításra, és egy kisebb szociális-közösségi étkezési és étkeztetési szolgáltatást is nyújt helyi alapanyagok felhasználásával.

A szolgáltató központot a De Lovie fogyatékossággal foglalkozó szervezettel együttműködésben alakították ki, lehetőséget teremtve a szellemi fogyatékossággal élők részére. Valójában olyan nehézségekkel élők, akiket a De Lovie segít, érdemi munkát találhattak a maguk számára a szolgáltató központban. Ennek eredményeként ma már több mint 20 ember végez önkéntes munkát a falu és térsége javára.

„Egy éven belül megteremtettük a központ anyagi függetlenségét és az állandó költségek fedezetét az italok és házi készítésű sütemények értékesítésével, valamint az ezermester szolgáltatás megszervezésével."

Jan Vermeulen, De Lovie

Flandriában népszerű hagyománya van a helyi zsemleféle („ún. pistolets") és a kávésütemények fogyasztásának vasárnap délutánonként. A falu szervező központja ma már a bezárt pékség hiányát is kompenzálja, mely a társadalmi kohézió erősítésének egyik remek példája.

A központ beindításakor a falu lakói egyértelmű célokat tűztek ki maguk elé: a rendkívül elégtelennek ítélt tömegközlekedés miatt igyekeztek mindent megtenni, hogy a humán szolgáltatásokat a lakosokhoz a lehető legközelebb hozzák. Emellett meg kívánták erősíteni a szomszédok közötti kohéziót és a kölcsönösségre épülő együttműködést az egyes családok között, elő kívánták mozdítani a rövid ellátási láncokat a helyi élelmiszerek felhasználása érdekében, és egy gazdaságilag fenntartható faluközpontot kívántak kialakítani ahol mindezek a célok fizikailag is összpontosulhatnak egy térben.

A projekt létrehozása után egy évvel már több mint 20 beszállító értékesíti áruit a szolgáltató központ saját boltjából, ami a falu lakosságának egyötödét látja el közvetlenül. A nyújtott szolgáltatások közé tartozik az üvegvisszaváltás és a csomagkézbesítés.

A szervező központ a mindennapi élet nélkülözhetetlen részévé vált a faluban és környékén, ahol a helyiek nemcsak a saját háztartásuk, de a szomszédjuk vásárlásait (pl. idős, egyedül élők számára) is biztosítani tudják, vagy egyszerűen összeülnek beszélgetni egy barátságos környezetben. E pozitív tapasztalatokra építve a flamand települések szövetsége (Westhoek Overleg) a flamand falvak mindegyikében hasonló központok létrehozását kezdeményezte.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	Faluközpont fejlesztés, Beveren aan de Ijzer
Kedvezményezett típusa	Szolgáltató intézmény
Időszak	2016–2019
Finanszírozás	• Összköltség: 20 000 EUR • EMVA-hozzájárulás: 13 000 EUR• Magánforrás: 7 000 EUR
További információk	www.facebook.com/groups/ Dorpspuntinbeveren/about/
Kapcsolat	dieter.hoet@vvsg.be

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A közösségi kapcsolatok és az egymásra figyelés virágzik a központban.

Közösségi munkahely létrehozása a vidéki Katalónia területén (Spanyolország)

A COWOCAT vidéki projekt (COWOrking CATaluña) 10 LEADER Helyi Akciócsoport (HACS) összefogásával valósult meg. A projekt keretében a HACS-ok olyan közös munkateret biztosítanak elsősorban helyi fiatalok számára, amivel jelentően megfékezhetik az „agyelszívást” a vidéki területekről. A HACS-ok valóságos belső hálózatot hoztak létre maguk között, amely vonzza a fiatalokat, és javítja a helyi vállalkozók digitális készségeinek fejlesztését.

A **coworking** (magyar fordításai: közösségi munkavégzés, közösségi munkahely) egy olyan munkahely (coworking office), amelyen többen (akik munkájához szükséges eszközök akár egy laptop-táskában elférnek) egyazon térben egymástól függetlenül dolgozhatnak, munka közben ismerkedhetnek, tapasztalatot cserélhetnek. A coworking közösségi munkaterekben (coworking spaces) zajlik, amik átmenetet képeznek egy bérelhető iroda, egy klub és egy kávéház között.

A vidéki térségek revitalizációjának egyik lehetséges módja a korszerű távmunka körülményeinek megteremtése, ami ellensúlyozhatja a falvak elnéptelenedését, a szolgáltatók és munkaadók kivonulását. A coworking révén fel kell használni az infokommunikációs technológiák (röviden IKT) nyújtotta lehetőségeket és ezzel párhuzamosan dolgozni kell a digitális írástudatlanság

felszámolásán, a korszerű eszközök és programok felhasználói szintű készségeinek elsajátításán. A bemutatott kísérleti projekt Katalóniában nem csupán egy konkrét irodát hozott létre távmunkában dolgozók számára, hanem hálózatot alakított ki a 10 HACS területén működő valamennyi hasonló profillal rendelkező helyszín bevonásával.

A cél az volt, hogy előmozdítsák a helyi vállalkozók közötti távmunka szolgáltatások összekapcsolását és megteremtsék a társ-munkakultúra alapjait, növeljék az együttműködésre törekvést és szinergiákat alakítsanak ki más területekkel. Végső soron az a projekt célja, hogy a fiatal tehetséges munkaerő számára hosszú távú, vonzó munkafeltételeket teremtsenek helyben, és ennek érdekében az IKT nyújtotta korszerű munkamódszerek és szolgáltatások meghonosításával lehetővé váljon számukra az önfoglalkoztatás.

A projektet 10 LEADER helyi akciócsoport elhatározása alapozta meg. Először létrehoztak egy adatbázist a helyi akciócsoportok területén található azon munkahelyekről, melyek távmunka végzésre alkalmas feltételeket biztosítanak, majd minden egyes helyszín menedzselésére kiképzett egy helyi munkatársat. A coworking helyszínek helyi kapcsolattartói, jellemzően egy távmunkában dolgozó fiatalembert bíztak meg azzal a feladattal, hogy kapcsolja össze a hálózatban részt vevő szakmai felhasználókat, és ösztönözze a az együttműködések kialakulását.

Fotó: © COWOCAT Rural

A projektben részt vevők térségi befektetők és vállalkozások bevonzására törekszenek, és olyan helyi gazdaságélénkítő ötletek kidolgozásán vesznek részt, ami hosszú távon önfenntartóvá teszik a közös munkát. A projekt keretében az együttműködés elősegítésére létrehoztak egy digitális platformot, amely lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy partnereket keressenek vállalkozói ötleteik és helyi szolgáltatások kidolgozására és megvalósítására.

„Olyan közös vállalkozásra ösztönző tér jött létre, ahol az emberek közötti szinergiák kialakulhatnak és virágozhatnak.” - Albert Vilana helyi vállalkozó

2014 és 2017 között a COWOCAT térségi távmunka hálózat 14 új közös vállalkozás létrehozását ösztönözte a több mint 130 szakembert ifjú vállalkozót összekötő hálózattá fejlődött. A projekt keretében elkészítették a térség valamennyi településére az ingatlankatasztert, azonosítva a felújításra és befektetésre alkalmas lakóházakat és épületeket, amivel egyrészt új vállalkozókat,

másrészt betelepülő családokat vonzottak a területre, ezáltal fellendítve a helyi közösségi és gazdasági pezsgést.

A távmunka feltételeinek megteremtése hozzájárult a helyi foglalkoztatás elősegítéséhez, alternatívát és lehetőséget biztosított a családok számára, hogy átértékeljék a vidéki területek vonzó környezeti adottságait, amit korábban a munkalehetőségek után kutatva elhagytak.

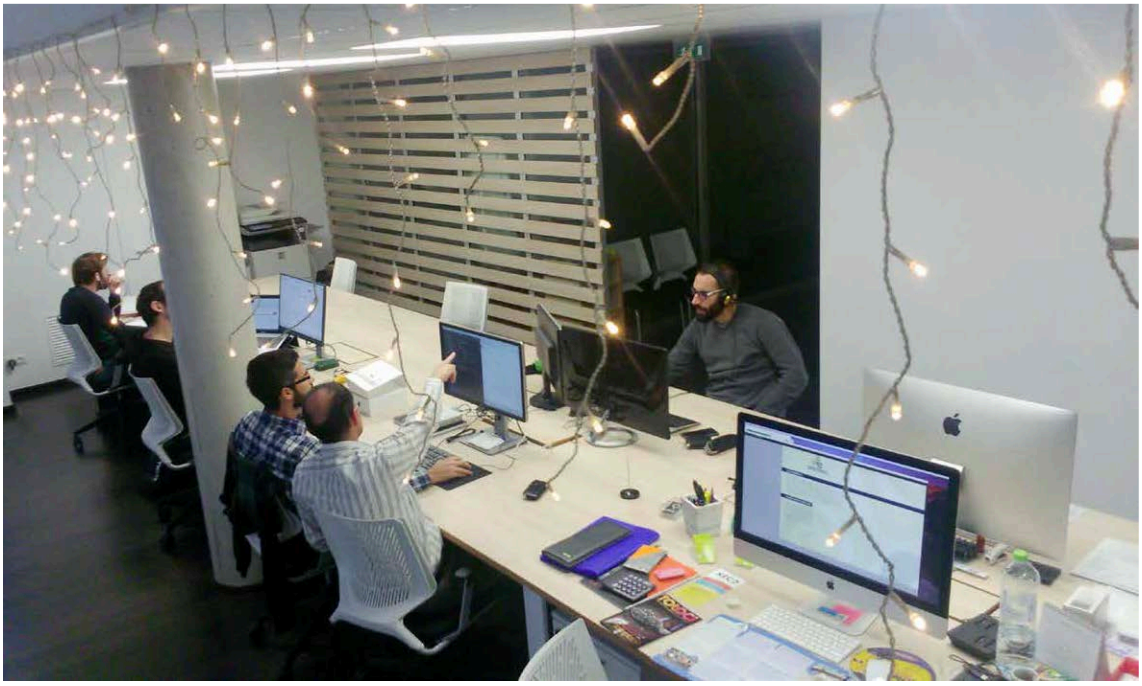

A közös munkaterek hálózata ösztönzi a helyi vállalkozási ökoszisztéma kialakulását.

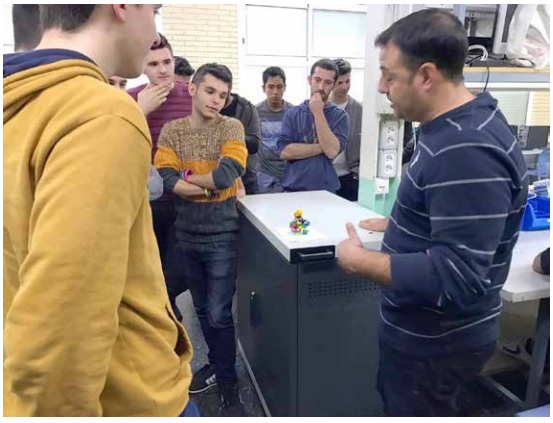

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A „COWOCAT Rural” utat nyitott a fiatalok számára, hogy karrierjüket helyben kezdhessék el.

A projekt által lefedett településeken megnövekedett a foglalkoztatottak száma, különösen a nyár folyamán.

A projekt elvárt eredménye annak bemutatása volt, hogy a közös munka kultúrája, korszerű feltételeinek kialakítása hogyan tudja fellendíteni a helyi gazdaságot, helyi szinten biztosítva a fiatalok számára a karrierjük elindulását, elősegítve az együttműködésre épülő munkamódszerek

megtanulását. A közös munka igazolhatóan oktatási és szociális előnyökkel, valamint pozitív gazdasági hatással járt valamennyi résztvevő megítélése szerint.

„Olyan embereket keresünk, akik meg akarják változtatni életmódjukat és filozófiájukat.”

Begona García, projektmenedzser

Folyamatos támogatás és fejlődés

A COWOCAT vidéki kezdeményezés a LEADER transznacionális együttműködési program támogatásával újabb lendületet kapott, ezúttal a nemzetközi partnerekkel közösen tesznek erőfeszítéseket, hogy Európában más vidéki térségekben is meghonosítsák a jól bevált modellt. 2019-ben a hozzájuk csatlakozó LEADER HACS projektpartnerek közreműködésével – bár továbbra is Katalóniára összpontosítanak – már Belgiumra, Franciaországra, Németországra, Írországra és az Egyesült Királyságra is kiterjesztették a vidéki térségekre kitalált coworking irodahálózat működését. A folyamatban lévő együttműködés keretében kiemelten kezelik a fiatal vállalkozók képzését, elsősorban szakmai, turisztikai és szabadidős élményeket kínálva a különböző országokban működő hálózatok tagjai között. A hálózat tagjai egymáshoz elutazva értékes tapasztalatokkal gazdagíthatják tudásukat. A cél az, hogy felhívják a városban élő vállalkozókedvű fiatalok figyelmét a vidéki környezet által kínált megélhetési és munka lehetőségekre.

A projektben közreműködő vállalkozókat folyamatosan ösztönzik, hogy erősítsék a városi és vidéki kapcsolatokat, együttműködéseket. Az irodahálózat különböző szolgáltatásokat nyújt tagjainak: jogi és pénzügyi tanácsadást biztosít, vagy segíti az irodaépületek korszerűsítését, menedzsmentjét, rendezvények szervezését. A projekt egyik konkrét eredménye, hogy nemrég becsatlakoztak a közeli egyetem diákjai is, így a tarragonai egyetem a hálózat részeként új közös coworking irodát nyitott egy Natura 2000 területen található kis faluban.

Bár egyértelmű, hogy a közösen végzett helyi munka és együttműködés minden korban előnnyel jár, a COWOCAT Vidék hálózat kiépítéséhez a jó minőségű szélessávú internet-hozzáférés megléte alapvető feltétel volt. A nemzetközi tapasztalatokkal is immár felvértezett eredményeiből kiindulva kétségtelen, hogy a munkahelyteremtés újkori formájának bevezetéséhez elengedhetetlen, hogy kielégítő internet kapcsolat legyen a településeken. A coworking irodák akkor működnek a legjobban, ha motivált és elkötelezett emberek irányítják őket. E csapatszellem kialakulása és megléte meghatározó tényező a siker szempontjából, és a közös irodák fizikai helyénél, adottságainál vagy méreténél fontosabbnak bizonyult.

Indul a SZIP 2.0, cél a legalább 100 megabites otthoni sávszélesség

Újabb szakasz kezdődhet meg 2018 decembertől a hazai szélessávú internet fejlesztésekben. Elindul a Szupergyors Internet Program (SZIP) 2.0., amely a hazai háztartások jelenlegi minimum 30 Mbit/s legtöltési sebességét legalább 100 megabitesre tornássza fel.

Az új program egyes részleteiről a Microsoft őszi Future Decoded rendezvényén számolt be Kara Ákos, az infokommunikációért és a fogyasztóvédelemért felelős államtitkár. Emlékeztetett rá, hogy Magyarország két évvel az eredetileg kitűzött uniós határidő előttre vállalta a szélessávú internet országos kiépítésének első szakaszát.

Forrás: https://digitrendi.hu/indul-a-szip-2-0-cel-a-legalabb-100-megabites-otthoni-savszelesseg/ 2018. november 7.

A COWOCAT Vidék irodahálózat adaptálásához először azt kell meghatároznia a Tátika-Rezi térség településeinek, hogy a területén van-e a elérhető számú, vállalkozó kedvű fiatal, vagy ösztönözhető-e ezáltal kellő számú fiatal a hazatelepülésre? A térség nyújtotta turisztikai és mezőgazdasági lehetőségekre fel lehetne fűzni egy szolgáltató tevékenységet, ami kereskedelmi és marketing támogatást nyújtana a szobakiadóknak és termelőknek. Ezzel párhuzamosan a szociális-közösségi légkör megteremtése és a vonzó munkakörnyezet kialakításával meg kellene teremteni a coworking közösség létrejöttéhez szükséges egyéb humán és infrastrukturális feltételeket.

A COWOCAT Vidék kezdeményezés képes olyan új feltételrendszert teremteni, ami egyaránt vonzó a fiataloknak és tapasztaltabb vállalkozó kedvű szakembereknek, és számukra a faluba költözés és távmunka reális alternatívaként jelenik meg a városba költözéssel szemben. A coworking irodahálózat kiépülése fellendítheti a helyi gazdaságokat azáltal, hogy vonzóvá teszi a népesség hanyatlása és megfogyatkozó szolgáltatások miatt elárvult településeket.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	COWOCAT Vidék
Kedvezményezett típusa	LEADER helyi akciócsoportok
Időszak	2014–2017
Finanszírozás	• Összköltség: 67 110 EUR • EMVA-hozzájárulás: 31 542 EUR • Nemzeti/regionális hozzájárulás: 35 568 EUR

További információk	www.cowocatrural.cat Youtube csatorna kisfilmekkel: https://www.youtube.com/channel/UCX4_Hd1iJ6GM8oJXdPBkgfA
Kapcsolat	info@cowocatrural.cat

Egészségügy és ápolás

Egyes alapvető közszolgáltatások térbeli elérhetősége és formája katalizátorként működhet a helyi közösség életében, ha alaposan és körültekintően kerül megtervezésre és kialakításra. A települések ma már olyan korszerű technológiákat is igénybe tudnak venni az egészségügyi és gondozási szolgáltatások megszervezése és ellátása során, ami nagy mértékben fokozza és javítja az ellátások hatékonyságát és színvonalát.

Mint ahogy napjainkban a telekommunikáció, kereskedelem, ipari és mezőgazdasági termelés, a mindennapi élet számtalan területe érintett a digitális eszközök és szolgáltatások elterjedésével, ez alól az egészségügyi ellátás és gondozási szolgáltatások sem kivételek. A humán ellátásban alkalmazott korábbi eszközök és módszerek szintén folyamatos technológiai megújuláson megy keresztül. A digitális megoldások elterjedése és használata a gondozottak, rászorultak és a gondozók vagy szociális szakemberek számára egyaránt kényelmesebbé, biztonságosabbá, minőségibbé teszik az ellátást. A néhány éve még elképzelhetetlen távellenőrzési megoldások és logisztikai fejlesztések mára valósággá váltak.

Helyes alkalmazásuk esetén a legújabb technológiák javíthatják az ellátás minőségét és a társadalmi kohéziót, összességében a helyi lakosok életminőségét. Adminisztratív szempontból az egészségügyi, szociális és gondozási szolgáltatások nyújtásának költségei jelentősen csökkenthetők, különösen a vidéki területeken a korszerűbb eszközök és szolgáltatások bevezetésével.

Az IMPROVE elnevezésű, Svédországból származó projekt célzott és költséghatékony feltételeket teremtett az otthoni ápolás és gondozás ellátásához a városi szolgáltatásoktól távol eső vidéki térségekben.

A technológia az ellátott idős, beteg vagy más okból rászorultak ellátása során az igényeikhez sokkal szorosabban illeszkedő szolgáltatást tesz lehetővé. A technológiai megoldások nyújtotta precíziós igényfelmérés és monitoring rendszer csökkenti az erőforrás-pazarlás lehetőségét. A végeredmény pozitív az önkormányzatok, az ellátást nyújtó ápoló és gondozó személyzet, és kifejezetten előnyös a szolgáltatást igénybe vevő helyi lakosok számára: a technológiai fejlesztéseknek köszönhetően kevesebb időt fordítanak a betegekhez való utazásra, és a célzottabb

beavatkozások növelik az elégedettséget, komfort -és biztonság érzetet a gondozásban részesülők számára.

Az otthoni ápolás és gondozás szolgáltatás fejlesztése a technológia segítségével Svédországban

Az IMPROVE projekt olyan új technológiákat alkalmazott, amely célzottabb és költséghatékonyabb módszerekkel javította a humán szolgáltatások minőségét a helyi lakosság körében.

„A közösség bevonása a közszolgáltatások ellátásába" (IMPROVE) egy e-egészségügyi projekt, amely az idősek számára ún. „smart homecare" bevezetésével – amit magyarul „okos házi gondozás"-nak lehetne fordítani – javítja az idősek számára nyújtott szolgáltatásokat Västernorrland (Svédország) településen. Az EU INTERREG programja keretében támogatott projekt a megvalósításhoz egy ún. nyílt innovációt vagy „élő laboratórium" megközelítést alkalmazott, hogy ezáltal dolgozza ki a fenntartható szolgáltatás feltételrendszerét. Ezzel a módszertannal sikerült maximálisan testre szabni a gondozói szolgáltatásokat a gyéren lakott területeken.

Az IMPROVE projekt „helyi bajnokok" kiválasztásával és az általuk létrehozott hálózat kialakításával kezdődött a Västernorrland régióban. Olyan szociális dolgozók közül válogatták ki a projekt indításához szükséges induló létszámot, akik eleve nagy helyismerettel és tapasztalattal rendelkeztek mind az ellátottak, mind pedig a település egyéb adottságait illetően, emiatt otthonosan mozogtak a szolgáltatással lefedett területen. Ez a kiválasztási folyamat megalapozta az e-egészségügyi szolgáltatások négy prioritási területének beazonosítását: kulcsnélküli házigondozás; éjszakai monitoring; inkontinencia ellátást segítő szenzorok; valamint hét további önkormányzat bevonásával kiépített távbeteg- illetve betegellátási szolgáltatás tervezés.

A szociális munkások, az ápolók és az egészségügyi dolgozók általában több száz ügyfelüket látogatják végig nap mint nap az otthonukban, ami megköveteli, hogy a személyzet minél több kulcsot vigyen magával. A kulcsok könnyen elveszhetnek vagy rossz kezekbe kerülhetnek. A kulcsnélküli otthoni hozzáférés gondolata ezért vonzó volt minden érintett számára, így a projekt a kulcsnélküli zárak létrehozására összpontosított legelőször, ami lehetővé tette, hogy az otthoni ápolást biztosító szolgáltatók egy okostelefon applikációval vagy akár egy központi vezérlő egységből biztonságosan nyissák ki az ügyfél ajtaját.

Gyakran előfordul, hogy éjszaka szükséges kiérkezni a helyszínre egy gondozotthoz. Svédország vidéki térségeiben ez azt jelentheti, hogy a gondozóknak sötétben is nagy távolságokat kell megtenniük. Sok idős ember, akinek valamilyen speciális okból ellenőrizni kell az állapotát az

éjszaka folyamán is, e látogatásokat kifejezetten zavarónak találta, mert nem lehetett kiszámítani, mikor ér az ápoló az otthonukba, így sokszor virrasztaniuk kellett – holott az éjszakai látogatások egyik fő oka a biztonságérzet és a jó éjszakai pihenés biztosítása az ügyfél számára.

Az otthonokban felszerelt éjszakai kamerák lekorlátozták a szükséges látogatásokat, ezáltal biztosítva az ügyfél szükségtelen megzavarását és a felesleges éjszakai utakat kiiktatták a szolgáltatásból. Az autózással eltöltött idő lecsökkenése nemcsak környezetvédelmi szempontból kedvező és költségcsökkentő, de hozzájárult ahhoz, hogy a gondozók és ápolók minőségi időt tudjanak tölteni az ügyfeleikkel. Például 34 darab éjszakai monitor kamera bevezetése azt jelentette, hogy a gondozók a teljes régióban éjszakánként 551 kilométerrel kevesebbet autóztak, ami 9 óra és 12 perc munkaidőt takarított meg számukra.

„Azok az ügyfelek, akik ezt a telepített éjszakai kamerát már kipróbálták, egyáltalán nem érzik, hogy megfigyelés alatt vannak. A kamera csak az éjszaka folyamán aktiválódik, kizárólag abban az időpontban, amiben a gondozó és az ellátott előre megegyeznek és orvosilag vagy más okból indokolt.”

Linnéa Hamrin, az Örnsköldsvik-i otthoni gondozási központ vezetője

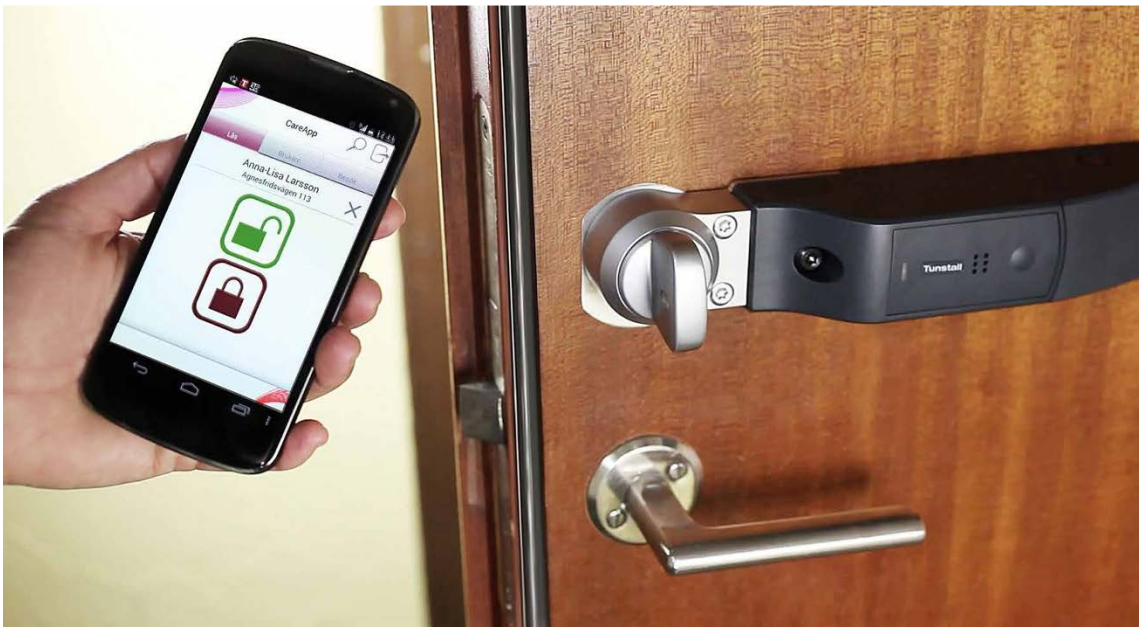

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A projekt olyan blokkolásgátlókat épített ki az ügyfelek otthonaiban, amelyek lehetővé teszik a gondozók és ápolók számára a biztonságos bejutást.

A magas színvonalú ápoláshoz szükséges magas szintű technológia

Az IMPROVE projekt az inkontinencia problémájával is foglalkozik, amely idős ügyfelei körében sajnos nem ritka. Olyan érzékelő szenzorokat vezetek be, ami képes volt az urinációs mintákat

érzékelni, és ez alapján lehetővé vált a személyre szabott egyedi tervek elkészítése. A projekt során bevezetett rendszer 72 órás értékelési periódusban mintázatot vett és manuális felvételekkel ezt tovább pontosította. A gondozók ez alapján sokkal hatékonyabban végezték feladatukat és napi munkabeosztásuk tervezésekor az egyes betegek vonatkozásában egyedi döntéseket tudtak hozni – az ügyfeleik és saját maguk legnagyobb elégedettségére.

A betegellátást és otthoni gondozást tovább javította olyan technológiák alkalmazása, amelyek lehetővé tették a gondozók, ápolók és az ügyfelek távoli kapcsolatfelvételét és az ellátott állapotára vonatkozó legfontosabb egészségügyi értékek lekérdezését. Ez nemcsak hatékonyabbá tette az egységnyi gondozási idő alatt elvégzett feladatokat – ami további útiköltség megtakarítást tett lehetővé – de fokozta a gondoskodásból eredő biztonságérzetet az idős, gyakran egyedülálló emberek mindennapjaiban. Ezeket a korszerű megoldásokat mára a projektben részt vevő mind a hét önkormányzat igénybe vette. Tervben van, hogy a távellátást szélesebb körben is bevezessék a térségben, bekapcsolva a közeli városban lévő helyi kórházat is.

„Az együttműködésünk megakadályozza, hogy „újra feltaláljuk a spanyolviaszt” – nem kell mindegyik önkormányzatnak mindent magának végig küzdenie. Az egyik településen felmerül valamilyen jó gondolat, amivel a szolgáltatás színvonalát tovább lehet emelni, megkeresi hozzá a szükséges technológiát és tapasztalatait megosztja rögtön a többiekkel.”

Az IMPROVE projekt fejlesztéseit és technológiai megoldásait azóta sok más régióban átvették Európa szerte. A projektmenedzsment elkötelezett abban, hogy más vidéki térségekben is elterjesszék a bevált módszertant, ami sok száz ellátott életminőségét tette jobbá. Az általuk megfogalmazott útmutatás szerint nem szabad sajnálni az időt az emberi szükségletek és technológiai újdonságok felé egyaránt nyitott személyzet, ahogy ők mondják, a „helyi bajnokok” megtalálásához, hiszen ők lesznek a zálogai annak, hogy a legmodernebb technológiát valóban a minőségi ellátás szolgálatába állítsák.

A projekt azt is bebizonyította, hogy az önkormányzatok együttműködését nem lehet semmi mással helyettesíteni annak érdekében, hogy szűkös erőforrásaikat megsokszorozhassák és elkerüljék a felesleges párhuzamos erőfeszítéseket. A projekt az esettanulmány bemutatásakor még nem zárult le, de máris több térségben elterjedtek a bevezetett technológiai alkalmazások, és folyamatban van újabb eszközök és innovációk tesztelése. A projektkoordinátor hangsúlyozza, hogy e kiépült helyi ellátási hálózaton keresztül olyan további technológiai fejlesztések kerülnek bevezetésre, amelyek kivétel nélkül az elöregedő, elmagányosodó vidéki térségekben a betegellátás még magasabb szintre emelését szolgálják.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	IMPROVE (a közösség bevonása a közszolgáltatások közös biztosításába)
Kedvezményezett típusa	Helyi önkormányzatok szövetsége
Időszak	2015–2018
Finanszírozás	• Teljes költség: 179 971 EUR • Északi periféria és Északi-sarkvidék (NPA) program – az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) támogatásával: 116 981 EUR • A Västernorrland-i helyi hatóságok szövetsége: 62 990 EUR
További információk	• http://improve.interreg-npa.eu • www.kfvn.se
Kapcsolat	Madeleine.blusi@kfvn.se

Biztonságos otthonok kialakítása az időseknek Finnországban

Hosszútávú hatások

A projekt egy szélesebb körű kezdeményezés részét képezi, amelynek célja a know-how és az innovációs kapacitás növelése. Célterülete kiterjed öt finn régióra, ami Västernorrland körül található. A projekt sikere a technológia-vezérelt közszolgáltatások fejlesztésére épült. Az új szolgáltatások bevezetése objektíven kimutatható életminőség növekedést eredményezett az ellátott idős emberek körében és a szolgáltatást nyújtó gondozók, házi segítségnyújtó szakemberek munkáját is rövid időn belül könnyebbé és hatékonyabbá tette.

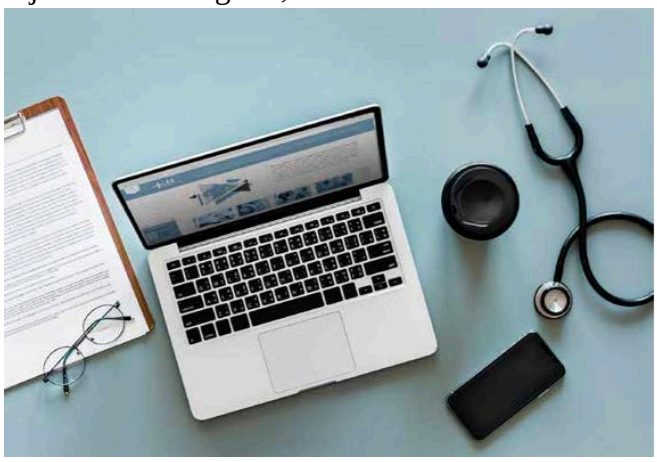

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Az idős embereknél a legtöbb baleset az otthonukban következik be. A „Safety at Home” vagyis „Biztonságban otthon” (KAT 2) elnevezésű projekt egy kockázati információs rendszer kifejlesztését célozta, amelynek eredménye az otthoni biztonság növelése.

A KAT 2 projekt résztvevői hálózatot építettek ki a vidéki területeken az otthon bekövetkező balesetek kockázatainak kezelésére egy információs rendszer létrehozásával. Finnországon belül a dél-kareliai régióban a szociális és egészségügyi szakemberek között soha korábban nem tapasztalt szoros együttműködés jött létre a projektnek köszönhetően.

A projekt a sürgősségi ellátás, valamint a szociális és egészségügyi területen dolgozó szakemberek között jobb együttműködést és hálózatalapú munkamegosztást eredményezett. Az otthoni környezetben bekövetkező vészhelyzetek elhárításában és kezelésében az összehangolt fellépés kulcsfontosságú – nemcsak az ellátottak szempontjából, de az ellátást biztosító szolgáltató szervezetek munkatársaira nehezedő terhek csökkentése érdekében is.

„2020 után a Dél-Karélia térségében minden harmadik személy 65 évnél idősebb lesz...”

Dél-Karélia jóléti terve, 2017–2021

Az egészségügyi szolgáltatások fellendítését célzó kezdeményezések általában az Egészségügyi Minisztérium hatáskörébe tartoznak Finnországban. A finn vidékfejlesztési program (RDP) egy szélesebb körű, nemzeti szintű szociális és egészségügyi szolgáltatási reform keretében kivételes indokkal támogatta a projektet, amely új lehetőségeket és kihívásokat kínált a vidéki humán szolgáltatások ellátásában. A KAT 2 bebizonyította, hogy az intelligens szolgáltatások képesek a digitális technológiák ötvözetével segíteni a különböző szakellátást biztosító szervezetek szolgáltatásainak összehangolását, lehetővé téve az idősek számára, hogy tovább éljenek saját otthonukban, ami rendkívüli jelentőséggel bír a gyéren lakott vidéki térségek életében.

A társadalmi szükségletek és a digitális technológiai megoldások egészséges és hatékony kombinációja tette sikeressé a kezdeményezést. A bevezetésre kerülő új szolgáltatásokat számos szakmai egyeztetés és munkaértekezlet előzte meg, ahol a részt vevő magán- és közszféra képviselői szorosan egyeztetve dolgozták ki a kereteket. A hálózati munka a jelenlegi projekt lezárultát követően túl is folytatódni fog, olyan kulcsfontosságú eredményekre alapozva, amelyeket a megvalósítás során már sikerült kifejleszteni és működésbe hozni. Ilyen például a nemrég elkészült online digitális platform, amely az otthoni kockázatok körülményeire vonatkozó információkat valós időben értékeli.

Az idősek bevonása a projekt kezdetétől azt a célt szolgálta, hogy visszajelzést adjanak a bevezetésre kerülő technológiai megoldások alkalmazhatóságáról. A közszolgáltatási és szabályozási határok átlépése, bizonyos szakellátási feladatok kedvező és hatékony racionalizálása a projekt kiemelkedően innovatív eleme volt.

„A „Biztonságban otthon” kezdeményezésünk a felére csökkenti az aggodalmakat azáltal, hogy lehetővé teszi, hogy a lehető leghosszabb ideig éljen otthonában.”

Kristiina Kapuleinen, projektvezető

Az új szolgáltatási modell kidolgozása magában foglalta az idősek közvetlen bevonását, és lehetővé tette számukra, hogy hosszabb ideig saját otthonukban éljenek. A KAT 2 nemcsak csökkenti a gondozás pénzügyi költségeit, de javítja a társadalmi jólétet és a vidéki életszínvonalat is a humán szolgáltatások modernizálása révén.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Tanulságok

Ahhoz, hogy a lehető legjobban ki lehessen aknázni ezeket a lehetőségeket, inkluzív megközelítésre van szükség. A szolgáltatók bevonása mellett konzultálni kell az ellátást igénybe vevő ellátottakkal is. Az „élő labor" fogalmát, amely a kutatási és innovációs folyamatok integrációján alapul, felhasználó-központú megközelítéssel kell ötvözni.

Azáltal, hogy a változások előtt széles körű konzultációt folytattak, minden szolgáltatóban és helyi lakosban támogató hozzáállást alakított ki. Ez javítja a szolgáltatások és a bevezetett technológiák elfogadottságát, ezáltal növelte az új rendszer hatékonyságát is. Például a távellenőrzési szolgáltatások, amelyek testre szabott betegközpontú információkat biztosítanak, ma már gombnyomásra elérhetők a szolgáltatást nyújtó szakemberek számára.

Az egészségügyi és gondozási fejlesztések nem korlátozódtak kizárólag az új technológiák alkalmazására. Fontos része volt a projektnek, hogy újraszervezzék a gondozásban és házi

segítségnyújtásban részt vevő helyi szakemberek hálózatát, minél inkább törekedve arra, hogy költségeket takarítsanak meg és helyi lakosokat alkalmazzanak, akik nagy helyismeretüknek köszönhetően a távellenőrzési szolgáltatás valós idejű információit a leggyorsabban tudták értékelni és ellenőrizni a gyakorlatban. A létrehozott monitoring rendszer sokszorosára csökkentett minden olyan kockázatot, ami az otthoni gondozás és ellátás akadályait jelentették korábban, így évekkel kitolódott az az idő, amit az idősek saját otthonukban élhetnek le, azelőtt hogy az aggódó hozzátartozók vagy házi segítségnyújtásban közreműködő hálózatok valamelyik távoli idősotthonba szállítanák őket.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	Biztonságban otthon (KAT 2)
Kedvezményezett típusa	Dél-Karelian Szociális és Egészségügyi Térsége
Időszak	2017–2018
Finanszírozás	• Összköltség: 290 648 EUR • EMVA-hozzájárulás: 122 072 EUR • Nemzeti hozzájárulás: 127 885 EUR• Regionális hozzájárulás: 40 691 EUR
A VFP szerinti intézkedés	7.1. intézkedés: A falvak fejlesztésére és az alapvető szolgáltatásokra vonatkozó tervek és megvalósíthatósági tanulmányok
További információk	www.kotonaasumisenturvallisuus.fi
Kapcsolat	kristiina.kapulainen@eksote.fi

Oktatás és képzés

A „smart” vagyis „okos” tervezés azt jelenti az angol terminológia szerint, hogy egy adott falu vagy térség meglévő adottságain túl is gondolkodjunk. Ez különösen igaz a helyi oktatási és képzési szolgáltatások fejlesztésekor. A technológiai fejlődés lehetővé teszi a vidéki közösségek számára az újdonságokhoz és innovációhoz való hozzáférést, jobban mint korábban bármikor. A gazdaság digitalizációja begyűrűzik a vidéki közösségekbe is, ami olyan kihívásokat is jelent, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Az egyik régóta fennálló ok, amiért a fiatalok jellemzően elhagyják a vidéket és szülőfalujukat, az a jobb oktatásban és képzésben való részvétel lehetősége. Ha az iskolai tanulmányaik végén az adott városban munkát is találnak, talán már soha nem térnek vissza a falujukba.

Bizonyára a helyi iskolák nem versengenek az Oxford, a Sorbonne vagy a Bologna-i egyetemmel, mégis készen állnak a technológiai kihívások áthidalására és az általa kínált új lehetőségek megragadására. A tanárok sok európai településen ma már jobban megtervezhetik és javíthatják az általuk biztosítani kívánt oktatási és képzési lehetőségeket. A nyílt információs hálózatok révén a vidéki területek távolról is elérhetik azokat a forrásokat és módszertanokat, oktatási segédleteket, amelyekhez korábban csak a felsőoktatási kiválósági központok férhettek hozzá.

A személyre szabott online képzések, a webcasting, a legújabb digitális tananyagokhoz való hozzáférés, a távoktatás lehetőségei továbbra is egyre terjednek és egyre lenyűgözőbb eredményeket hozhatnak. A vidékfejlesztési szakemberek jó része követi e lehetőségek fejlődését annak érdekében, hogy hozzáférést biztosítsanak olyan információkhoz, ami korábban csak egy városi környezetben, városi oktatási intézmények számára állt rendelkezésre.

A vidéki oktatás és képzés kapcsán nem csak a gyerekekre kell gondolni. Olyan elfoglalt dolgozó felnőttek esetében, akik környezeti ismereteik vagy marketingkészségeik fejlesztésére, netán a humán szolgáltatásokat érintő aktuális jogszabályi változások alkalmazásának elsajátítására törekednek – mint például a mezőgazdasági termelők vagy a vidéki szállásadók, de ugyanígy humán szolgáltatásokban részt vevő helyi szakemberek –, a technológia alapú oktatással a számukra leginkább megfelelő időben hozzáférhetnek a szükséges információkhoz. Más szóval, abban a napszakban és időpontban tudnak részt venni egy online kurzuson, ami leginkább beleillik a napi elfoglaltságai közé. További előnye ezeknek az online képzéseknek, hogy a résztvevőknek nem kell hosszú utat megtenniük távoli városokba.

Bár az oktatás és (felőtt)képzés terén kibontakozó technológiai áttörés a vidéki népesség megtartásának egyik új motorja lehet, önmagában a digitális átállás és írástudás is kiemelt téma számos európai és nemzetközi projekt esetében.

Európa élen jár az úgynevezett Egységes Digitális Piac kialakítására létrehozott stratégia[8] megvalósításában. A stratégia célja a digitális gazdaság megteremtése, ahol garantált az áruk, a személyek, a szolgáltatások, a tőke és az adatok szabad mozgása, és ahol a polgárok és a vállalkozások zökkenőmentesen és tisztességes feltételekkel képesek hozzáférni az online termékekhez és szolgáltatásokhoz, állampolgárságtól és lakóhelytől függetlenül. A számítások szerint a stratégia teljes körű megvalósítása 415 milliárd euróval járulhatna hozzá az európai

[8] https: //ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single- Piact_en

gazdasághoz, fellendítve a munkahelyteremtést, a növekedést, a versenyt, a beruházásokat és az innovációt.

A kérdés tehát az, hogy a vidék – és vizsgálat térségünk, Tátika-Rezi települései készen állnak-e a digitális piacgazdaság nyújtotta lehetőségek kihasználására, felkészült-e a kérlelhetetlenül begyűrűző hatások ellensúlyozására, vagy a hozzájuk történő alkalmazkodásra? A vidékfejlesztési politika már most is támogatja a digitális készségek fejlesztésére irányuló erőfeszítéseket. Az oktatás és a képzés továbbra is a vidéki területek digitális átalakításának alapvető eleme lesz. A gazdaság minden ágazatának helyi szinten is fel kell nőnie a változásokhoz. A helyi mezőgazdasági termelés, a feldolgozóipar, humán szolgáltatások ellátása és a turizmus számára egyaránt rendkívül előnyös lehet a küszöbön álló változások befogadása, de a digitális gazdaságban való boldoguláshoz szükség van azoknak a készségeknek a fejlesztésére, amelyek a lehetőségeket tényleges eredményekre fordíthatják át a gyakorlatban.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Online képzés az elfoglalt osztrák gazdák számára

Bár a következő példa mezőgazdasági termelőket célozta, teljes jogúan alkalmazható a recept a humán szolgáltatásokban, IKSZT működtetésében, térségi mentor hálózatban vagy más közösségi szervező-szolgáltató munkában részt vevő szakemberek képzésében, fejlesztésében. Ha ez az osztrák kísérlet gazdálkodók körében képes volt megváltoztatni a hagyományos képzések évtizedes, bevált és már-már megkövült gyakorlatát, miért ne tudna segíteni a Tátika-Rezi térség humán szolgáltatások fejlesztésében részt vevő mentorok, önkéntesek és szakemberek továbbképzésében? Ha tágabb, kistérségi vagy megyei szintet tekintünk, jó eséllyel igazolható az online képzés (költség)hatékonysága.

Az Osztrák Mezőgazdasági Kamara - Ländliches Fortbildungsinstitut (LFI) -, ami a nemzeti Agrárkamara helyi szervezete, online képzését máig 10 000 mezőgazdasági termelő vette igénybe. Ez a széles körű részvétel átütő eredményeket hozott az online oktatás és képzés elterjedésében, közvetlenül megspórolva a képzésre járó felesleges útiköltséget, csökkentve a környezeti terhelést és a képzésen eltöltött munkaidő kiesést.

Mivel a szélessávú internet-hozzáférés hazánkban is bővül, mint ahogy a korábbi példák során erre utaltunk keretes írásban az ide vonatkozó kormányzati döntésre, a technikai feltételek kiépülése lehetőséget kínál az online képzés bevezetésére a Tátika-Rezi térségben is. Kérdés a szükségletek

felmérése mellett azoknak a piaci lehetőségeknek a pontos azonosítása, ami a helyi vállalkozások támogatását leginkább szolgálhatja. Vendéglátáshoz, szállásadáshoz, rendezvényszervezéshez, ifjúsági vagy baba-mama klub szervezéséhez, kulturális eseményhez vagy a helyi fodrász online időpont foglalási alkalmazásához szükséges ismeretekről van szó, a helyi igények és az elkerülhetetlen külső gazdasági-társadalmi hatások miatt fel kell készíteni a térségben élőket e lehetőségek használatára.

Az említett osztrák példában a „Web-alapú oktatás és képzés gazdák számára" projekt keretében az LFI rövid online tanfolyamokat dolgozott ki olyan témákban, mint az online jelentkezési lapok, formanyomtatványok kitöltése, a növényvédelmi tanúsítás megújítása és az agrár-környezetvédelmi intézkedések végrehajtása. Más térségekben a helyi gazdák igényei alapján kibővítették az oktatott tartalmakat a higiénia, állategészségügy, az alpesi területek kezelése, a direkt marketing, a számítógépes rendszerek korszerűsítése, az élő közvetítés és a közösségi média ismeretek elsajátításával.

A résztvevők által különösen nagyra értékelt előnye ezeknek a képzéseknek, vagyis a legfontosabb vonzereje a gazdák számára az volt, hogy online rendelkezésre állnak. Ez azt jelenti, hogy bárhol és bármikor igénybe vehetők, és így nem jár utazással, kiesett munkaidővel, hétvégén vagy munkaidő végén éppúgy bekapcsolódhattak, teljes egészében saját ütemezésük szerint.

Az osztrák agrár-környezetvédelmi programban részt vevő mintegy 50 000 mezőgazdasági termelő egyötöde vett részt az online képzéseken.

„A tanfolyamok nagyon gyakorlati megoldást jelentettek a jó minőségű oktatás biztosításához a vidéken élő gazdáink számára!"

Gerald Pfabigan, projektvezető, Mezőgazdasági Kamara

A projekt egyenlege szerint a korábbi kamarai képzések digitalizálása a 10 000 felhasználóval számolva összesen 1.5 millió kilométer autóutat takarított. A mezőgazdasági termelők mint ahogy más tagállamokban és nálunk is, sötétedésig dolgoznak és városoktól távolabb, falvakban élnek, így általában soha nincs megfelelő idő egy hagyományos képzés szervezésére – az állatokat el kell látni, a terményt gondozni kell, nem tudnak elszakadni hosszú órákra a gazdaságtól. Az online tanfolyamok csak néhány órát vesznek igénybe, egyszerű és gyakorlatias a tananyag, bármikor elérhető internet hozzáféréssel.

Az osztrák tapasztalatok szerit egy e-tanulási platform létjogosultsága abban rejlik, ha használják és sokan regisztrálnak rajta. Különösen a fiatal mezőgazdasági termelők nagyon lelkesek és fogékonyak a modern technológia használata és eredményesebbé tétele iránt. Az e-tanulásnak mindenki számára elérhetőnek kell lennie, és a projekt kiemelte annak fontosságát, hogy

egyértelműen meg kell határozni a célcsoportot, és ennek megfelelően kell kialakítani a képzést. A projekt megvalósításában részt vevő kamarai szakemberek a beszámolóikban hangsúlyozzák, hogy a képzésük sikerének feltétele egyrészt az érintett gazdák bevonása az ötlet felmerülésének pillanatától, másrészt olyan képzési ajánlatok kidolgozása amire valódi igény mutatkozott, és fizikailag nem korlátozódott egy meghatározott régióra, hanem ki lehetett terjeszteni tetszőleges számú résztvevőre.

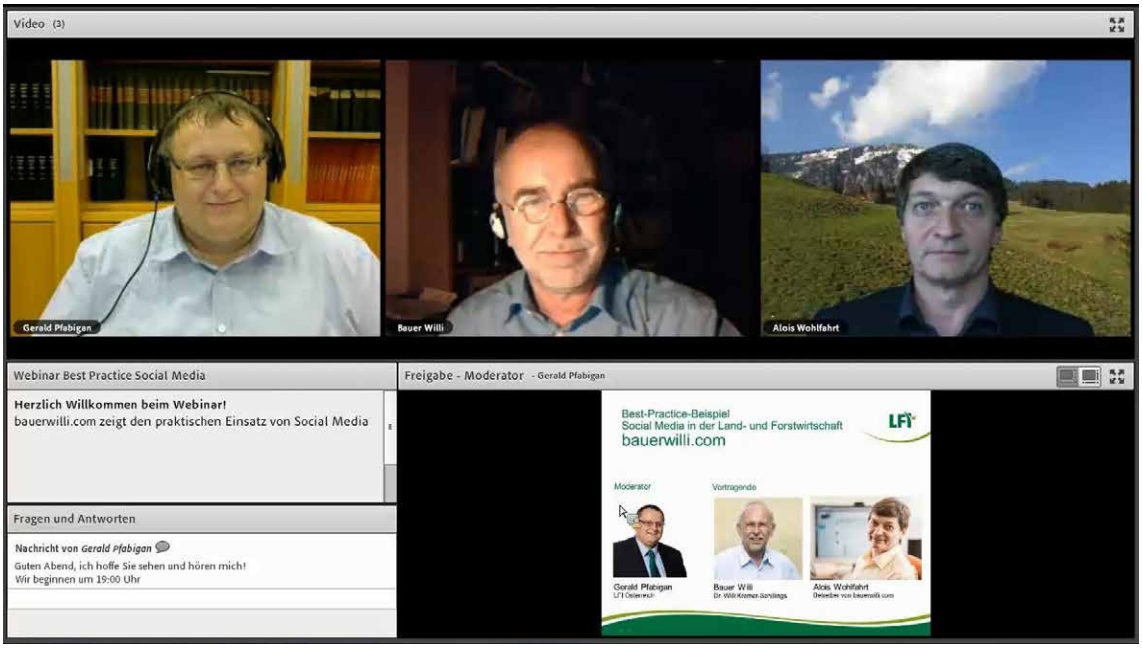

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A projekt kedvezményezettjei továbbra is aktívan részt vesznek a meghirdetett újabb és újabb tanfolyamokon. A biogazdálkodók például a vetőmag, műtrágya, ökológiai növényvédő szerek és állati takarmányok beszerzésének ismereteit sajátíthatják el a legutóbb kifejlesztett oktatási csomag részeként.

Elmondható, hogy a projekt adott esetben lendületet adott a széles sávú internet kiépítésének a vidéki területeken. Amikor a mezőgazdasági termelők megtapasztalták az e-tanulás előnyeit, elkezdtek lobbizni a jobb internet-hozzáférés érdekében.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	Web-alapú oktatás a térségi gazdálkodók számára
Kedvezményezett típusa	Osztrák Mezőgazdasági Kamara, Folyamatos vidéki képzések osztálya (Ländliches Fortbildungsinstitut, LFI)
Időszak	2015–2017

Finanszírozás	• Összköltség: 245 313 EUR • EMVA-hozzájárulás: 196 250 EUR• Nemzeti/regionális hozzájárulás: 49 063 EUR
A VFP szerinti intézkedés	1. intézkedés: Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek
További információk	http: //elearning.lfi.at
Kapcsolat	g.pfabigan@lk-oe.at

A digitális átmenetre felkészítő iskola, Dordogne, Franciaország

Az alábbiakban bemutatott mintaprojekt egy helyi LEADER kezdeményezés eredménye. A projekt a digitális átállás teljes ideje alatt folyamatos támogatást biztosít a helyi vállalkozásoknak minden egyes lépés megtételében. A képzés segítséget nyújt a helyi vállalkozóknak a koherens digitális stratégiák meghatározásában, valamint az új lehetőségek és piacok azonosításában.

A franciaországi Dordogne LEADER stratégiájának középpontjában mindig is a munkahelyteremtés és a helyi gazdasági fejlődés állt. A LEADER támogatása segített abban, hogy a helyi vállalkozások számára kialakított, személyre szabott, 1–10 napos képzéseket alakítsanak ki az egyedi igényekre szabva, ami minden résztvevőnek biztosította a digitális gazdaság és új technológiák, alkalmazások előnyeinek kihasználásához szükséges eszközök és készségek megtanulását.

A Web Association Bergeracoise (a továbbiakban: WAB) olyan „webes iskola”, amely a helyi vállalkozásokat megtanítja a hatékony online stratégiák kidolgozására, beleértve az online kommunikáció, értékesítés, közösségi média és a marketing ismereteket. A képzési program célkitűzéseit a helyi vállalkozók egy csoportja fogalmazta meg a Bergerac városában és környékén székhellyel rendelkező kis- és mikrovállalkozások digitális képzés iránti folyamatos igényeire válaszul, így hozták létre a projektet a helyi akciócsoport támogatásával.

A jelenlegi helyzet mérése

A kezdeményezés ismertségének növelése érdekében a Dordogne térségében található vállalkozókat, köztük a helyi akciócsoportban részt vevő vállalkozókat is első lépésben felkérték, hogy vegyenek részt egy online kérdőív kitöltésében. A felmérést a helyi önkormányzatok a foglalkoztatási szolgálat (kvázi munkaügyi központ) szakembereivel partnerségben végezték el. A következő négy fő kérdésből állt a kérdőív: 1) digitális eszközök és alkalmazások; 2) A digitális és számítástechnikai eszközökre, szolgáltatásokra szánt költségvetés; 3) digitális ismeretekkel

kapcsolatos igények; és 4) azok a meglévő kihívások, amivel már jelenleg is találkoztak az érintett vállalkozások.

Az eredmények azt mutatták, hogy a vállalatok valamivel több mint fele véli úgy, hogy a digitális eszközök és a közösségi média használata lehetőséget kínálnak az üzleti növekedésre, hogy elősegítsék és piacképessé tegyék a vállalkozói tevékenységüket. Több mint 80% -uk rendelkezik webes jelenléttel (ez Franciaország és nem Magyarország!!!), de csak 42% -uk rendelkezik formális digitális stratégiával vagy célokkal, és csak 28% -uk rendelkezik a digitális tartalomfejlesztésre szánt külön költségvetéssel.

Az online felmérés azt is értékelte, hogy a kisebb vidéki vállalkozások mennyire hajlandóak részt venni a kezdeményezésben. A megkérdezettek több mint a fele állította, hogy javítani szeretné a meglévő eszközöket, de közel háromnegyede szerint nem áll rendelkezésre elegendő idő a digitális átállás megvalósítására.

Ezt követően a WAB ingyenes digitális auditokat ajánlott fel. Egy legfeljebb kétórás interjú alkalmával a projekt szakmai vezetői és mentorai a vállalkozóval közösen felmérték a vállalkozó digitális felkészültségét, igényeit és a vállalkozás lehetőségeit nagy vonalakban. Az interjút követően személyre szabott ajánlás készült mind a személyi, mind pedig a tárgyi feltételek javítása érdekében. A személyes egyeztetés során értékelték minden egyes vállalkozó esetében a digitális átállás előnyeit és várható költségeit. A projekt indító rendezvényen az előkészítő munkának köszönhetően már mintegy 120 elkötelezett helyi vállalkozó vett részt.

„A főként kis- és mikrovállalkozás körében elvégzett felmérésünk eredményeként megállapítottuk, hogy a digitális készségeket és képességeket tekintve térségünk le van maradva, annak ellenére, hogy a technikai és internetes ellátottság átlagon felüli.”

ALBAN Bretes, WAB vezető

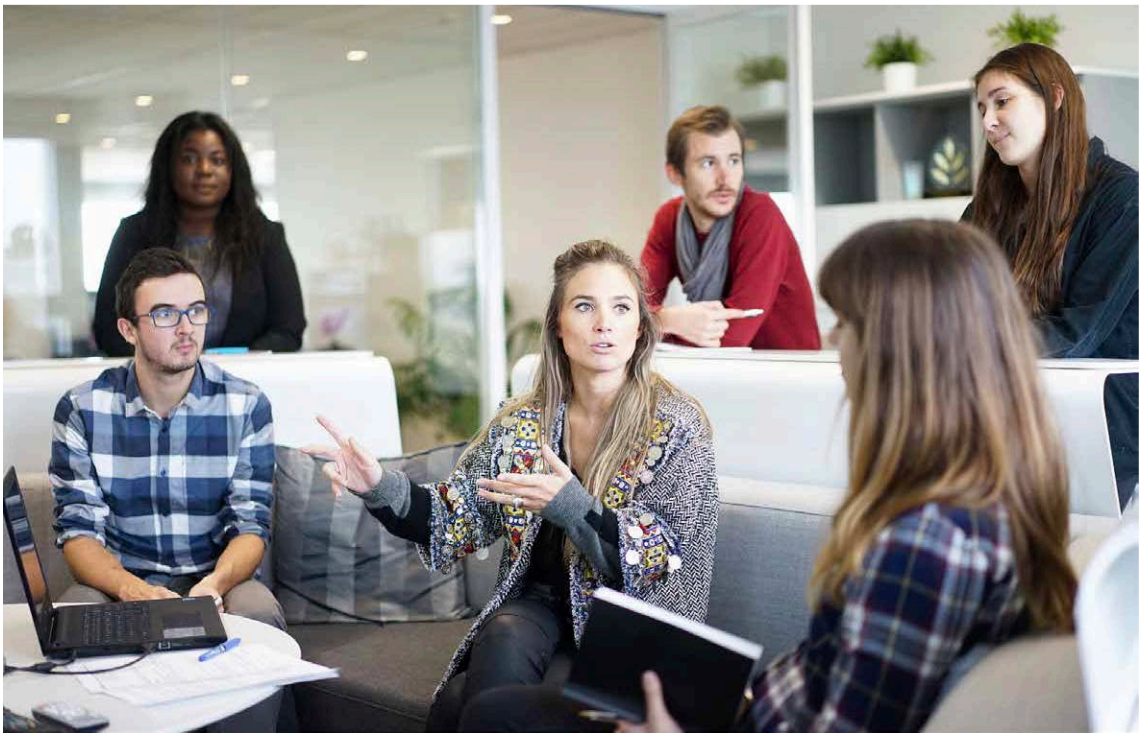

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A WAB helyi vállalkozások felpörgetésére vonatkozó „digitális fordulata” a digitális készségekkel kapcsolatos egyedi, személyre szabott kurzusok kialakítására épült.

Digitális menetrend

A digitális auditot követően minden megkérdezett vállalkozó rendelkezésre bocsátottak egy, a WAB által kidolgozott egyéni képzési ajánlatot. A „digitális menetrend” a digitális készségek kialakítását megalapozó 30 szakkurzus kiválasztásából vett egyénre szabott tanfolyamából állt össze. Összesen 48 vállalkozó vette igénybe ezt a lehetőséget a projekten keretein belül.

A WAB mintegy szolgáltató központ folyamatosan tájékoztatást nyújt a digitális beruházásokat támogató pályázati lehetőségek megjelenéséről és segít azok elkészítésében, benyújtásában. A projekt keretében létrejött egy munkaadói szövetség a LEADER keretében támogatott coworking (korábban már bemutatott irodai együttműködési forma) helyszínen.

Azok számára, akiknek az alapismeretek nem voltak elegendőek és szerettek volna felkészültebbek lenni, 2017. március a WAB új képzési modulokat indított, ami már 700 órás osztálytermi és 168 órányi helyszíni oktatást tartalmazott. Ennek az új képzési csomagnak a célcsoportja minden helyben lakó 16 éves és annál idősebb lakos, aki informatikai készségeit és tudását szeretné fejleszteni. A tanúsított képzés rendkívül gyakorlatias, ami lehetővé teszi a vállalkozások és leendő vállalkozások számára, hogy könnyen alkalmazhassák az oktatott digitális megoldásokat. A képzések jelenlegi formában már olyan bejáratottak és magas színvonalúak, hogy a WAB mint képzésszervező – a az akkreditált felnőttképzés forma miatt kormányzati

támogatásokat is folyamatosan igénybe tud venni a megkötött tanulmányi szerződések után, sőt, normatív szakképzési támogatásban részesül – ami messze meghaladta a LEADER program megalkotásakor vázolt terveket.

A digitális átállás bizonyosan fellendítheti a Bergerac térségét – az új munkahelyek, stabilabban és hatékonyabban működő vállalkozások remélhetőleg újra vonzóvá teszik a térséget a fiatal vállalkozók letelepedését ösztönözve. Mindez visszahat a humán szolgáltatások gazdasági és társadalmi feltételeinek helyreállítására. Bergerac a térség központjaként ma már határozottan arra törekszik, hogy megvalósítsa a „digitális város” programját, lehetőleg minél több közszolgáltatást digitalizálva, online elérhetővé téve.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	Webszövetség Bergeracoise, WAB (digitális átállás vidéki iskolája)
Kedvezményezett típusa	„Pays de Bergerac” helyi akciócsoport
Időszak	2015–2016
Finanszírozás	• Összköltség: 61 864 EUR • EMVA-hozzájárulás: 30 932 EUR • Nemzeti/regionális hozzájárulás: 30 932 EUR
A VFP szerinti intézkedés	M19: LEADER
További információk	• www.la-wab.fr • www.pays-de-bergerac.com
Kapcsolat	contact@la-wab.fr

Mobilitás és logisztika

Az alacsony népsűrűség és a humán szolgáltatásokért leutazott hosszú kilométerek a legközelebbi nagyobb városba állandó jelleggel a vidéken élő emberek hétköznapjainak a része. Nehézséget jelent, hogy a pénzügyi válság óta nehezebbé vált azoknak a tömegközlekedési rendszereknek az eltartása, ami nem gazdaságos – hiába társadalmilag fontos az ingázás hatékony megszervezése a munkahelyek elérhetősége és a foglalkoztatás növelése érdekében, a szolgáltató pénzügyi tervezés során nincs abban a helyzetben, hogy a társadalmi hasznosságot előtérbe helyezze az üzleti érdekeivel szemben. Ezen túlmenően a mobilitással kapcsolatos kérdések általában több területet érintenek egyszerre, más szempontokat ölelnek fel, és ha nincs hatékonyan és mindenki számára egyformán elérhetően kialakítva, akkor csökkentik a vidéki élet minőségét.

A technológiai fejlődés ma már számos logisztikai feladat megoldását lehetővé teszi, sőt, gyors és olcsóbb megoldásokat kínál mint a korábbi időszak nagy logisztikai rendszerei. A digitális technológia elterjedése ezen a területen kifejezetten kétélű kard, aminek megvan az előnye és a hátránya egyaránt. Egyrészt az emberek jobban hozzá tudnak férni azokhoz az árukhoz és szolgáltatásokhoz, amelyek nem állnak rendelkezésre a falvakban (pl. online megrendelnek egy terméket a világ bármely tájáról, futárszolgálat pedig házhoz viszi) másrészt ez jelentheti azt is, hogy megszűnnek a helyi üzletek, amelyek nem képesek versenyezni azokkal a nagyobb versenytársakkal, akik jóval távolabb találhatók, akik szélesebb választékot kínálnak sokkal olcsóbban, és amelyek vonzáskörzete globális léptékű lett egy webshopon keresztül. Az alapvető élelmiszereket árusító bolthálózatok fenntartása egy-egy faluban nem tartoznak ebbe a kategóriába, de egy papírbolt, barkácsüzlet például könnyen kiszorulhat az online megoldásokat kínáló versenyből. A falusi kisboltokat inkább a városokban megtelepedő diszkontláncok árai és kínálata fenyegeti gazdasági szempontból.

Az elszigeteltebb kisközösségek számára, mint amilyenek a zalai zsáktelepülések, a mobilitással kapcsolatos kihívás még ennél is érzékenyebb kérdés. A tömegközlekedési eszközök meglehetősen korlátozottak, vagy nem is érhetőek el ilyen helyeken. A Tátika-Rezi térségben is található nem egy zsáktelepülés, ahol a busz megfordul nagy ritkán, de nem biztosít optimális, inkább minimális elérést az ott élőknek. A szegénység és az elöregedés miatt az autó helyenként luxuscikknek számít. A szolgáltatók egyszerűen pénzügyi megfontolás alapján csökkenthetik a járatszámot, és kevés esély marad a járatsűrűség növelésére. Az egyik megoldás a digitális technológiák alkalmazása, amennyiben azok képesek hozzáadott értéket képviselni.

Az „okos falu” megközelítés összehozza a közösséget, meghatározza a közös célokat, majd a rendelkezésre álló technológiát alkalmazza a kereslet és a kínálat jobb összehangolása érdekében. Az eredmény az erőforrások jobb felhasználása, legyen szó a közös autóhasználatról vagy a logisztikáról, amelynek során a kritikus tömeget úgy érik el, hogy összevonják a keresletet, és így lehetővé teszik az áruk eljutását a falvakba, és megoldják a kiszolgáltatott szociális csoportok szállítási igényeit is.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Az intelligens vagy „okos” falu koncepciójának központi eleme az együttműködés és a helyi szövetségi rendszerek megkövült formáinak újra építése. A helyi szereplőknek – legyenek azok mezőgazdasági termelők, önkormányzatok, vállalkozók vagy a civilek – képesnek kell lenniük megtalálni az alkalmat és a momentumot a változást illetően.

Szervezett stoppolás a franciaországi vidéki mobilitás javítása érdekében

„Rezo Pouce”: a LEADER program keretében támogatott projekt, amely a vidéki térségekben felmerülő mobilitási problémákra kínál alternatívát azáltal, hogy biztonságos és ingyenes megoldást biztosít a fontosabb helyszínek közötti rövid távú utazásokra.

Sok vidéki területen a tömegközlekedés ritka, vagy nem kielégítően működik, így az autó lehet az egyetlen használható eszköz eljutni A pontból B pontba. A Rezo Pouce projekt a helyi mobilitás fellendítésének és a társadalmi kohézió erősítésének régi hagyományát teljesen megreformálta. Ötletessége sok tanulságot hordoz, ami miatt a Tátika-Rezi térségben is megvizsgálható lenne a projekt alkalmazhatósága, hiszen évtizedes probléma a hévízi és keszthelyi munkába járáshoz nem mindig illeszkedő buszjárat menetrendje a kis falvak irányából.

A francia projekt keretében kialakításra került egy térségi stoppoló állomás hálózat, regisztrált, stoppolásra kijelölt, jól megközelíthető helyekkel. Az autósok ezeken a pontokon stoppoló, előre regisztrált utasaikat kényelmesen és biztonságosan felvehetik még esős időben is, és a választott úticél irányába részben vagy egészében elfuvarozhatják. Ez a gyakorlati megoldás áthidalja a helyi közlekedés gyakran problémás első vagy utolsó szakaszát, például a vasútállomás vagy a buszállomás felé történő eljutást.

A szolgáltatás teljesen ingyenes, minden helyi lakos igénybe veheti 16 év felett, a regisztrációhoz kötött felhasználáshoz egyszerűen személyazonosító igazolványuk másolatát kell megadniuk, és alá kell írniuk a Reuzo Pouce chartát. Azok a járművezetők, akik szintén regisztrálják magukat, a regisztrációt követően olyan matricákat kapnak, amely igazolja, hogy az autó-megosztó (angolul *carpool*) stoppos közösség tagjai, az utasok számára pedig különleges útlevelet állítanak ki, amivel a visszaéléseket meg lehet előzni.

A szervezéssel járó igazgatási költségeket a részt vevő falvak fedezik szerény hozzájárulásokból, és a költségeket nem hárítják át a lakosságra. A mobilitási program finanszírozása az energiatakarékosság jegyében és konkrét mobilitási célkitűzések érdekében történik. Az önkormányzatok egyfajta működési támogatása a rendszerben regisztrált helyi felhasználók számán alapul. Nagyságrendileg egy 1000 fős település működési hozzájárulása a rendszer fenntartásához két évre 750 EUR és 300 EUR között mozog. Cserébe a Rezo Pouce mögött álló

szociális vállalkozás támogatja a rendszer kiépítését, bővítését, népszerűsítését, technikai és koordinációs segítséget nyújt, valamint biztosítja a rendszer felügyeletét ellátó önkormányzati dolgozók képzését és mentorálását.

Folyamatos bővülés

Franciaország vidéki területein futótűzként terjed a szolgáltatás. Bretagne és Aquitánia régiókban, ahol már működik a rendszer, igen jelentős volt a bővülés a szolgáltatást igénybe vevők körében. A stoppos megosztott utazások száma évről évre háromszorosára nő, és jelenleg több mint 1 500 falu vesz részt az együttműködésben.

A kezdeményezés a dél-franciaországi „Grand Pic Saint-Loup" helyi akciócsoporttól indult ki, és a helyi mobilitási projekt, mint humán szolgáltatás fejlesztés intézkedések komplex program része bontakozott ki 2015-től kezdődően. Induláskor a térség 36 önkormányzata kapcsolódott be első körben, ahol 125 stoppos megállóhelyet alakítottak ki rövid távon. A Rezo Pouce mögött álló szociális vállalkozás különböző képzéseket szervez, és a helyi önkormányzatok képviselőinek rendszeres tájékoztató eseményeket tart időről időre, hogy naprakész ismeretekkel rendelkezzenek a program működéséről, sikereiről. A cél a mobilitási szolgáltatások további bővítése. Ennek érdekében a projekt kezdeményezői összefogtak a Transdev Grouppal, amely a globális közlekedési ágazat egyik meghatározó szereplője, valamint a Macif Alapítvánnyal, amely szociális innovációkat támogató szervezet. Az összefogás eredménye egy olyan okos telefonra kialakított mobil alkalmazás lett, ami megkönnyíti az új felhasználók számára a szolgáltatáshoz való regisztrálást, valamint a stopposok és a fuvart kínálók térbeli és időbeli lehetőségeiknek az összehangolását.

Az alkalmazás rögzíti a felhasználók szokásait, és így lehetővé teszi, hogy a kereslethez igazítsák a meglévő kapacitásokat. A Rezo Pouce szolgáltatással megtett utak mintegy háromnegyede 10 kilométernél rövidebb volt, ami jól mutatja a projekt helyi jellegét. A legfőbb felhasználói csoport azok a munkába járó fiatalok, akik még nem rendelkeznek vezetői engedéllyel vagy nincs pénzük saját gépkocsira.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A Rezo Pouce autómegosztó (carpooling) projekt mára célul tűzte ki magának, hogy Franciaország egész területén a helyi mobilitás fellendítésének leginnovatívabb megoldását kínálja.

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	Rezo Pouce
Kedvezményezett típusa	LEADER Helyi akciócsoport
Időszak	2010-től
Finanszírozás	A helyi akciócsoport (Grand Pic Saint-Loup'Renzo Pouce tevékenységei a LEADER program keretében 15 214 EUR társfinanszírozásban részesültek.
A VFP szerinti intézkedés	M19: LEADER
További információk	www.rezopouce.fr
Kapcsolat	• b.rozes@rezopouce.fr • a.jean@rezopouce.fr

Humán szolgáltatások fejlesztése Spanyolország ritkán lakott településein

Spanyolországon belül Soria tartomány az elmúlt évszázad során folyamatosan súlyos elnéptelenedéstől szenved. A „La Exclusiva" elnevezésű kezdeményezés azt a célt tűzte ki, hogy ezt a hosszú távú népesség csökkenést a területen maradó emberek – különösen az idősek – életminőségének javításával megállítsa, és új szolgáltatások bevezetésével újra vonzóvá tegye a térséget.

A spanyolországi gazdasági visszaesés kritikus helyzetbe hozta a vidéken elérhető szolgáltatókat. A hatások különösen érzékelhetők az idősek számára, akik a vidéki területek lakosságának jelentős részét teszik ki, és akik általában kevésbé mobilisak – számukra az elvándorlás már nem alternatíva. Soria esetében a társadalmi összetétel problémája különösen súlyos: 80 és 90 életkor közé eső lakosok száma jóval meghaladja a 10 év alatti gyermekek számát.

A tartományban található falvak kétharmada 100 főnél kevesebb lakossal rendelkezik, lakosságszámuk folyamatosan csökken. A kiskereskedők számára ez egy rendkívül nagy kihívást jelentő környezet. A La Exclusiva azonban egy forrdalami üzleti modellel rukkolt elő, az üzleti szolgáltatók között egyedülálló módon fantáziát látott a térségben. Megalkották a „szociális logisztika" fogalmát, ami különböző segítő szolgáltatások elegyével rendelkezésre áll valamennyi helyi lakos számára e ritkán lakott területeken, ráadásul rövid időn belül új foglalkoztatási lehetőségeket is teremtett.

Szociális logisztika

A La Exclusiva elindítása mögött álló vállalkozók külön-külön kiskereskedők voltak, öt boltot működtettek a környező falvakban. Az évről évre szűnni nem akaró elnéptelenedés rövid időn belül csökkenteni kezdte a bevételeiket. Ők azonban nem nyugodtak bele a jelek szerint elkerülhetetlen csődbe, ami kis boltjaikra várt, hanem egyesítették erőiket egy szociális vállalkozás létrehozása érdekében. Az új kezdeményezés célja az volt, hogy lehetővé tegye a kiskereskedelmi szolgáltatások folyamatos fenntartását ezeken a kis településeken. Közös irodát béreltek a helyi „El Hueco” elnevezésű coworking helyen a költségek alacsonyan tartása érdekében.

Kezdetben az volt a cél, hogy kizárólag az alapvető élelmiszerek és fontosabb gyógyszerek ellátását biztosítsák a helyi lakosok számára. Az erőforrások összevonása révén a magántőkéből finanszírozott kezdeményezés biztosítja, hogy vásárlóiknak ne kelljen többletdíjat fizetniük az otthoni kiszállításért. A nyújtott szolgáltatás az otthoni szállítás miatt időmegtakarító és kényelmes mindenki számára. A heti személyes kapcsolat a futárokkal különösen néhány idős vásárló számára fontos szociális kapcsolatot jelent.

A megnyitás előtt a La Exclusiva felmérést végzett annak megállapítása érdekében, hogy elegendő számú vásárló van-e a térségben ahhoz, hogy üzletileg fenntartható legyen a szolgáltatás. Arra a következtetésre jutottak, hogy elegendő a kereslet mértéke, és Soria tartományban négy új ellátási útvonalat határoztak meg, ami mentén a falvak lakosságát ki tudták szolgálni.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

A szociális érzékenység, a lokálpatriotizmus és vállalkozói szellem ösztönzi a kiskereskedelmi szolgáltatások fejlesztését a gyéren lakott területeken, és új foglalkoztatási lehetőségeket teremt.

La Exclusiva *induláskor foglalkozott annak lehetőségével, hogy kiskereskedelmi tevékenységét kiterjessze az elektronikai, a kertészeti, kisebb javítási és szerelési munkákra és mosodai/vegytisztítási szolgáltatásokra is, amit kitartó munkával sikerült is elérnie.* A szociális logisztikai vállalkozás által nyújtott szolgáltatásokat ma már összesen 518 (!!!) faluban 10 000 lakos veszi igénybe. A vállalkozás igazi sikernek bizonyult – az általa kínált szolgáltatások körét nagyban meg tudta valósítani. Például elektronikus és médiaszolgáltatásokat kínál, vegyesboltot, könyvtárat, mosodai és vegytisztítási szolgáltatásokat, vízvezeték-szerelést, kertészkedést, villanyszámla és más rezsi számlák ellenőrzését, befizetését, étkeztetést, valamint biotermékek és bútorok értékesítését is vállalják.

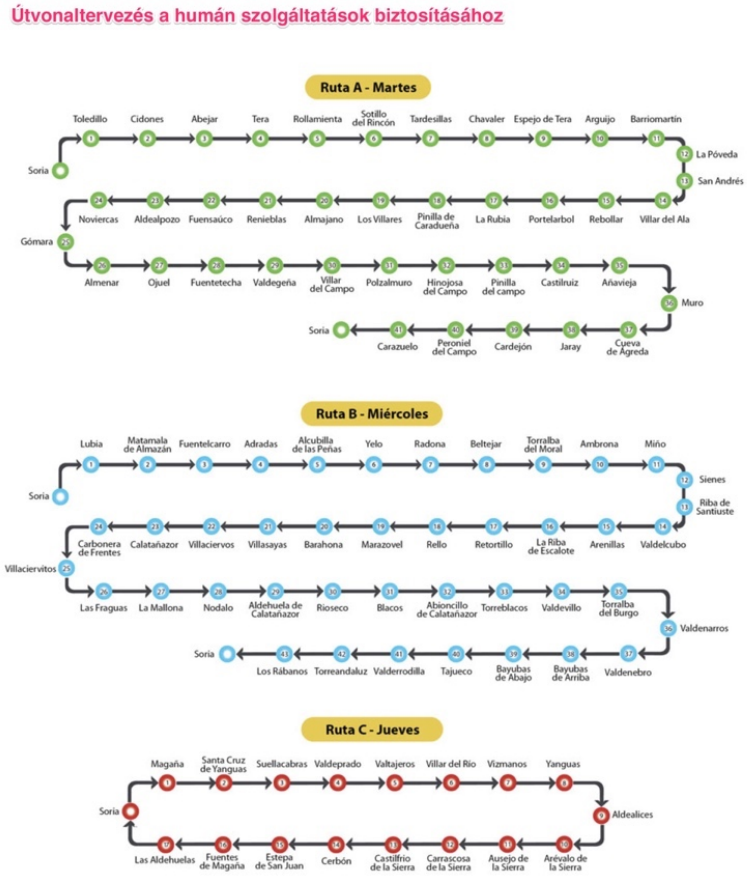

A La Exclusiva induláskor két új teljes munkaidős állást és három részmunkaidős állást hozott létre. A harmadik évfordulóra a La Exclusiva megnyitotta a második irodáját, hogy a szomszédos Burgos tartományban is megkezdhesse a működését – három újabb ellátási útvonalon további 78 falut és 1 000 családot szolgálnak ki. A vásárlók rendelésüket leadhatják üzenetben, e-mailben vagy WhatsApp applikáción keresztül, valamint telefonon vagy a kiszállítás helyén.

A La Exclusiva társadalmi hatását hathavonta értékelik. A következő lépés a vállalkozás ügyfélkörének bővítése: az éttermeket, a bentlakásos otthonokat és ellátó intézményeket megcélozva. Arra is törekszenek, hogy bővítsék a szolgáltatások körét: elsősorban olyan megoldásokat kínálva, amelyek ingatlankezelési- és ápolási szolgáltatásokat kínálnak az idősek számára.

Időközben megkezdődött a térség „újratelepítése”: egy új nemzetközi projekt keretében az INTERREG program támogatásával a finnországi Lappföld, Brandenburg, Németország és a

spanyolországi Castilla y León vidékfejlesztési szakembereivel az elvándorlással súlytott területekre komplex megoldást dolgoznak ki.

„A La Exclusiva sokkal többet jelent, mint egy szociális vállalkozás: reményt ad az idős embereknek, hogy békés öregkorukat azokban a falvakban tölthessék el, ahol felnőttek és ahová az emlékeikkel kötődnek.”

Frederic Guallar, gyakornok az El Hueco coworking irodaház

A projekt tanulsága kétségtelenül az, hogy a vidéki területek logisztikájának, szervezettségének növelésével egyedi megoldások és előnyök érhetőek el. Ezt a bevált üzleti modellt könnyen meg lehetne ismételni a csökkenő népesség által súlytott más területeken. A La Exclusiva által alkalmazott nyerő kombináció: a társadalmi célok, a vállalkozó szellem, a lakálpatriotizmus, és a legújabb technológiák illetve telekommunikációs eszközök alkalmazása jó példája azoknak a falufejlesztéseknek, amelyek egy lépéssel megelőzték a többi települést.

A kezdeményezés elismerése

Nem csak azok figyeltek fel a projekt előnyeire, akik Soriában élnek. A La Exclusiva négy olyan jelentős díjat kapott a vidéki gazdaság fejlesztéséért végzett tevékenységéért, ami az elnéptelenedés ellen ható erőfeszítések közül kiemelkedő. A Madridi Európai Egyetem (European University of Madrid) a 10 legjobb szociális vállalkozás közé választotta a programot. Mindemellett a spanyol Mezőgazdasági, Élelmiszerügyi és Halászati Minisztérium, valamint a Környezetvédelmi Minisztérium is elismerte a La Exclusiva-t a vidéken élő nőket támogató innovációként.

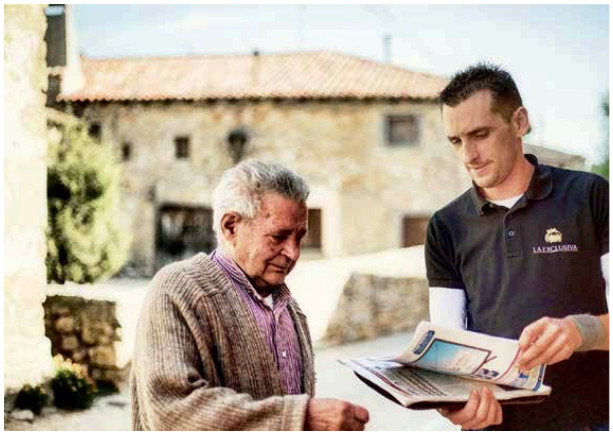

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

„A kezdeményezés sikerének egyik kulcsfontosságú tényezője volt három pénzügyi befektető partner és a tőlük kapott anyagi és szakmai támogatás bevonása. Számos felajánlást és pénzügyi adományt kaptunk eddigi működésük során kis összegekben a befektetőinktől, akik hozzájárultak a növekedési terv rendszeres felülvizsgálatához és az üzleti célok megvalósításához.”

Victoria Tortosa Vicente. A La Exclusiva vezetője

Projekt alapadatok:

Projekt elnevezése	La Exclusiva
Kedvezményezett típusa	vállalkozás
Időszak	2013-től
Finanszírozás	Magánforrásból származó jövedelem: 3 000 EUR
További információk	www.laexclusiva.org
Kapcsolat	info@laexclusiva.org

Vidéki inspiráció EU-s díjra jelölt mintaprojekt

Digitális kirekesztés elleni küzdelem

Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap keretében finanszírozott projektek

Felismerve a szakadékot az 50-es éveikben járó lakosok és a fiatalabb társadalmi rétegek között a digitális eszközök és technológiák használatában, az egyik LEADER helyi akciócsoport testre szabott műhelytalálkozót szervezett az 50 évnél idősebb lakosok digitális kirekesztődése elleni küzdelem érdekében.

Összefoglaló

Egy helyi akciócsoport 3 napos workshopot szervezett kilenc településen az 50 évesnél idősebb, korlátozott számítógépes készségekkel rendelkező lakosok számára. A műhelytalálkozókat hivatásos oktató végezte. Miután a résztvevők sikeresen kitöltötték a kompetenciatesztet és vállalták, hogy 100% -ban részt vesznek a műhelytalálkozókon, táblagépeket és billentyűzetet kaptak, hogy saját eszközeiken fejlesszék képességeiket.

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Tanulságok és ajánlások

A számítógépes műhelyek a 50 év feletti lakosok várakozásának teljes mértékben megfeleltek.

A felhasználóbarát technológiáknak és a modern infokommunikációs alkalmazásoknak köszönhetően a projekt sikeresen legyőzte az új technológiával szembeni korábbi félelmeket. Az idősebb korosztály nem csupán ismereteket szerezett, de konkrét eszközöket (tablet) kaptak.

A helyi szervezetek részvétele a projektben kulcsfontosságú, ami lehetővé tette a nagyobb társadalmi aktivitást, a résztvevők arra irányuló kölcsönös motivációjának elősegítését, hogy szociális kezdeményezéseket indítsanak a megismert új eszközök segítségével. Ez a társadalmi integráció előmozdításához vezet a szociális tőke szisztematikus megerősítése és kiépítése érdekében.

A projekt eredményeképpen a helyi vezetők szintén bevonásra kerültek, ami nemcsak a különböző korcsoportok digitális jártasságát erősítette meg, hanem mindenekelőtt a szociális és közösségi tőkét is.

A digitális műhelytalálkozókra vonatkozó ütemtervet a kezdeményezésben részt vevő kilenc partner önkormányzat határozta meg. A műhelytalálkozók helyszínét és időpontját a helyi akciócsoport honlapján, a közösségi médián és az önkormányzatok honlapján és faliújságjani tették közre hirdetmények útján.

Összesen 27 képzést valósítottak meg a kilenc önkormányzat területén. Minden 10 fős csoport három – egyenként két órás – workshopon vet részt. A csoportokban részt vevő személyek kis száma lehetővé tette az oktató számára, hogy jobban megértse az egyes résztvevők sajátos igényeit és motivációit. A legutolsó munkaértekezlet során a résztvevők elvégezték a kompetenciatesztet.

Minden egyes résztvevő tájékoztatást kapott arról, hogyan kell a billentyűzetet, és a táblagép alapvető funkcióit használni. A találkozók alkalmával a résztvevők megtanulták az internetes böngészést, tájékoztatást kaptak a reklámokról (és azok veszélyeiről), a közösségi médiában, a vásárlási portálokon és a munkahely kereső alkalmazásokon való tájékozódást és regisztrációt. Megtanulták a számítógépes vírusok elleni szoftveres védelmet. Emellett e-mail fiókokat is létrehoztak, megtanulták, hogyan küldhetik el e-mailjeiket, és megvitatták az elektronikus fizetés vagy az online vásárlás módjait, előnyeit és lehetséges kockázatait. Az információkat a projekt során és azt követően folyamatosan elérhetővé tették a HACS weboldalán.

A projekt 90 fő 50 év feletti személynek eredményesen megtanította az alapvető kommunikációs és felhasználói szintű ismereteket a táblagépeken.

Helyszín: az Északi Jura Partnerség Egyesület, Janów, Lengyelország

Programozási időszak: 2014–2020

Prioritás: P6 – Társadalmi befogadás & helyi fejlesztés

Intézkedés: M19 – LEADER/KÖZÖSSÉGVEZÉRELT HELYI FEJLESZTÉS

Finanszírozás: 10 394 EUR a teljes költségvetés

Projektgazda: Az Északi Jura Partnerség Egyesület (HACS)

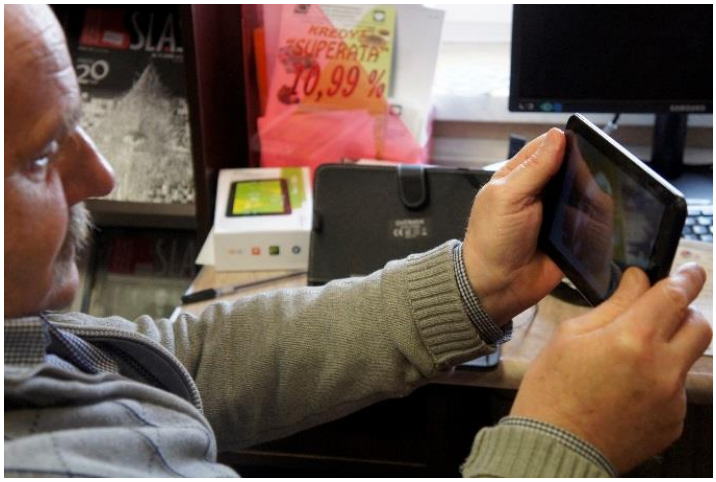

Fotó: https://enrd.ec.europa.eu

Kapcsolat: aleksandra.stachura@jura- ppt.pl

Honlap: www.jura-ppj.pl

A bemutatott projektekből levonható következtetések

● A társadalmi mobilizáció és a térségi összefogás akkor lesz hatékony, ha intézményesített a helyi önkormányzatokon belül, van támogató szándék amely decentralizált irányítással működik. Emellett a közösség által kezdeményezett fejlesztés sikere azon múlik, hogy milyen szerep hárul a közösségre, a támogató környezetet teremtő szervezetekre, valamint a szervezőkre, akik segítséget nyújtanak az erőforrások mozgósításához és a teljes folyamat fenntartásához. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a helyi önkormányzatok hatékonyan tudják betölteni ezeket a szerepeket, feltéve, hogy biztosítják a megfelelő mértékű munkamegosztást a helyi szereplők bevonásával.

● A helyi szinten a részvételen alapuló programozás és projekt tervezés olyan új koncepció, amit először a LEADER program honosított meg Európában szélesebb körben. Nem véletlen a program sikere, és hogy a legtöbb jó gyakorlat közvetve vagy közvetlenül kapcsolódik valamelyik HACS működéséhez. A helyi közösség bevonásának fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni, ahogy nem lehet megspórolni a párbeszédet, találkozókat, tájékoztató megmozdulásokat, bármilyen új kezdeményezés vagy ötlet bevezetéséről is legyen szó. A közös célok elérése érdekében nagyobb hangsúlyt kell fektetni a részvételen alapuló tervezéssel és a piacképes szolgáltatások fenntartásához szükséges üzleti tervezéssel kapcsolatos rendszeres, érdemi humán képzésre és kapacitásfejlesztésre. E szemléletformálásnak ki kell terjednie az embereknek a helyi fejlesztési kezdeményezésekkel kapcsolatos tervezési és döntéshozatali aspektusára. A helyi kezdeményezések sikerét nagyrészt eldönti, hogy az adott tervnek helyi szinten rendelkezésre áll-e a megvalósításhoz szükséges pénzügyi forrás és társadalmi összefogás. Bármilyen humán szolgáltatást célzó fejlesztésről is legyen szó, elengedhetetlen a közösség, a helyi önkormányzat és a helyi nem kormányzati szervezetek illetve civilek közötti kapcsolatok szorosabbra fűzése.

● A tulajdonjog szintén döntő fontosságú a projektek kivitelezése során. Hatékony eszköz a vidékfejlesztési források mozgósítására a vidéki térségekben, ha az adott infrastruktúra vagy szolgáltatás felett az annak működtetésére vállalkozó szereplők közvetlen tulajdonosi jogosítványokat kapnak. Enélkül nehéz garantálni a folyamatos felelősségvállalás és elköteleződés fenntartását.

● A helyi közösségeknek a fejlesztési erőfeszítések tervezésébe és végrehajtásába való bevonása révén NŐTT AZ EMBEREKBEN AZ ELKÖTELEZŐDÉS ÉS FELELŐSSÉGVÁLLALÁSI HAJLANDÓSÁG. Sokszor egy jól megfogalmazott kísérleti demonstrációs projekt hatása segített abban, hogy egy szűkebb körben, kis léptékben működőképes kezdeményezés nem várt minőségi és mennyiségi ugrással egy tágabb térséget alapjaiban megreformálhasson.

● A saját választásuk szerinti és a szükségleteiknek megfelelő szociális és humán kapacitásfejlesztési projektek sikeres tervezése és végrehajtása megerősíti a helyi közösségeket és egyre inkább képesek a gazdasági szempontokat is beépíteni az együttműködéseikbe jövedelemtermelő és termelésközpontú megközelítéssel – de ehhez az önfenntartó állapothoz hosszú időre és türelemre van szükség.

● A helyi szinten megvalósuló projektek tervezésével és végrehajtásával kapcsolatos döntések meghozatalában a közösség tagjait a világos célok megfogalmazásával és a fokozott átláthatósággal és elszámoltathatósággal lehet leginkább motiválni és elkötelezetté tenni.

● Mint a bemutatott példákból láthattuk, a térségből kívülről érkező segítő szervezetek mobilizálási képessége kiemelkedő – ők képesek új megközelítést, gondolkodást, technológiai vagy szolgáltató innovációt behozni a térségbe, így szerepük kulcsfontosságú lehet. A már létrehozott és működő helyi szervezetek támogatását addig kell folytatni, amíg teljes mértékben önfenntartóvá nem válnak.

● A vidéki térségek fenntartható fejlesztése nem könnyű feladat. A vidéki szegénység, elmaradottság, elvándorlás, öregedés, hátrányos helyzetűek száma, stb., halmozott problémái komplex megoldásokat kívánnak, amihez csakis olyan út vezethet, ami alapjaiban egyre több fejlesztési tevékenységet ad a helyben élők kezébe. A helyi erőforrások felismerésére és azok helyes(ebb) használatára fel kell készíteni a helyi szereplőket ami időigényes folyamat és jelentős szakmai támogatást igényel. Ha az önirányítás helyi szinten történő megvalósítása elér egy kritikus tömeget, akkor bízhatunk benne, hogy a kedvező folyamatok visszafordíthatatlanok lesznek, és újra megerősödik a Tátika-Rezi térség vonzereje mind vállalkozások, mind letelepedni vágyók, mind pedig különböző humán szolgáltatásokat biztosító szervezetek számára – ezáltal növelve a térség népességmegtartó erejét és hosszú távú megmaradását.

A jól szervezett helyi közösségek nemcsak összetartóbbak lehetnek, hanem ezáltal ellenállóbbak is, és jobban képesek lesznek szembenézni a gazdasági és társadalmi kihívásokkal.

Hosszú távú, fenntartható helyi gazdasági fejlődés sohasem érhető el egyetlen szereplő munkájával sem, függetlenül attól, hogy a köz- vagy a magánszférából vagy a szociális gazdaság szervezetéből származik-e; a közös munka döntő fontosságú. A helyi gazdasági fejlődésben a közösség szerepét és jelentőségét sem lehet figyelmen kívül hagyni. Ehhez kifejezetten arra kell összpontosítani, hogy erősebb és összetartóbb közösségek jöjjenek létre az emberi és társadalmi tőke kiépítése és fejlesztése révén, ami fontos tényező mind a közösségi kapacitásépítés, mind pedig a helyi gazdasági fejlődés előmozdítása szempontjából.

● A humán fejlesztéseknek nem közösségen kívülről fenntartható, vagy felülről lefelé irányuló kezdeményezéseken kell alapulnia. A szakmai szervezeteknek fel kell készíteni a helyi szereplőket

tudásuk átadásával arra, hogy nagyobb teret biztosítsanak a közösségek számára ahhoz, hogy irányítást tudjanak gyakorolni saját szerepvállalásukkal a szolgáltatások hatékonyabb és magasabb minőségű ellátásában. ***Ebben a folyamatban az önkormányzatok kezdeményező készsége, előrelátása kulcsfontosságú tényező.***

MELLÉKLETEK

Két olyan forrás dokumentum van, amit változtatás nélkül szeretnénk a közvetlen elérhetőség megjelölésével közölni, remélve, hogy hozzájárulnak a Tátika-Rezi térség jövőbeni építéséhez, fejlesztési ötleteihez. A mellékelt cikkek egységes szerkezetét és inspiráló jellegét, felismert tanulságait szeretnénk eredeti formában megőrizni.

I. A japán falu, ahol nem akarnak hulladékot termelni

Forrás: http://utajovobe.eu/hirek/hulladek/6123-a-falu-ahol-nem-akarnak-hulladekot-termelni

A kis japán falu, Kamikacu 2003-ban vált híressé, amikor elhatározta, hogy az első olyan települések közé fog tartozni, amelyek a gyakorlatban is megvalósítják a nulla hulladék tervét.

A kis falu lakossága japán szokások szerint a keletkezett hulladékot vagy elégette, vagy a földbe temette. A hulladékmennyiség növekedése és az állami szabályozások következtében Kamikacu is hulladékégetőt építtetett, de az oly mértékben szennyezte a település levegőjét, hogy leálltak a használatával, és jobb ötlet híján egy másik település hulladékégetőjét használva szabadultak meg a települési hulladéktól. Ez viszont olyan drága megoldás volt, hogy a település vezetői a hulladékkezelési problémák új irányait keresték.

Így jutottak el addig a megfogalmazásig, hogy ne a település hulladéktól való megszabadítása legyen a cél, hanem a hulladéktermelés elkerülése. A cél elérése végett 2003-ban megfogalmazták „nulla hulladék” tervüket, aminek a fő célja az volt, hogy a település 2020-ra Japán első olyan lakóközösségévé váljon, amely nem termel hulladékot.

Első lépésben létrehozták a település hulladékkezelési politikáját irányító és felügyelő nonprofit **Nulla Hulladék Akadémiát**.

A településen mára 34 kategóriában szortírozzák a hulladékot. Külön gyűjtőbe kerülnek az újságok, a színes magazinok, papírdobozok, szórólapok, más és más gyűjtőbe kerülnek az alumíniumdobozok, spray-k és acéldobozok vagy a műanyag palackok és külön a műanyag kupakok.

Márpedig a szelektív hulladékgyűjtést először a lakosok fejében kellett ott is helyre tenni, hisz 34-féle hulladékféleség esetén több munkával jár a válogatás. Külön kell választani többek között a

papírféléket, színek szerint gyűjteni a kupakokat, és külön kell gyűjteni a csomagolófeleségeket, illetve nem egy csomagolóanyagot el is kell mosni.

Ez a folyamat nem volt könnyű a lakosság számára sem, a tudatos, aprólékos szelektív hulladékgyűjtés többletmunkával, szabadidővesztéssel és számos kényelmetlenséggel is járt, mégis a lakosság mindennapjaiba szépen lassan beépültek az új tevékenységek, a folyamatok, dolgok újragondolása, és mára jól érzékelhető a ráfordított munka eredménye és környezetre gyakorolt hatása.

A településen keletkezett szerves hulladékot majdnem 100 százalékban helyben, a ház körül használják fel. A nem komposztálható hulladékot a lakosság beviszi a Nulla Hulladék Központba.

Az újrafeldolgozó központban minden bekerült szemetet önkéntesek válogatnak széjjel felhasználhatóság szerint. A jó állapotban lévő dolgok a "**Kuru Kuru Recycling**" vagy "Circular" boltba kerülnek, a feldolgozásra alkalmas hulladék pedig, a Kuru Kuru táska- és ruhakészítő műhelybe.

A település 2015-re 80 százalékos újrafelhasználási mutatóval büszkélkedhet, pontosabban Kamikacu újrafelhasználási rátája 2005. évi 55 százalékos újrafelhasználási mutatója 2015-re 80 százalékot mutat.

II. A Belügyminisztérium által készített önkormányzati jógyakorlat gyűjtemény

Forrás : https://jegyzo.hu/jo-gyakorlatok-az-onkormanyzatoknal/

Az Önkormányzati fejlesztések figyelemmel kísérése II. (ÖFFK II.) című, KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 azonosítószámú kiemelt projekt keretében 80 reprezentatív módon kiválasztott település vezetőjével készült interjú alapján összeállított esettanulmányokból kiemelhető legjobb gyakorlatokat mutatjuk be az alábbiakban.

A települési interjúk során a kutatók és interjú készítők 55 településen regisztráltak 137 „jó gyakorlatot”, mely más önkormányzatok figyelmére érdemes lehet. E megoldások között

hasonlóságok, átfedések is vannak. A jó megoldásokat csoportokba osztották, így kaptunk településüzemeltetéssel, hivatali működéssel, kommunikációval, együttműködéssel, inklúzióval és lakosságmegtartással kapcsolatos jó gyakorlatokat. Tekintsük át ezek főbb jellegzetességeit!

Településüzemeltetés

- Több helyen láttunk különböző célokkal kihelyezett „ötletládákat". Ezek szándéka az anonim bejelentések, lakossági ötletek, javaslatok összegyűjtése. Amennyiben az ötlet innovatív, előremutató és megvalósítható, becsatornázzák a döntéshozatali folyamatba. A láda időközben új funkciót is nyert, mivel a lakosság ide dobja be a városban elvesztett és megtalált személyes okmányokat.
- Önfenntartó (települést is fenntartó) megoldást mutat egy megközelítőleg 300 lelket számláló Békés megyei kistelepülés: Az önkormányzat 2014-ben pályázott a település fejlesztésére (állattenyésztésbe kezdtek). Annak ellenére, hogy a térségben nem volt ennek hagyománya és ellenzői is voltak az ötletnek, vásároltak 20 kecskét. Azóta már 250 kecskét tartanak és sajtüzemmel rendelkeznek. A Belügyminisztériumtól hamarosan – saját önerő nélküli – 100 millió Ft támogatási összeget kapnak a sajtüzem további működtetésére. A sajtüzem mostanra már szövetkezetként van jelen. A Munkaügyi Központ helyben sajtkészítő tanfolyamot is szervezett már. Egy másik, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei határ menti kistelepülésen zöldséget termelnek, és abból főznek az óvodában, az iskolában, illetve a szociális ebédek elkészítésekor is felhasználják az alapanyagot.
- Pályázatírás és kezelés területén három megoldást emelhetünk ki: elsőként, ahol külön önkormányzati cégbe szervezték ki a pályázatkészítést és a nyertes projektek kezelését. Van, ahol ugyanezt a Hivatalon belül (forrásteremtő és pályázatíró team formájában) oldják meg. Végül, ahol kulturális közfoglalkoztatottat bíznak meg a Művelődési Házban, hogy pályázatfigyeléssel és tematikus hírfigyeléssel segítse a Hivatal munkáját.
- Jó gyakorlatként regisztráltuk az utcaközösségek rendszerét, illetve az utcabizalmi rendszert. A bizalmi embereket a helyben lakók választják. Ők képviselik az itt élő lakosok problémáit, igényeit az önkormányzat felé, információs csatornát képezve az önkormányzattal. A megoldást több település tervezi átvenni.
- Az épített környezet többcélú hasznosítására ad jó példát egy község, mely fő turisztikai vonzerővé alakította a település XIX. századi műemlékét. Elsősorban a Megyei Önkormányzat Időskorúak Szociális Otthonaként működik, napjainkban 160 fő ellátását biztosítja. Eseti jelleggel is hasznosítják, így gyakran esküvők és más rendezvények megtartására is használják.

- Két kistelepülés – falusi turizmusra épülő – stratégiai megközelítését is jó gyakorlatként rögzítettük. Mindkét település nulláról induló, de ma már perspektívával bíró település. Az egyik Tolna megyei, közel 150 fős község esetében a pályázati önerő előteremtése nehézségekbe ütközött korábban, azonban ma már az önerő előteremtése az idegenforgalmi vállalkozásokból (pl. szauna, vendégház) megoldható. A siker mögött a polgármester segítségével működő aktív közösségi (facebookos) kommunikáció áll, melynek segítségével a település külföldre is hírt ad magáról. A másik településen, ami szintén alacsony lélekszámú (100 fő alatti), egy fázissal korábban járnak: a természetvédelmi értékek azonosítása megtörtént, a lehetséges együttműködéseket is körvonalazták, így már csak a vendégforgalomnak helyet adó vállalkozásra (lovastanya) várnak.
- A tudatos tervezés és végrehajtás jó megoldására példa, hogy egy település a lakosai számára éves naptárt készít, amely az önkormányzat éves munkatervét is tartalmazza.

Hivatali működés

- A jó gyakorlatok adaptációjában pozitív példát mutat egy Pest megyei település, mely a megyében egy másik önkormányzatnál látott példa alapján vette át a települési önkormányzati szakrendszert (TÖK) – pályázati forrásból, külső cég közreműködésével. Emellé a testületi tagoknak laptopokat vásároltak, így a testületi ülésekre való felkészülés (pl. döntés- és jogszabály-előkészítések stb.) során, valamint a rendeletek és határozatok megalkotásában a hivatal és az önkormányzati képviselő-testület elektronikusan összekapcsoltan és környezetkímélő módon (papírmentesen) tud együtt dolgozni. A másik példa egy gyakorlat jó adaptálására egy borsodi település, ahol egy fővárosi önkormányzat bevált applikációját, informatikai fejlesztését már adaptálták, jelenleg az informatikai háttér előkészítése zajlik, majd a tesztüzem kerül sorra. Ez az interaktív kommunikációra épülő rendszer az egyes szolgáltatási egységek elérhetőségét segíti a polgárok részére.
- Ügyfélszolgálat területén jó gyakorlat, hogy a lakosság helyzetét megkönnyítik azzal, hogy 8–10 pénztárt, ügyfélfogadási pontot hoztak létre a városban és a Hivatal épületébe is betelepítették a közszolgáltatókat, így a víz, a gáz, a hulladékszállítás stb. mind elérhető a „központban”. Hasonló példa, hogy az ügyfélszolgálatok a város hét pontján és a Hivatalon belül – teljes munkaidőben elérhetőek.
- Humánerőforrás-kezelésben is számos jó példát tapasztaltunk: van olyan Hivatal, ahol megváltozott munkaképességű munkatársat alkalmaznak. Feladatuk a Facebook és a honlap, valamint a helyi újság és a szórólapok kezelése. Másutt hasonló feladatra az ún.

kulturális közfoglalkoztatottakat és a „majdnem diplomások”-at (pl. nyelvvizsga hiánya miatt diplomát nem szerzettek) is foglalkoztatják. Szívesen alkalmazzák őket, ők pedig lelkesen végzik például a honlapok feltöltését, illetve az önkormányzatok Facebook-on (vagy más közösségi kommunikációs felületeken) történő megjelenésének segítését. Ugyancsak jó gyakorlat, ha pótolják a humánerőforrásban mutatkozó hiányokat helyi erőforrásokkal. (például egy helyi fotós bevonásának kezdeményezése. Minden rendezvényre meghívják és vendégül is látják őt, aki „ellenszolgáltatásként” fotókat, fényképes dokumentációt készít az eseményekről, aktualitásokról. Az elkészült anyagokat a polgármester feltölteti a honlapra, a Facebook-ra egyaránt. Ez a helyi erőforrások mozgósításának, esetleg önkéntesek bevonásának egyik hatékony példája lehet.) A munkatársak fejlődését képzési szerződéssel és tandíj átvállalással is segíthetik. Van, ahol a Hivatalon belül szívesen fogadják és ösztönzik a dolgozók innovatív ötleteit és javaslatait. Például, ha megkérdezik a munkatársakat anonim módon arról, hogy mi az, amin a munka során javítani kellene (pl. milyen elektronikus levelezőrendszerre váltsanak stb.). Ez a véleménykérés minden bizonnyal nemcsak a feladatvégzés eredményességére gyakorol pozitív hatást, hanem a munkatársak attitűdjét és megelégedettségét is növeli.

- Több település fektet nagy hangsúlyt arra, hogy az e-ügyintézési szolgáltatásainak száma magas legyen.
- A „hot desking” megoldások felé vezető jó gyakorlat, amikor lehetővé teszik, hogy a hivatalban minden munkatárs minden gépen tudjon dolgozni. Bárhol van az épületben, az ott lévő gépen is folytatni tudja a munkáját, illetve befejezheti azt. Így mindenki kvázi „populáris terminálként” használ minden gépet. Pozitív eredmény egy hivatal belső ügyintézése hatékonyságának növelése érdekében egységes informatikai rendszer kifejlesztése, amely nagymértékben segíti az ügyek gyors és hatékony intézését. A kommunikáció érdekében egységes elektronikus levelezőrendszer bevezetése, majd az egész rendszer kiterjesztése a hivatal többi intézményének irányába is. Ezzel nemcsak az önkormányzat, hanem az egész város intézményrendszerének hatékonyságát is elősegíthetik.
- Akad olyan település, melynek információ-feldolgozó képessége kimagaslóan jó. Ennek oka egyrészt, hogy az adott hivatal már a rendszerváltást követő időszakban innovatív megoldásokat vezetett be, másrészt az, hogy saját internetszolgáltatójuk van, melyet 1996-ban hoztak létre, harmadrészt az intézményileg támogatott folyamatos fejlesztés, amellyel követik a technológiai fejlődést.

- Egy Tisza menti város Hivatalában 2014-ben hozták létre a „Dokumentumtár”-at, ami a honlapról elérhető webes felület és mára megközelítőleg 17 ezer dokumentum szerepel benne a helyi önkormányzati cégekről, intézményekről, hivatalokról (pl. gazdasági, statisztikai, közbeszerzési, állományi dokumentumok, alapító okiratok, bevallások, jelentések, kötelezően közzéteendő adatok stb.). A dokumentumok egy része nyilvános, a lakosság vagy az egyes intézmények részére is elérhető. A 16 önkormányzati cég és intézmény weboldala innen veszi ki a szükséges információkat. A Dokumentumtárban jogszabály által kötelezően közzéteendő adatok is szerepelnek. Tartalomelemző szoftver nem kapcsolódik hozzá, viszont tervben van egy hozzá kapcsolódó döntéstámogatási szoftver (idővonalas beruházás kezelő) kifejlesztése.

Kommunikáció a lakossággal

- A közönségkapcsolati megoldásokból sokféle jó gyakorlatot látunk: az önkormányzat hirdetőtáblákhoz hasonló felületeket hozott létre, ami nagyban segíti a lakossági tájékoztatást az adott településen. Végül a személyes csatornát erősíti egy másik település, ahol a „polgármester házhoz megy” kezdeményezés a meghatározó. Ez a jól bevált, havi rendszerességgel ismétlődő esemény személyes találkozást jelent a polgármesterrel, amelyre az érintett lakos otthonában kerül sor. Van, ahol polgármester, az alpolgármester és a képviselők negyedévente fogadóórát tartanak, de nem a Hivatalban, hanem az egyes kerületekben: megállnak egy-egy sarkon, forgalmas helyen, igény szerint. A „kihelyezett fogadóóra” egyben lakossági fórum is. Ezekből évente kb. 80 eseményt szerveznek meg, ezenfelül a közmeghallgatásokat is élőben közvetíti a városi Tv, amelyek „betelefonálós műsornak” is tekinthetők, hiszen a meghallgatások alatt a telefonos megkeresésekre is élőben válaszolnak. Egy a Balaton partján található, 500 főt számláló településen a „polgármester válaszol” rovat üzemel a honlapon. Remek lehetőséget biztosít az átlátható és interaktív kommunikációra, a lakossági igények, szükségletek megismerésére és a jelzések fogadására egyaránt. Egy már említett borsodi településen, a Hivatal törekszik maga és szolgáltatásainak népszerűsítésére. Erőforrásokat fordítanak a közönségtalálkozókra, nyílt napokra és más tájékoztatásokra. Ezen folyamat része részben az is, hogy évente 25 alkalommal tartanak közmeghallgatást, vagy fórumot (lakossági fórum). Néhol telefonos Zöld szám üzemel, amely a nap 24 órájában hívható. Olyan település is akad, ahol az önkormányzat kiemelt igényt tart döntés-előkészítése során a lakosság és az egyéb helyi szereplők bevonására, illetve a velük való kapcsolattartásra. Egy településen a lakossági visszajelzések fogadására számos csatornát hoztak létre: „Írjon

nekünk!” – külön felület a település honlapján, „ötletláda” a Hivatalban, ingyenesen hívható zöld szám. Ezenkívül, a Hivatal figyel a működésével összefüggő visszaélések, szabálytalanságok és integritási, korrupciós kockázatokkal kapcsolatos bejelentésekre is. Ezek érdekében közérdekű bejelentőrendszert alakítottak ki, melynek igénybevételével a bejelentők szóban, írásban és elektronikus úton, hátrányos jogkövetkezmények nélkül tehetik meg bejelentéseiket a fenti témákban, illetve integritási vagy etikai tárgyú szabálytalanságok esetében. A bejelentéseket a Hivatal minden esetben megvizsgálja, és amennyiben szükséges, megteszik a megfelelő intézkedéseket. Egy Somogy megyei városban a honlapon igényfelmérő városmarketinggel összefüggő kérdőívet tettek közzé a lakosság számára. A kitöltők között értékes nyereményeket sorsolnak ki (táblagép, okosóra, gyümölcsprés). Másutt a közterületi fórumládák elhelyezése a lakosság és az önkormányzat számára egyaránt fontos. Folyamatosan ürítik és dolgozzák fel a lakossági észrevételeket, egyéb információkat. Az egyik megyeszékhelyen egy a lakossági visszajelzések fogadására alkalmas felület került kialakításra a honlapon, a városüzemeltetésre vonatkozóan. A bejelentéseket a Hivatal minden esetben megvizsgálja és amennyiben szükséges és lehetséges, megteszik a megfelelő intézkedéseket. Egy másik megyeszékhelyen üzemeltetett elektronikus fórum célja a valós állampolgári igények beépítése a mindennapokba, ezzel nyílt közösségi terek létrehozása.

- Panaszkezelésre jó gyakorlat egy panaszkezelő rendszer létrehozása az ügyfelek gyorsabb kiszolgálását és a panaszok eredményesebb kezelését segítheti. Egy már említett Tisza menti városban a Hivatalhoz beérkező bejelentéseket minden esetben kivizsgálják, még azokat is, amelyek névtelenek. A helyi vezetők úgy ítélik meg, hogy „azért mert névtelen a bejelentés, a probléma attól még lehet, hogy valós probléma.” Szintén egy megyeszékhelyen folyamatban van egy hibabejelentő rendszer fejlesztése, amely fényképes formában is elősegíti a városban található kátyúk, szemétlerakások stb. bejelentését. Egy megyei jogú városban pedig a lakossági jelzésekre minden esetben legfeljebb 24 órán belül válaszolnak az illetékesek (Facebook-on!).
- Kommunikációs funkciók kiemelésére is több jó példát látunk: találhatóak olyan települések, ahol külön kommunikációs munkatárs alkalmazására került sor (az alpolgármester felelőssége mellett). Egy észak-magyarországi városban a Polgármesteri Kabinet részeként viszonylag nagy létszámmal (5 fő) Kommunikációs csoportot hoztak létre a Hivatalban. Feladatuk az önkormányzattal kapcsolatos hírek begyűjtése és továbbítása, fotózás, „sajtózás”, megjelentetés a helyi vagy országos médiában. Magasabb szintet képvisel három olyan település, amely kiszervezte és integrálta a kommunikációs

feladatait: két megyeszékhely és egy Veszprém megyei város, ahol nonprofit és kommunikációs vállalatok végzik e tevékenységeket. Ezek a cégek egységben kezelik és szerkesztik a honlapot, közösségi csatornákat, média-eszközöket, valamint az önkormányzat sajtó- és PR tevékenységeit is végzik.

- Innovatív kommunikációs megoldásra is van példa, létezik olyan település, ahol annak honlapján mód van SMS szolgáltatásra regisztrálni. Ezzel az eszközzel az önkormányzat hírekről, eseményekről és az ügyfél folyamatban lévő ügyeiről nyújt gyors és célzott tájékoztatást. Van, ahol olyan applikációt fejlesztettek ki, amely a lakosság elérését szolgálja és gyűjti a helyiek véleményeit is. Visszacsatolást tudnak adni egy-egy elindított szavazás állásáról (véleményt kérhetnek a lakosságtól stb.). Továbbá az előzőre példaként szolgáló településen LED falak adnak közhasznú információkat az állampolgároknak. Az ország egyik önkormányzata elsőként hozott létre egy mobil applikációt, melynek segítségével a város legfontosabb kulturális, turisztikai és sporteseményeiről, valamint egyéb hasznos információkról lehet értesülni egyszerű, gyors és praktikus módon. Ehhez hasonlóan egy másik település applikációja a várost és annak nevezetességeit mutatja be. Interaktív információkat adva a város látnivalóiról, tájékozódhatunk az aktuális eseményekről, programokról, vendéglátó és szálláshelyekről. Az alkalmazáson emellett hírek is elérhetőek. Végül egy megyei jogú város applikációja zárja e sort, amely mobil eszközökön keresztül ad segítséget a lakossággal történő kétirányú kommunikációban. Tájékoztató jellegű információk (hírek, szolgáltatások stb.) mellett lakossági bejelentések eszközeként is szolgál, fényképek és GPS koordináták megadásával segíti a bejelentések lokalizálását. Ez a város az innovatív megoldások sorát további megoldásokkal gazdagítja, így a kommunikációt a tévés közvetítéseknél jeltolmács fordítása is elősegíti. Az alpolgármester Messengeren is kommunikál a lakossággal, a megkeresésekre itt is válaszol, így jelentős időt takarít meg ezzel az önkormányzatnak, és a lakosnak sem kell besétálnia a Hivatalba, ha kérdése, bejelentése lenne. Az önkormányzat megjelenik az Instagramon is, illetve saját YouTube csatornával rendelkezik a város, így ezen is zajlik az önkormányzati kommunikáció. Végül a városi honlapra feltöltött információk automatikusan az intézményi honlapokon is megjelennek, hogy ne kelljen újra feltölteni azokat, illetve ne kelljen a felhasználóknak se vadászni az információkat (tartalmi átjárhatóság valósul meg). Emellett találhatunk olyan települést, ahol a polgármester részére fejlesztettek mobiltelefonos e-mail alkalmazást, amely az érkezett kérdéseket és az adott válaszokat is képes SMS-be konvertálni, ezzel gyorsítva a polgármester online jelenlétét és reakcióképességét.

- Diverzifikált kommunikáció vonatkozásában jó példa, amikor a Hivatal kommunikációjában kiemelten kezel több hátrányos helyzetű csoportot – amely számos tartalomban fellelhető a portálon, emellett fogyatékos-barát technikai megoldásokat is alkalmaz. Valamint találhatóak olyan online felületek, ahol a turisztikai tartalmak akár négy nyelven is elérhetőek, vagy egyéb tartalom esetében (lakosság, befektetők) is két különböző nyelvet alkalmaznak az adott megyeszékhely hivatalos portálján. Egy másik megyeszékhelyen a vállalkozások motiválása érdekében a településen túlra eljuttatni kívánt információkat az erre a célra készített külön „befektetést ösztönző honlapon" teszik.
- A Tokaji borvidék egyik településén külön Facebook oldala van a közös önkormányzati hivatalnak, ott osztják meg az információkat a kirendeltségi hivatalok. (Az oldalnak magas – 55%-os – a penetrációs értéke).
- Az egyik már említett megyeszékhelyen az önkormányzat egyik sikerességi pillére az informatikai háttér (városi szintű kiszolgálóközpontról és adatközpontról van szó; egy ottani privát felhőközpontból működtetik a várost). Ennek köszönhetően a közösségi közlekedési járműveken ingyenes wifi áll rendelkezésre (nagyon kedveli a lakosság).

Együttműködés

- Számos településnél látunk kisebb-nagyobb körű, polgármestereket és jegyzőket tömörítő rendszeres eszmecseréket. Ezek gyakran a korábbi többcélú kistérségi társulások nyomain szerveződnek, de vannak ezen túlmutató megoldások is. Van, ahol hét polgármester negyedévente ül össze kötetlen formában, vagy a környék öt településének konzorciuma jött lére, így a polgármesterek segítik egymást, ha feladatellátásaik során szükség mutatkozik erre. Találhatunk olyan járást is, ahol 24 polgármester havonta találkozik, információ-, tapasztalatcsere és jó gyakorlatok gyűjtése, majd adaptálása céljából. Továbbá léteznek jegyzői szerveződések, ahol a környékbeli jegyzők egymás között megvitatják a településekre vonatkozó aktuális kérdéseket. Eseti együttműködést tükröz az ASP rendszer kezelésével és bevezetésével kapcsolatban, hogy több önkormányzat vállalta a segítő szerepet: a környék önkormányzatait oktatással, bemutatókkal, tanácsadással támogatják. Ez a tapasztalatcsere egy Facebook-os zárt csoportban is történhet (földrajzilag teljesen távoli helyekről is.)
- Lazább együttműködést, gesztusértékű, de annál hasznosabb kölcsönös együttműködést mutat a kölcsönös tájékoztatás és propagálás. Egy már említett Balaton melletti kistelepülés a környék településeivel összehangolt kommunikációt folytat egymás rendezvényeivel kapcsolatosan. Figyelembe veszik azokat, ajánlják egymás programjait.

Azokra a dátumokra saját programot nem telepítenek (éves rendezvénytervek összehangolása). Hasonló egy Bács-Kiskun megyei község és környéke is, ahol a hirdetőtáblákon más települések hirdetményei, információi is olvashatóak. Ennek folyománya lehet, ha az együttműködő települések közös hírcsatornát (újságot, közösségi teret, webhelyet stb.) üzemeltetnek.

- Az együttműködés egy másik iránya a civilekkel, a tudományos szférával és a vállalkozókkal kapcsolatban lehet érdekes. Itt három jó példát látunk: az egyik önkormányzat „Évértékelő" rendezvényét minden év végén megtartják. Ezeken bekérik a helyi szereplők (intézmények, civilek, vállalkozások stb.) következő évi elképzeléseit és igényeit, és azokat próbálják összeegyeztetni saját jövőbeli terveikkel és pénzügyi lehetőségeikkel. A rendezvény nagymértékben elősegíti a helyi szereplőkkel való együttműködést és jó példa az önkormányzat inkluzivitási törekvésére. Egy Hajdú-Bihar megyei város aktív és együttműködő kapcsolatot ápol a civilekkel és a vállalkozásokkal: elkészítik a helyi vállalkozói TOP 25 listát, így a stratégiailag fontos vállalkozásokkal közösen gondolkodnak a település jövőjéről. Végül a felsőoktatással való innovatív együttműködésre is találhatunk példát; több felsőoktatási intézménnyel együttműködési megállapodást kötött egy határ menti város, melyek keretén belül a végzős hallgatókat bevonják a helyi stratégiák és tervek elkészítésébe. Ezzel az intézmények segítik a Hivatal szakmai apparátusának munkáját („megoldják" a humánerőforrás-hiányt), cserébe pedig a diákok szállást és étkezést kapnak.
- Az együttműködés harmadik irányát a testvérvárosi kapcsolatok tartalmi mélyítése jelenti. Néhány városnak nagyszámú testvérvárosa van. Ezek döntő része európai város, de vannak a kontinensen kívüliek is. E kapcsolatok az oktatási, kulturális és sport területen létesítendő csereprogramokon túl számos lehetőséget kínálnak a különböző önkormányzati, környezetvédelmi, uniós és pályázati témakörökben történő tapasztalatcserére, valamint jó gyakorlatok adaptálására is. E kapcsolatok ma már partnervárosi együttműködésekkel is kiegészülnek, melyek keretében a helyi intézmények és civil szervezetek számos csereprogramot és tartalmas rendezvényt szerveznek.
- Végül az együttműködés negyedik iránya a szakmai szervezetek felé mutat. Ebben szintén láthatunk jó példát. A Magyar Önkormányzatok Szövetségén keresztül rendszeresen fórumokon, konferenciákon vesznek részt egyes települések, ezáltal sok információhoz jutnak, ami segítheti mindennapi munkájukat. (Több település jelezte az MJVSZ, TÖOSZ, JOSZ kapcsolódást.)

Inklúzió

- Egy az északi határon fekvő település vezetésének büszkesége a városi roma lakosság integrációja, amit a sikeres óvodai, iskolai integrációval érnek el, részben a leszakadók felzárkóztatásával, részben a jó képességűek tehetséggondozásával. Mindez a romatelep rehabilitációjának megindítását is lehetővé tette számukra.
- Egy polgármester fogékonysága az informatikai újításokra, illetve nyitottsága más területen is az innovatív megoldásokra, a pozitív gyakorlatokat gyarapítja. Informatikát tekintve: a polgármester gyakorlati módon is hozzájárulhat a község idősei számítástechnikai ismereteinek bővítéséhez, akár egy nyugdíjasklubban szervezett informatikai foglalkozással. Ehhez hasonló program az idősebb lakosságcsoport számára ingyenes képzés biztosítása a digitális írástudás fejlesztésének érdekében.
- Ugyancsak az idősek reintegrációját célozza egy Győr-Moson-Sopron megyei, kevesebb, mint 500 lelket számláló kistelepülés, ahol évente egy alkalommal tartanak „tisztelet és megbecsülés" elnevezésű eseményt, ahol a 65 év feletti lakosokat köszöntik. Az esemény közelebb hozza a Hivatalt a lakosokhoz, továbbá az Önkormányzat adatbázis nyilvántartásának is kedvező. Ugyanis az esemény előkészületekor a Hivatal dolgozóinak adminisztratívan összesíteniük szükséges, hogy milyen születések, elhalálozások történtek a községben. Ez az alkalom minden évben lehetőséget ad számukra arra, hogy pontosan végignézzenek minden nyilvántartott információt a lakosokról.
- Az egyik már említett megyeszékhely idősek felé történő kommunikációja jó példája a célcsoportra fókuszált kommunikációnak, melynek a honlapon is nyoma van. Itt külön menüpont található számukra („Időskorúaknak"), amely alatt többek között a következő tartalmakat lelhetjük fel: az Idősügyi Tanács hírei, hírek nyugdíjasoknak, ingyenes jogi tanácsadás, ingyenes sportolási lehetőségek, egyházak hírei stb.
- Egy Észak-Alföldi 1000 fő körüli lakossággal rendelkező település közfoglalkoztatotti napot vezetett be. A rendezvény a munka megbecsülését, az emberi munka becsületének kifejezését tükrözi. Ráadásul remek információszerzési lehetőség, hiszen a legközvetlenebb kommunikációs formák egyikét – a személyes interakciók sokaságát – teszi lehetővé.

Lakosságmegtartás

- Egy nógrádi település az idegenforgalomban és az egyre tartósabban odatelepülőkben látja a fejlődési lehetőségeket. Az odatelepülést (vagy a fiataloknak helyben maradást) ösztöndíjas foglalkoztatással is segítik. [Hosszabb távra készülve négy helyi középiskolás

tanulót hívtak be a Hivatalba, hogy az önkormányzatnál jelenleg szükséges szaktudás-szükséglet (marketing) alapján orientálják őket ilyen felsőoktatási képzésbe.].

- Egy lakástámogatási rendszer is lehet megtartó erő. Nemcsak az új lakást építőket, hanem a régi, elavult épület helyére új lakásokat építőket is támogathatják (egy csökkenő és öregedő lakosságú városban).
- Egy már említett község polgármestere a lakossági szükségletek kielégítését a közfeladatok ellátásán túl látja fontosnak. Ebben kulcsszerepe van új közösségek generálásának is, pl. mozgáskorlátozottak helyi klubjának, a zumba klubnak, vagy akár az egészségügyi előadásoknak.
- Kívülről jövő innovációs ötletekkel is javíthatja működését egy önkormányzat, például egy településen a polgármester és a jegyző a közigazgatásról tartott órát az iskolában. Nagy volt a siker, mára gyakorlatot csináltak belőle. A fiatalok ilyen módszerekkel érdeklődnek, motiváltak a közigazgatás felé, így megnő az esély arra, hogy hivatali apparátusban is megjelenjenek majd. Ezzel a humánerőforrás-hiányt is mérsékelni lehet.
- Egy Vas megyei település Önkormányzati Hivatala nem jó gyakorlatot, de jó kísérletet jegyez: két éve próbál a helyi anyukáknak egy baba-mama klubot szervezni, amely megvalósulását szívén viseli a település polgármestere. Több akadályba ütköztek már ennek létrehozásával kapcsolatban, de nem adják fel, mert nagyon fontosnak tartja a település első embere, hogy legyen egy ilyen klub a településen. Úgy gondolja a polgármester, hogy ha nem fognak össze, akkor minden 16. életévet betöltött helyi gyerek elköltözik majd a településről egy nagyobba és akkor nem marad senki, aki vigyázni tudna majd a szüleikre idősebb korukban. Szeretné, ha ezt a helyi lakosok is belátnák. A cél az, hogy egy olyan közösséget kovácsoljanak össze, ahol már gyerekként jól érzik magukat a helyi lakosok, s akkor van esély arra, hogy maradjanak.

Ezek a példák bizakodásra adnak okot. Részben azért, mert azt tükrözik, hogy három településből kettőnél (a 80 település vonatkozásában 68%-uknál) van olyan jó megoldás, mely más települések számára ajánlható, részben azért, mert e megoldások kreatív és innovatív választ adnak a közigazgatás aktuális kihívásaira, és sokszor nem a finanszírozáson, hanem a vezetői szemléleten múlik adaptálásuk. Vannak települések, melyek mindegyik tárgykörben mutatnak fel jó gyakorlatot. A fennmaradó közel 3100 település még számos jó megoldással tudná gazdagítani e felsorolást. Ezért is fontos, hogy figyeljük, gyűjtsük, és osszuk meg a jó gyakorlatokat.

III. Felhasznált és ajánlott olvasmányok

A tanulmány készítéséhez felhasznált cikkek, információk, idézetek és projektek online elérhetőségei.

Webhelyek és linkek gyűjteménye

- https://akk.uni-nke.hu/kutatas-tudomanyos-elet/onkormanyzati-kutatointezet
- https://trello.com/b/P1kUASvc/hka-online-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-oldal-helyi-fejleszt%C3%A9si-tud%C3%A1st%C3%A1r
- https://trello.com/b/bBYozeGI/%C3%B6nkorm%C3%A1nyzati-j%C3%B3-gyakorlatok
- http://www.biri.hu/
- http://www.szarvas.hu/
- http://hir6.hu/cikk/143206/idosnek_lenni_jo_legalabbis_szarvason
- http://www.newjsag.hu/2013/09/04/segitseg-az-idoseknek-enyhiteni-a-maganyt-novelni-a-biztonsagerzetet/
- http://www.gyulaj.hu/
- http://www.gyulaj.hu/index.php/komplex-telepprogram1
- https://maltai.hu/gyulajtanoda
- http://hetpecsetes.hu/GYULAJI_PROGRAM-o99
- http://www.gyulaj.hu/index.php/hetedhet-hatar-szocialis-szovetkezet/153-hetedhet-hatar-szocialis-szovetkezet
- http://www.nyulunkamunkaert.hu/
- https://nmi.hu/megyei-iroda-hir/roma-kozossegek-fejlesztese-es-tarsadalmi-felzarkoztatasa-tolna-megyeben/
- http://osszkep.hu/2016/04/ha-gyulajon-lehetett-mashol-is-lehet-interju-nemeth-nandorral/
- http://tolnataj.eu/2018/10/09/hozzaadott-helyi-ertek-dij-palyazati-felhivas-gyulaj-mint-jo-pelda/
- http://onkormanyzat.mti.hu/intezmeny/1554/gilvanfa_kozseg_onkormanyzata
- http://www.or-zse.hu/gilvanfa2018-1.htm
- https://24.hu/belfold/2014/12/23/tavolrol-nem-latni-mennyi-szeretet-lakik-a-romakban/
- https://tablet.magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/izrael-nagykovete-az-egyik-legszegenyebb-magyar-faluban-84357?pageId=104
- https://mazsihisz.hu/vakbarat_en/hirek-a-zsido-vilagbol/mazsihisz-hirek/a-zsido-egyetem-diakja-lesz-a-gilvanfai-bogdan-erika
- http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/gilvanfai-nyitott-haz-tanoda
- https://24.hu/kozelet/2017/05/21/azt-mondja-a-teve-egyre-konnyebb-lesz-de-a-lofaszt-lesz-konnyebb/
- https://444.hu/2017/06/09/egy-falu-teljes-vezetese-ul-a-vadlottak-padjan
- https://www.pecsistop.hu/tartalom/cikk/488252_ilyen_nincs_a_baranyai_falu_teljes_vezetese_a_vadlottak
- https://24.hu/belfold/2018/11/28/gilvanfa-polgarmester-felfuggesztett-borton-bogdan-laszlo/
- https://www.bama.hu/kozelet/buntetett-eloeletu-a-regi-uj-gilvanfai-polgarmester-117672/

- http://jaszfenyszaru.hu/
- https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/csodalatos-videki-sikerek-ezek-az-akciocsoportok-elmondhatatlanul-sokat-tesznek-a-roma-kozossegekert-101715
- http://jaszfenymuvhaz.hu/beszamolo/magyar-nemzeti-roma-platform-konferencia
- http://romasajtokozpont.hu/atadtak-a-2017-es-roma-mediacios-dijakat/
- http://www.tiszaszentmarton.hu/
- https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-falu-ahol-a-romak-sajat-magukat-huzzak-ki-a-bajbol-90814
- https://www.google.com/search?q=tiszaszentm%C3%A1rton+romafelz%C3%A1rk%C3%B3ztat%C3%A1s&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e
- http://polgaralapitvany.hu/
- http://romatehetseg.hu/
- https://www.komloska.hu/
- http://utajovobe.eu/hirek/eu-tarsadalom-es-jog/5389-ezekben-a-falvakban-garantalt-a-siker-onellatas-teren
- https://felvidek.ma/2011/09/komloska-az-onfenntarto-okofalu/
- http://www.boon.hu/komloska-tobb-mint-jelkep/3994200
- http://www.hernadszentandras.hu/ http://www.bioszentandras.hu/
- https://igyislehet-lehetigyis.blog.hu/2017/07/24/1_ami_2_es_425_ami
- https://emberiseg.hu/emberiseg/53560/
- https://www.viszak.hu/
- http://www.genmegorzes.hu/t%C3%BCnd%C3%A9rkertek-mozgalom-az-%C5%91shonos-gy%C3%BCm%C3%B6lcsf%C3%A1k-megment%C3%A9s%C3%A9%C3%A9rt.html
- http://www.orseg.hu/hu/info/telepulesek/az-orseg-telepulesei/viszak.html
- http://www.kulturpajta.hu/
- http://derekegyhaz.hu/website/
- https://mtvsz.blog.hu/2018/12/01/egy_csongradi_kistelepules_peldat_mutat_energiaatmenetbol_derekegyhaz
- http://magyarmezogazdasag.hu/2015/03/17/derekegyhaz-elni-akar-es-tud
- https://www.delmagyar.hu/szentes_hirek/derekegyhaz_viragzo_falut_tervezunk/2040768/
- http://kozossegek.atalakulo.hu/puszta-otos-elso-fellepese
- http://www.ujszilvas.hu/ujszilvas/
- https://www.csrhungary.eu/zold-kornyezet/energiafuggetlen-telepules-letezo-pelda-ujszilvas/
- http://energiamozaik.tigaz.hu/magazin/fenntarthatosag/52/napkorona-bajnokok
- https://hu.euronews.com/2018/12/13/energiatudatosabba-valtak-a-diakok-ujszilvason
- http://www.hermanottointezet.hu/node/422614
- http://nagypali.hu/
- http://nagypali.hu/nagypali-media/irott-sajto/zalai-hirlap
- https://www.zala.hu/news/350/35/Helyi-termék-előállító-üzem-átadása-Nagypáliban
- http://nagypali.hu/hireink/hirek-a-falu-eletebol/237-nemzetkozi-zsuri-latogatott-a-faluba
- https://www.zaol.hu/kozelet/helyi-kozelet/nagypali-a-kornyezettudatos-falufejlesztesert-nyerte-el-az-elso-dijat-2436724/

- http://alsomocsolad.hu/
- http://www.kka.hu/_Kozossegi_Adattar/parolaar.nsf/b84c8c861998671e8525670c00815721/47bfd068fb700a7ec125758300382daf?OpenDocument
- http://alsomocsolad.hu/?p=433
- http://www.kofe.hu/_Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/b84c8c861998671e8525670c00815721/124a5edb71609d6dc125688d0040d7bb
- https://hvg.hu/itthon/20170606_alsomocsolad_smart_village_okosfalu_baranya_kistelepules_dicso_laszlo_szanyi_tibor_eu_tamogatas
- http://www.pafi.hu/_pafi/cikkek.nsf/nyomtat/981894870EC8D462C125804F0059E2BC?OpenDocument
- https://docplayer.hu/40567618-Alsomocsolad-az-innovativ-vallalkozo-falu.html
- http://töosz.hu/news/417/73/Okos-falvakrol-ertekeztek-a-ToOSZ-Innovativ-onkormanyzatok-Klubjaban/
- http://www.ma.hu/uzlet/272113/Ket_magyar_palyazat_kapott_fodijat_a_MinosegInnovacio_nemzetkozi_versenyen
- https://igyislehet-lehetigyis.blog.hu/ https://cselekvokozossegek.hu/
- http://agoraresearch.hu/ https://mtvsz.blog.hu/ https://www.csrhungary.eu/ http://utajovobe.eu/

Kiadványok

1) ENRD kiadványok jó gyakorlat gyűjteményei és ajánlásai
2) EU RURAL REVIEW számai:
   No.26 – Smart Villages:
   No.27 – Networking Revitalising Rural Services No.25 – Resource Efficiency
3) EAFRD PROJECTS BROCHURE:
   Youth and Digital and Social Innovation Resource Efficient Generational Renewal in Rural Services Rural Economies
4) Aigner-Walder, B., & Bliem, M. (2012). *Demographie und Daseinsvorsorge in Kärnten. Herausforderungen und Lösungsansätze auf kommunaler Ebene*. Klagenfurt: IHS Kärnten.
5) Auh, S., & Cook, C. (2009). Quality of community life among rural residents: An integrated model. *Social Indicators Research*, *94*(3), 377–389. doi: 10.1007/s11205-008-9427-0
6) Barca, F., & Lucatelli, S. (Eds.). (2014). *A strategy for inner areas in Italy: Definition, objectives, tools and governance*. documenti, Issue 31. Roma: Materiali UVAL.
7) Bathelt, H., & Glückler, J. (2011). *The relational economy: Geographies of knowing and learning*. Oxford: Oxford University Press.
8) Bernard, J. (2015). Developing a measure of community well-being based on perceptions of impact in various life domains. *Sociologia Ruralis*, *55*(2), 205–226. doi: 10.1111/soru.12060
9) Bina, O. (2013). The green economy and sustainable development: An uneasy balance? *Environment and Planning C: Government and Policy*, *31*(6), 1023–1047. doi: 10.1068/c1310j
10) Bonaiuti, M. (2015). Bioeconomics. In G. D'Alisa, F. Demaria, & G. Kallis (Eds.), *Degrowth a vocabulary for a new era* (pp. 52–55). Abingdon: Routledge.

11) Braithwaite, K. (2009). *Building on what you have got: A guide to optimising assets*. Dunfermline: Carnegie UK Trust.
12) Brown, D. L., & Argent, N. (2016). The impacts of population change on rural society and economy. In M. Shucksmith& D. L. Brown (Eds.), *Routledge international handbook of rural studies* (pp. 85–96). Abingdon: Routledge.
13) Brown, D. L., & Shucksmith, M. (2016). A new lens for examining rural change. *European Countryside*, *8*(2), 94–188. doi: 10.1515/euco-2016-0015
14) Campbell, A., Converse, P. E., & Rodgers, W. L. (1976). *The quality of American life: Perspectives, evaluations, and satisfactions*. New York, NY: Russell Sage Foundation.
15) Castles, S. (2010). Understanding global migration: A social transformation perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *36*(10), 1565–1586. doi: 10.1080/1369183X.2010.489381
16) Convelop, WIFO, Joanneum Research, Regional Consulting International, BABF, ÖAR. (2009). *EU-Kohäsionspolitik in Österreich 1995–2007 Eine Bilanz, Materialienband*. ÖROK Schriftenreihe Nr. 180. Wien: Österreichische Raumordnungskonferenz (ÖROK).
17) Copus, A. K., Courtney, P., Dax, T., Meredith, D., Noguera, J., Shucksmith, M., & Talbot, H. (2011a). *Final Report*, ESPON 2013 project EDORA (European development opportunities for rural areas), Project 2013/1/2. Retrieved August 9, 2016, from https://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_ESPON2013Projects/Menu_AppliedResearch/edora.html
18) Copus, A., & Dax, T. (2010). *Conceptual background and priorities of European Rural Development Policy*, Deliverable 1.2, EU-project 'Assessing the Impact of Rural Development Policies' (RuDI), FP7 – 213034, Stockholm December, 73pp.
19) Copus, A. K., & De Lima, P. (Eds.). (2015). *Territorial cohesion in rural Europe. The relational turn in rural development*. Regions and Cities 76. Abingdon: Routledge. 254pp.
20) Copus, A., Shucksmith, M., Dax, T., & Meredith, D. (2011b). Cohesion policy for rural areas after 2013: A rationale derived from the EDORA project (European development opportunities in rural areas) – ESPON 2013 project 2013/1/2. *Studies in Agricultural Economics*, *113*, 121–132. doi: 10.7896/j.1113
21) Cork 2.0 Declaration. (2016). *A better life in rural areas*, European Conference on rural development, 5–6 September, Cork. Retrieved September 8, 2016, from http://ec.europa.eu/agriculture/events/rural-development-2016_en.htm
22) Cuaresma, J. C., Doppelhofer, G., & Feldkircher, M. (2014). The determinants of economic growth in European regions. *Regional Studies*, *48*(1), 44–67. doi: 10.1080/00343404.2012.678824
23) da Rosa Pires, A., Pertoldi, M., Edwards, J., & Hegyi, F. B. (2014). *Smart specialisation and innovation in rural areas*. JRC Technical Reports, S3 Policy Brief Series, No. 09/2014. Luxembourg: European Commission Joint Research Centre.
24) D'Alisa, G., Demaria, F., & Kallis, G. (Eds.). (2015). *Degrowth. A vocabulary for a new era*. Abingdon: Routledge.
25) Dax, T. (2014a). A new rationale for rural cohesion policy: Overcoming spatial stereotypes by addressing inter-relations and opportunities, Chapter 3. In OECD (Ed.), *Innovation and modernising the rural economy* (pp. 79–93). Paris: OECD. Retrieved from http://dx.doi.org/10.1787/9789264205390-en
26) Dax, T. (2014b). Shaping rural development research in Europe: Acknowledging the interrelationships between agriculture, regional and ecological development, an enhanced research strategy supported by the ERA-NET RURAGRI. *Studies in Agricultural Economics*, *116*(2), 59–66. doi: 10.7896/j.1408

27) Dax, T. (2015). The evolution of European Rural Policy, chapter 3. In A. K. Copus & P. De Lima (Eds.), *Territorial cohesion in rural Europe, the relational turn in rural development*Series Regions and Cities 76, (pp. 35–52). Abingdon: Routledge.
28) Dax, T., Fidlschuster, L., Fischer, M., Hiess, H., Oedl-Wieser, T., & Pfefferkorn, W. (2016). *Regionen mit Bevölkerungsrückgang, Experten-Impulspapier zu regional- und raumordnungspolitischen Entwicklungs- und Anpassungsstrategien*. Commissioned by Federal Chancellery IV/4, Wien.
29) Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, *95*(3), 542–575. doi: 10.1037/0033-2909.95.3.542
30) Dujmovits, R. (2015). Regionale Entwicklungsstrategien: Theoretische und empirische Begründungen und ihre Implikationen. In R. Egger & A. Posch (Eds.), *Lebensentwürfe im ländlichen Raum, Ein prekärer Zusammenhang?* (pp. 29–56). Wiesbaden: Lernweltforschung Springer VS.
31) Emery, M., & Flora, C. (2006). Spiraling-up: Mapping community transformation with community capitals framework. *Community Development*, *37*(1), 19–35. doi: 10.1080/15575330609490152
32) Escobar, A. (2015). Degrowth, postdevelopment, and transitions: A preliminary conversation. *Sustainability Science*, *10*(3), 451–462. doi: 10.1007/s11625-015-0297-5
33) ESPON. (2015). *Inner peripheries: national territories facing challenges of access to basic services of general interest*, Call for Tender for Applied Research, ESPON 2020, Luxembourg.
34) ESPON DEMIFER. (2010). *Demographic and migratory flows affecting European regions and cities*. Applied Research 2013/1/3. Final Report | Version 30/09/2010. Luxembourg: ESPON.
35) European Commission. (2010). *Europe 2020 – a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM(2010) 2020 final.
36) Fitz, B. M., Lyon, L., & Driskell, R. (2016). Why people like where they live: Individual and community-level contributors to community satisfaction. *Social Indicators Research*, *126*(3), 1209–1224. doi: 10.1007/s11205-015-0922-9
37) Galbraith, J. K. (2015). *The end of normal, the great crisis and the future of growth*. New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks.
38) Georgescu-Roegen, N. (1971). *The entropy law and the economic process*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
39) Gibbs, D., & O'Neill, K. (2017). Future green economies and regional development: A research agenda. *Regional Studies*, *51*(1), 161–173. doi: 10.1080/00343404.2016.1255719
40) Gløersen, E., Drăgulin, M., Hans, S., Kaucic, J., Schuh, B., Keringer, F., & Celotti, P. (2016). *The impact of demographic change on European regions. Committee of the Regions*. Brussels: European Union.
41) Green, D. (2016). *How change happens*. Oxford: Oxford University Press.
42) Hedberg, C., & do Carmo, R. M. (Eds.). (2012). *Translocal ruralism, mobility and connectivity in European rural spaces*. Series: GeoJournal Library (Vol. 103). Dordrecht: Springer.
43) Jackson, T. (2009). *Prosperity without growth. Economics for a finite planet*. Abingdon: Routledge.
44) Jackson, T., & Victor, P. (2011). Productivity and work in the 'green economy'. Some theoretical reflections and empirical tests. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, *1*(1), 101–108. doi: 10.1016/j.eist.2011.04.005

45) Johansson, S., Loetscher, M., Gennaio, M. P., Dreger, F., Brouwer, F., Dax, T., … Ohlson, B. (2012). *Strategic Research Agenda*. Deliverable 3.2 of the ERA-NET RURAGRI.
46) Johansson, M., Nilsson, P., & Westlund, H. (2014). *Demographic and economic trends in a rural Europe in transition*. Paper presented at 54th European Regional Science Association (ERSA) Congress 2014, special session SJ, Economic, Demographic and Geographic Aspects of Population Decline. 26–29 August, St. Petersburg, Russia.
47) Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
48) Landini, F., Leeuwis, C., Long, N., & Murtagh, S. (2014). Towards a psychology of rural development processes and interventions. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, *24*(6), 534–546. doi: 10.1002/casp.2187
49) Lang, T., Henn, S., Sgibnev, W., & Ehrlich, K. (Eds.). (2015). *Understanding geographies of polarization and peripheralization. Perspectives from central and Eastern Europe and beyond*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
50) Latouche, S. (2004). *Why less should be so much more*. Degrowth economics. Le monde diplomatique, iss. 17.11.2014.
51) Machold, I., Dax, T., & Strahl, W. (2013). *Potenziale entfalten, Migration und Integration in ländlichen Regionen Österreichs*, Forschungsbericht 68, Wien: Bundesanstalt für Bergbauernfragen. Retrieved April4, 2017, from http://www.berggebiete.at/cm3/de/download/finish/16-forschungsberichte/510-fb68.html
52) Martinez-Fernandez, C., Kubo, N., Noya, A., & Weyman, T. (2012). *Demographic change and local development: Shrinkage, regeneration and social dynamics*. Paris: LEED, OECD.
53) Massey, D. (1995). Places and their pasts. *History Workshop Journal*, *39*(1), 182–192. doi: 10.1093/hwj/39.1.182
54) Molle, W. (2008). *European cohesion policy*. Abingdon: Routledge.
55) Moulaert, F., Martinelli, F., Swyngedouw, E., & Gonzales, S. (2005). Towards alternative model(s) of local innovation. *Urban Studies*, *42*(11), 1969–1990. doi: 10.1080/00420980500279893
56) Natsios, A. (2010). *The clash of counter-bureaucracy and development. Center for global development*. Washington, DC. Retrieved from www.cgdev.org/content/publications/detail/142427
57) Neu, C. (2016). Demographischer Wandel und ausdünnende ländliche Räume. In Y. Niephaus, M. Kreyenfeld, & R.Sackmann (Eds.), *Handbuch Bevölkerungssoziologie* (pp. 697–711). Wiesbaden: Springer.
58) OECD. (1999). *Cultivating rural amenities, an economic development perspective*. Paris: OECD.
59) OECD. (2014). *How's life in your region? Measuring regional and local well-being for policy making*. Paris: OECD.
60) OECD. (2016). *Oecd regional outlook 2016*. Paris: OECD.
61) Österreichische Raumordnungskonferenz (ÖROK). (2015). *ÖROK-Regionalprognosen 2014–2030, Teil 1: Bevölkerung*. ÖROK-Schriftenreihe Nr. 196/I. Wien: ÖROK.
62) Paech, N. (2012). *Liberation from excess: The road to a post-growth economy*. München: Oekom.
63) Rodríguez-Pose, A. (2013). Do institutions matter for regional development? *Regional Studies*, *47*(7), 1034–1047. doi: 10.1080/00343404.2012.748978

64) Sager, F., Heugli, E., & Mavrot, C. (2013). Evaluation des Mehrjahresprogramms 2008-15 zur Umsetzung der Neuen Regionalpolitik (NRP), Zusammenfassung. Kompetenzzentrum für Public Management, Universität Bern.
65) Shucksmith, M., & Brown, D. L. (Eds.). (2016). *Routledge international handbook of rural studies*. Abingdon: Routledge.
66) Sirgy, J., & Cornwell, T. (2001). Further validation of the Sirgy et al.'s measure of community quality of life. *Social Indicators Research*, *56*(2), 125–143. doi: 10.1023/A:1012254826324
67) Sirgy, J., Widgery, R., Lee, D.-J., & Yu, G. (2010). Developing a measure of community well-being based on perceptions of impact in various life domains. *Social Indicators Research*, *96*(2), 295–311. doi: 10.1007/s11205-009-9479-9
68) Stiglitz, J., Sen, A., & Fitoussi, J. P. (2010). *Mismeasuring our lives*. New York, NY: The New Press.
69) Tödtling, F., & Trippl, M. (2013). Transformations of regional innovation systems: From old legacies to new development paths. In P. Cooke (Ed.), *Re-framing regional development evolution, innovation and transition* (pp. 318–340). Abingdon: Routledge.
70) ten Brink, P., Mutafoglu, K., Schweitzer, J.-P., Kettunen, M., Twigger-Ross, C., Baker, J., … Ojala, A. (2016). *The health and social benefits of nature and biodiversity protection*. A report for the European Commission (ENV.B.3/ETU/2014/0039). London/Brussels: Institute for European Environmental Policy.
71) Tichy, G. (2011). Zentrale Ergebnisse der Forschung über Lebenszufriedenheit. *Wirtschaft und Gesellschaft*, *37*(3), 435–460.
72) Turok, I., Bailey, D., Clark, J., Du, J., Fratesi, U., Fritsch, M., … Wishlade, F. (2017). Global reversal, regional revival?*Regional Studies*, *51*(1), 1–8. doi: 10.1080/00343404.2016.1255720
73) VVAA. (2016). *Processes, features and cycles of inner peripheries in Europe (PROFECY)*, proposal for the ESPON EGTC Call for tender for applied research 'Inner Peripheries: national territories facing challenges of access to basic services of general interest', Valencia.
74) Wiest, K. (Ed.). (2016). *Women and migration in rural Europe: Labour markets, representations and policies*. New Geographies of Europe: Palgrave Macmillan.

További cikkek

1) Maria de Fátima Ferreiro, Cristina Sousa. (2019) Governance, institutions and innovation in rural territories: The case of Coruche innovation network. *Regional Science Policy & Practice* 11:2, pages 235-250.

2) Wei Qi, Yu Deng, Bojie Fu. (2019) Rural attraction: The spatial pattern and driving factors of China's rural in-migration. *Journal of Rural Studies*.

3) Arturo Di Bella, Gianni Petino, Luigi Scrofani. (2019) The Etna macro-region between peripheralization and innovation: Towards a smart territorial system based on tourism. *Regional Science Policy & Practice* 56.

4) Franziska Görmar, Thilo Lang, Erika Nagy, Garri Raagmaa. 2019. Re-thinking Regional and Local Policies in Times of Polarisation: An Introduction. Regional and Local Development in Times of Polarisation, pages 1-25.

5) Garri Raagmaa, Erika Nagy, Franziska Görmar, Thilo Lang. 2019. Understanding and Going Beyond the Regional Policy Paradox: Conceptual Contributions to Studying Socio-Spatial Polarisation in Europe. Regional and Local Development in Times of Polarisation, pages 345-367.

6) Stefan Illgen, Michael Höck. (2018) Establishing car sharing services in rural areas: a simulation-based fleet operations analysis. *Transportation* 39.

7) Yasi Tian, Xuesong Kong, Yaolin Liu. (2018) Combining weighted daily life circles and land suitability for rural settlement reconstruction. *Habitat International* 76, pages 1-9.